

Številka 007-10/2012

Ljubljana, 2.3.2012

EVA 2011-2011-0001

**GENERALNI SEKRETARIAT VLADE
REPUBLIKE SLOVENIJE**

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja – predlog za obravnavo - SKRAJŠANI POSTOPEK

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN in 08/12) je Vlada Republike Slovenije na seji dne ... pod točko ... sprejela naslednji

S K L E P

"1. Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja in ga pošilja v obravnavo in sprejetje Državnemu zboru Republike Slovenije po skrajšanem postopku.

2. Vlada Republike Slovenije na podlagi drugega odstavka 153. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo in 105/10) predlaga Državnemu zboru Republike Slovenije pripravo uradnega prečiščenega besedila Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja."

dr. Božo PREDALIČ
generalni sekretar

Sklep prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije
- Ministrstvo za pravosodje in javno upravo
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo
- Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije.

2.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- Dr. Senko Pličanič, minister za pravosodje in javno upravo,
- Andreja Lang, generalna direktorica na Ministrstvu za pravosodje in javno upravo.

2.b Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu Državnega zbora:

- Dr. Senko Pličanič, minister za pravosodje in javno upravo,

– Andreja Lang, generalna direktorica na Ministrstvu za pravosodje in javno upravo.		
3. Gradivo se sme objaviti na svetovnem spletu:		DA
<p>4.a Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem oziroma skrajšanem postopku v Državnem zboru RS z obrazložitvijo razlogov: DA.</p> <p>Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja obravnava v Državnem zboru Republike Slovenije po skrajšanem zakonodajnem postopku, saj se s predlogom zakona predlaga način izvršitve odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije ter manj zahtevne spremembe in dopolnitve veljavnega Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (prva alineja prvega odstavka 142. člena Poslovnika državnega zbora, Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo in 105/10).</p>		
4.b Predlog za skrajšanje poslovniških rokov z obrazložitvijo razlogov:		
/		
5. Kratek povzetek gradiva		
<p>Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja vsebuje naslednje rešitve:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. izvršuje se odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije iz leta 2010 o ugotovitvi neskladnosti 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja s četrtim odstavkom 15. člena Ustave Republike Slovenije (sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter odprava posledic njihovih kršitev) v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave Republike Slovenije (pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja); 2. okrepijo se določbe veljavnega zakona v korist strank sodnih postopkov (pojasnilne norme ter razširitev pravice do uporabe pravnih sredstev za varstvo pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja), 3. izboljšajo se možnosti postopkovnega odločanja predsednikov sodišč o pravnem sredstvu druge stopnje, 4. nekoliko se okrepijo pristojnosti s področja opravljanja pravosodne uprave Ministrstva za pravosodje in javno upravo - okrepitev kontrolnega mehanizma v skladu z ustavnim načelom delitve oblasti in določena povezanost že dosedaj obstoječih upravnih nalog ministrstva, 5. doseže se dejanska razbremenitev Evropskega sodišča za človekove pravice glede odločanja o zahtevkih strank iz Republike Slovenije, Republika Slovenija (Državno pravobranilstvo) pa lahko v okviru prijateljskih poravnav izplačuje nižje odškodnine za nepremoženjsko škodo, kot bi jih prisodilo Evropsko sodišče za človekove pravice. <p>Predlagana je tudi izdaja uradnega prečiščenega besedila zakona (drugi odstavek 153. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo in 105/10), saj gre že za drugo novelo veljavnega zakona iz leta 2006 in je z vidika interesov strank sodnih postopkov ozir. spoštovanja načela pravne varnosti izdaja uradnega prečiščenega besedila zakona nedvomno potrebna.</p>		
6. Presoja posledic		
a)	na javnofinančna sredstva v višini, večji od 40 000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE

b)	na usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	na gospodarstvo, posebej na mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	na okolje, kar vključuje tudi prostorske in varstvene vidike	NE
e)	na socialno področje	NE
f)	na dokumenta razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> - na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja, - na razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna - na razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic, višjih od 40 000 EUR /		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t+1	t+2	t+3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javna finančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a. Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
SKUPAJ:				
II.b. Manjkajoče pravice porabe se bodo zagotovile s prerazporeditvijo iz:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1
SKUPAJ:				
II.c. Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov oz. povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t+1	

SKUPAJ:		

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic, nižjih od 40 000 EUR

Negativnih finančnih posledic ni, nastale bodo kvečjemu pozitivne posledice tudi v korist javnih financ Republike Slovenije, saj se nekoliko razširi možnost prijateljskih poravnav v postopkih pred Državnim pravobranilstvom, kar je z vidika javnih financ Republike Slovenije ceneje (če so poravnave seveda sprejete), kot če o zahtevkih strank sodnih postopkov odloča Evropsko sodišče za človekove pravice.

8. Predstavitev sodelovanja javnosti

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja in na e-demokracija (11.1.2012), ni bila prejeta niti ena pripomba ali predlog, niti po poteku roka.

DA

9. Predstavitev medresorskega usklajevanja

Gradivo je bilo poslano v medresorsko usklajevanje dne 27.1.2012:

- Ministrstvu za finance,
- Ministrstvu za javno upravo.

Gradivo je bilo poslano v strokovno usklajevanje dne 27.1.2012:

- Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije,
- Upravnemu sodišču Republike Slovenije,
- Sodnemu svetu,
- Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije,
- Varuhu človekovih pravic,
- Informacijskemu pooblaščenču,
- Državnemu pravobranilstvu.

Gradivo je bilo še dodatno ozir. ponovno posredovano dne 16.2.2012:

- Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije,
- Sodnemu svetu,
- Varuhu človekovih pravic,
- Informacijskemu pooblaščenču,
- Slovenskemu sodniškemu društvu.

Prav tako je bilo gradivo dne 16.2.2012 poslano v strokovno usklajevanje:

- Službi Vlade Republike Slovenije za zakonodajo.

Gradivo je medresorsko usklajeno v celoti.

Glede strokovnega usklajevanja pa je primerno navesti, da so po mnenju Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in Slovenskega sodniškega društva sporne predlagane določbe petega odstavka 14. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (nova zbirka osebnih podatkov in namen njene obdelave). Po prejetju pripomb Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in Slovenskega sodniškega društva dne 27.2.2012 ozir. 28.2.2012 so bile navedene določbe podrobneje razdelane (določitev namena uporabe podatkov), jasneje povezane s pristojnostmi opravljanja zadev pravosodne uprave in veljavne sodniške zakonodaje, v skladu z načelom delitve oblasti in neodvisnosti sodstva in seveda ob upoštevanju doktrine Kinský (sodba Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Kinský proti Češki republiki*, št. 42856/06, 9.2.2012), vsebinsko pa z vidika ciljev in bodočega učinkovanja zakona ni prišlo do sprememb.

Poleg tega navajamo, da je Informacijski pooblaščenec podal pozitivno mnenje k navedeni določbi, sicer izhajajoč iz pravice do dostopa do informacij javnega značaja.

Varuh človekovih pravic je v okviru strokovnega usklajevanja menil, da je primerno, da ministrstvo razmisli o ukinitvi instituta "obvestila", kot je razdelano v veljavnem zakonu. Glede na dejstvo, da se s predlaganimi spremembami institut obvestila krepi v korist strank sodnih postopkov in da bi po mnenju predlagatelja šlo za prehud poseg v koncept zakona iz 2006, katerega namen je bil tudi neustvarjanje novih sodnih zaostankov, ni predlagana sprememba glede tega instituta.

10. Gradivo je lektorirano		NE
11. Zahteva predlagatelja za		
a)	obravnavo neusklajenega gradiva	NE
b)	za nujnost obravnave	NE
c)	obravnavo gradiva brez sodelovanja javnosti	NE
12. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti		DA
13. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade		DA
14. Gradivo je pripravljeno na podlagi sklepa vlade št. ... z dne ...		

dr. Senko PLIČANIČ
minister

PRILOGI:

- predlog sklepa
- predlog zakona

PRILOGA 1

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo 109/08, 38/10 – ZUKN in 8/12) je Vlada Republike Slovenije na ... seji pod točko ... dne ... sprejela naslednji

sklep:

"1. Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja in ga pošilja v obravnavo in sprejetje Državnemu zboru Republike Slovenije po skrajšanem postopku.

2. Vlada Republike Slovenije na podlagi drugega odstavka 153. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo in 105/10) predlaga Državnemu zboru Republike Slovenije pripravo uradnega prečiščenega besedila Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja."

dr. Božo PREDALIČ
GENERALNI SEKRETAR

Številka:

Ljubljana, ...

Priloge:

- Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja

Sklep prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije
- Ministrstvo za pravosodje in javno upravo
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU PRAVICE
DO SOJENJA BREZ NEPOTREBNEGA ODLAŠANJA (ZVPSBNO-B)
skrajšani zakonodajni postopek
EVA: 2011-2011-0001**

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejetje zakona

I.1.1. Ocena stanja in bistveni razlogi za sprejetje zakona

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja je predlagan predvsem zaradi izpolnitve obveznosti iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010 (objava: Uradni list RS, št. 30/10). V navedeni odločbi je Ustavno sodišče ugotovilo neskladje¹ 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja² s četrnim odstavkom 15. člena Ustave Republike Slovenije³ (sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter odprava posledic njihovih kršitev) v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave Republike Slovenije (pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja). Po odločitvi Ustavnega sodišča je ustavno neskladno, da navedeni zakon ne ureja tudi posebnega položaja in pravic nekdanjih strank sodnih postopkov, katerim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v postopkih pred sodišči Republike Slovenije prenehala pred 1.1.2007, pa do takrat niso vložile pritožbe (in tudi zahteve za pravično zadoščenje) na Evropsko sodišče za človekove pravice, so pa zaradi domnevne kršitve ustavne pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja vložile (odškodninske) tožbe zoper državo pred sodišči s splošno pristojnostjo Republike Slovenije.

S predlagano zakonsko dopolnitvijo se tako primarno odpravlja navedena protiustavna pravna praznina, glede katere je zakonodajalec pri sprejemanju sprememb in dopolnitev Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja leta 2009 (ZVPSBNO-A)⁴ namenoma pustil odprto polje za sodno presojo, saj je bilo ob navedenih predlogih zakonov transparentno navajano izrecno stališče⁵, da je tako primerno in da bo to vprašanje morala v okviru celokupnega pravnega reda Republike Slovenije razrešiti sodna praksa⁶ sodišč s splošno

---

¹ Ustavno sodišče Republike Slovenije torej 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ni razveljavilo, temveč je ugotovilo njegovo neskladnost z Ustavo Republike Slovenije.

² Uradni list RS, št. 49/06, 117/06 – ZDoh-2 in 58/09.

³ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/07, 66/00, 34/03, 69/04 in 68/06.

⁴ Uradni list RS, št. 58/09.

⁵ Glejte npr.: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO-A), Poročevalec DZ, št. 64/09, točka 2. 2, ter 14. in 16. točko odločbe Ustavnega sodišča RS, št. U-I-207/08, Up-2168/08, kjer Ustavno sodišče potrjuje, da se je predlagatelj namenoma odločil, da tega vprašanja ne bo normiral, ker je ocenil, da ga bo razvila sodna praksa sodišč s splošno pristojnostjo in da gre torej za **nenadžrtovano protiustavno pravno praznino**.

⁶ Glejte razprave v strokovni literaturi o odločbi Ustavnega sodišča, št. U-I-207/08, Up-2168/08, zlasti z vidika, ali bi sodstvo s splošno pristojnostjo lahko samo brez ustavnosodne in zakonodajne intervencije, samostojno razvilo sodno prakso glede prisojanja odškodnin in kako to odločbo razumeti: Zoran Skubic, ZVPSBNO: kje smo, kam gremo?, Pravna praksa, št. 15/2010, str. 12-13; Metoda Orehar Ivanc, Še o ZVPSBNO, Pravna praksa, št. 18/2010, str. 13-

pristojnostjo Republike Slovenije – v smeri zagotovitve oziroma upoštevanja posebnega položaja in pravic strankam teh sodnih postopkov izpred 1.1.2007.

V navedeni odločbi je Ustavno sodišče določilo tudi način njene izvršitve, v 3. točki njenega izreka je tako določeno:

"Do odprave ugotovljenega neskladja se v pravnih postopkih zaradi plačila denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot posledico domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki je prenehala pred 1. 1. 2007, glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ter glede višine in določitve pravičnega zadoščenja uporabljajo določbe Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja."

V 2. točki izreka odločbe pa je Ustavno sodišče Republike Slovenije določilo tudi rok za odpravo ugotovljenega neskladja 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja z Ustavo Republike Slovenije - 6 mesecev, torej 23.10.2010.

Ker je namen predlagatelja, da se s predlogom te zakonske novele okrepi uresničevanje oziroma varstvo ustavne pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja iz prvega odstavka 23. člena Ustave Republike Slovenije, je morda primerno predstaviti tudi stališča glede možnih razlik med izrazoma "sojenje brez nepotrebne odlašanja" in "sojenje v razumnem roku", pa četudi morda v praksi ni zaznati razlike pri njuni razlagi ali uporabi. Izraz "brez nepotrebne odlašanja" iz prvega odstavka 23. člena Ustave Republike Slovenije je na prvi pogled sicer dokaj podoben izrazu "v razumnem roku" iz prvega odstavka 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah⁷, vendar je vsaj na načelni ravni morda primerno opozoriti na določeno razliko(vanje), namreč z vidika izvora navedene ustavne določbe ter njene morebitne razlage. "Sojenje brez nepotrebne odlašanja" je namreč izraz, ki izhaja iz določbe c. točke tretjega odstavka 14. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah⁸. Manfred Nowak v vodilnem Komentarju o Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah navaja, da sta izraz "sojenje brez nepotrebne odlašanja" iz navedenega Pakta in izraz "sojenje v razumnem roku" iz prvega odstavka 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah dejansko sinonima⁹. Drugačen pogled, izhajajoč sicer s področja konzularne pomoči, navaja Luke T. Lee¹⁰ glede Dunajske konvencije o konzularnih odnosih iz leta 1963¹¹ – izhajajoč iz gradiv za pripravo te Konvencije (*travaux préparatoires*) – in ocenjuje, da lahko izraz "brez

---

14; Zoran Skubic, Za reševanje sodnih zaostankov potrebujemo pogled naprej, Pravna praksa, št. 23/2010, str. 8-9; Peter Pavlin, Dilema o zakonodajni ali sodni ustvarjalnosti, Pravna praksa, št. 26/2010, str. 10-11; Sebastian Nerad, Pravna praznina in protiustavna pravna praznina, Pravna praksa, št. 29-30/2010, str. 6-8; Komentar Ustave Republike Slovenije – Dopolnitev A, ur. Lovro Šturm, Fakulteta za državne in evropske študije, Ljubljana, 2011 – Komentar 23. člena Ustave Republike Slovenije, Janez Čebulj, str. 336-337, robna št. 16 in Aleš Galič, str. 383, robna št. 80; Komentar 15. člena Ustave Republike Slovenije, Franc Testen, str. 203-204, robna št. 9.

⁷ Uradni list RS št. 33/94 – Mednarodne pogodbe, št. 7/94, Uradni list RS, št. 102/03 – Mednarodne pogodbe, št. 22/03, Uradni list RS, št. 49/05 – Mednarodne pogodbe, št. 7/05, Uradni list RS, št. 48/09 – Mednarodne pogodbe, št. 12/09 in Uradni list RS, št. 46/10 – Mednarodne pogodbe, št. 8/10.

⁸ Uradni list SFRJ, št. 7/71 in Uradni list RS, št. 35/92 – Mednarodne pogodbe, št. 9/92.

⁹ Manfred Nowak: U.N. Covenant on Civil and Political Rights, CCPR Commentary, 2nd revised edition, N. P. Engel, Publisher, Kehl, Strasbourg, Arlington, 2005, str. 333–334.

¹⁰ Luke T. Lee, John Quigley: Consular Law and Practice, Third Edition, Oxford University Press, Oxford, 2008, str. 152-153 in 144-146.

¹¹ Uradni list SFRJ – Mednarodne pogodbe, št. 5/66 in Uradni list RS, št. 35/92 – Mednarodne pogodbe, št. 9/92.

nepotrebnega odlašanja" pomeni določeno možnost fleksibilnega delovanja v korist države¹², in je zato po njegovem mnenju boljši izraz "brez odlašanja".

Veljavni Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja¹³ iz leta 2006 (v nadaljnjem besedilu: ZVPSBNO) ureja načine uresničevanja oziroma varstva ustavne pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (prvi odstavek 23. člena Ustave Republike Slovenije) oziroma konvencijske pravice do sojenja v razumnem roku (prvi odstavek 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah) - kar je t.i. "realizacijski vidik". Prav tako v skladu s četrtrim odstavkom 15. člena (sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravic do sodnega varstva odprave njihovih kršitev), 26. členom (odškodninska odgovornost države) in 35. členom (varstvo osebnostnih pravic) Ustave Republike Slovenije ter 39. in 41. členom Evropske konvencije o človekovih pravicah določa načine odprave kršitev ustavne pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja in konvencijske pravice do sojenja v razumnem roku - kar je t.i. "reparacijsko-kompenzacijski vidik".

Načini uresničevanja oziroma varstva ustavne pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja so urejeni v ZVPSBNO v okviru postopkov uporabe pravnih sredstev nadzorstvene pritožbe in rokovnega predloga, ter v okviru materialnih in postopkovnih določb o izvrševanju pravičnega zadoščenja. Vse te pravice veljajo tako za ljudi kot tudi za pravne osebe in za druge pravne subjekte pod jurisdikcijo pravnega reda Republike Slovenije.

Pri tem je ZVPSBNO leta 2006 v okviru zakonske opredelitve pravnega instituta pravičnega zadoščenja prinesel pomembno novoto v pravni red Republike Slovenije - uvedel je novo obliko pravno priznane škode - kot del odškodninske odgovornosti države, namreč objektivno odgovornost Republike Slovenije za nepremoženjsko škodo, povzročeno zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (zlasti prvi odstavek 16. člena, prvi odstavek 17. člena, prvi odstavek 18. člena ZVPSBNO). Navedena, namenoma uvedena nova oblika odškodninske odgovornosti države je načeloma nepovezana z določbami o odgovornosti države po določbah Obligacijskega zakonika¹⁴ oziroma tam določenih oblikah nepremoženjske škode, je samostojna in le izjemoma se lahko glede nje, ker gre za civilnopravno zadevo¹⁵, upoštevajo tudi določbe Obligacijskega zakonika¹⁶ (npr. prvi odstavek 184. člena o podedljivosti terjatev).

Določbe ZVPSBNO kot celote tako izhajajo iz splošno sprejetega aksioma, da pretirano odlašanje z odločanjem v sodnem postopku uničuje pozitivne učinke sodnega varstva pravic, svoboščin in interesov (obrambe ipd.).¹⁷

---

¹² Nekoliko podobno še znatno pred sprejetjem ZVPSBNO tudi Hinko Jenull, Zagotavljanje sojenja v razumnem roku de lege lata in de lege ferenda, Pravna praksa, št. 13/03 – Priloga, str. I–X, predvsem str. I–II.

¹³ Uradni list RS, št. 49/06, 117/06 – ZDoh-2, 58/09 in 30/2010 – odločba US.

¹⁴ Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo.

¹⁵ Glejte prvi stavek drugega odstavka 3. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS in 33/11): "Če se civilnoppravna zadeva ne da rešiti na temelju veljavnih predpisov, upošteva sodnik predpise, ki urejajo podobne primere."

¹⁶ Podrobno razdelano kritično stališče do vprašanja nove vrste nepremoženjske škode po ZVPSBNO in njenega razmerja do ozir. souporabe določb Obligacijskega zakonika ter glede drugih povezanih vprašanj je predstavljeno v: Marjetka Urbančič, Nepremoženjska škoda zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, Pravna praksa, št. 5/2012 - Priloga, str. II-VIII, zlasti str. VI-VIII.

¹⁷ Smiselno povzeto iz: Tadeusz Ereciński, Recent developments in Civil Procedure in Poland, v: The Recent Tendencies of Development in Civil Procedure Law – Between East And West, Justitia, Vilnius, 2007, str. 118.

ZVPSBNO je bil sprejet leta 2006¹⁸, zaradi izpolnitve obveznosti Republike Slovenije kot države članice Sveta Evrope in države pogodbenice Evropske konvencije o človekovih pravicah, izhajajoče iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice iz leta 2005 v primeru *Lukenda proti Sloveniji*¹⁹, v kateri je bilo odločeno, da v pravnem redu Republike Slovenije ne obstaja učinkovito pravno sredstvo za varstvo konvencijske pravice do sojenja v razumnem roku²⁰. Prav tako je bil ZVPSBNO sprejet zaradi obveznosti Republike Slovenije v skladu s temeljnim ustavnim načelom pravne države (2. člen Ustave Republike Slovenije), namreč zaradi upoštevanja usmeritev iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije o oceni ustavnosti Zakona o upravnem sporu²¹, v kateri je bilo odločeno, da je takratni Zakon o upravnem sporu²² v neskladju z Ustavo Republike Slovenije, da je bistveni sestavni del pravice do sodnega varstva tudi pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, ki zagotavlja stranki v sodnem postopku, da bo lahko v razumnem roku s sodnim varstvom uveljavila svoje pravice ter da je potrebno **z zakonom**²³ zagotoviti primerno (pravično) zadoščenje, ki pripada tisti stranki sodnega postopka, kateri je bila pravica kršena v že končanem sodnem postopku.

Evropsko sodišče za človekove pravice je leta 2007 dokaj hitro testno presodilo skladnost sprejetega ZVPSBNO z določbami Evropske konvencije o človekovih pravicah ozir. njegovo učinkovanje — v primerih *Grzinčič proti Sloveniji*²⁴ in *Korenjak proti Sloveniji*²⁵ ter odločilo, da je zaenkrat mogoče oceniti, da je ZVPSBNO učinkovit in usklajen z določbami Evropske konvencije o človekovih pravicah. Pozneje je Evropsko sodišče za človekove pravice pri številnih drugih odločitvah upoštevalo odločitve iz navedenih dveh testnih primerov²⁶ in vztrajalo pri oceni skladnosti ZVPSBNO z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Obstaja pa določena znana sistemska izjema za t.i. "zadeve izpred 1.1.2007", ki se nanaša le na zadeve, v katerih je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala, pa je nekdanja stranka sodnega postopka pred 1.1.2007²⁷ (datum začetka uporabe ZVPSBNO) že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče; v teh primerih gre za primere, ki so bili torej zaključeni pred sodišči Republike Slovenije pred 1.1.2007 in so stranke nato vložile pritožbo Evropskemu sodišču za človekove pravice, pa ni prišlo o dogovora o poravnavi z Republiko Slovenijo, je za odločanje o pravičnem zadoščenju (odškodninah za nepremoženjsko škodo) še vedno pristojno Evropsko sodišče za človekove pravice.

Prav tako se je Evropsko sodišče za človekove pravice posebej sistemskopravno opredelilo do vprašanja pravičnega zadoščenja po ZVPSBNO — odškodnin za nepremoženjsko škodo — v

¹⁸ Takrat: Uradni list RS, št. 49/06.

¹⁹ Sodba ESČP, št. 23032/02, 6.10.2005.

²⁰ Za kritiko dela razlogovanja sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice, zaradi katere je bil (primarno) sprejet ZVPSBNO, glejte: Aleš Galič, *From Kudla to Lukenda: Legal remedies against undue delay in civil proceedings in Slovenia*, v: *Aurea praxis, Aurea theoria, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, Tom pierwszy [Od Kudle do Lukende: Pravna sredstva proti nepotrebneemu odlašanju v pravnih postopkih v Sloveniji, v: Zlata praksa, Zlata teorija, Spominski zbornik v čast profesorja Tadeusza Erecińskiego, Prva knjiga]*, ur.: Jacek Gudowski, Karol Weitz, Lexis Nexis, Warszawa, 2011, str. 1469-1472.

²¹ Odločba US, št. U-I-65/05, 22.9.2005; objava: Uradni list RS, št. 92/05 in OdlUS XIV, 72.

²² Uradni list RS, št. 50/97, 65/97 – popr. in 70/00.

²³ Poudarilo Ministrstvo za pravosodje in javno upravo.

²⁴ Sodba ESČP, št. 26867/02, 3.5.2007.

²⁵ Odločba ESČP, št. 463/03, 15.5.2007.

²⁶ Npr. odločba ESČP v primeru *Zajc in 4 drugi proti Sloveniji*, št. 13992/03, 33814/03, 37190/03, 3088/03, 38847/04, 6.5.2008, 36.-38. ter 41.-46. odstavek odločbe.

²⁷ Npr. sodba Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Ribič proti Sloveniji*, št. 20965/03, 19.10.2010, sodba Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Grebenc proti Sloveniji*, št. 22174/06 in 24341/06, 24.11.2011.

primeru *Žunič proti Sloveniji*²⁸, v kateri je Sodišče ugotovilo, da se zdi slovensko pravno sredstvo načeloma učinkovito, če imajo pritožniki hiter dostop do pravnega sredstva v obliki odškodnine po izvedeni uporabi pravnega sredstva za pospešitev (49., 50. in 54. odstavek odločbe).

Ustavno sodišče Republike Slovenije je s sklepom leta 2011²⁹ potrdilo ustavnopravno skladnost usmeritve oziroma temeljne usmeritve ZVPSBNO, da je namreč zakon primarno namenjen pospešitvam sodnih postopkov v konkretnih zadevah, šele sekundarno pa sledeči (finančni) kompenzaciji, z naslednjo opredelitvijo:

"[6.] ZVPSBNO namreč stranki sodnega varstva pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja ne zagotavlja le v obliki odškodninskega sodnega varstva, ampak ji sodno varstvo te pravice **primarno**³⁰ zagotavlja prav s pospešitvenimi pravnimi sredstvi, ki jih lahko stranka uveljavlja že med samim (domnevno nerazumno dolgo trajajočim) sodnim postopkom (5. do 14. člen ZVPSBNO). Glede na navedeno ni logično sprejemljivo stališče, da zakonska zahteva po njihovem izčrpanju pred uveljavljanjem pravičnega zadoščenja omejuje pravico do sodnega varstva te pravice."

V drugem sklepu iz leta 2011³¹ pa je Ustavno sodišče Republike Slovenije presodilo ustavnost instituta denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot oblike pravičnega zadoščenja iz določbe drugega odstavka 16. člena ZVPSBNO in odločilo, da zakonsko limitiranje te vrste pravičnega zadoščenja do največ 5000 evrov (EUR) ni neustavno (11.- 13. točka sklepa).

Na področju t.i. "priporočilnega prava" ("*soft law*") Sveta Evrope je Odbor ministrov Sveta Evrope dne 24. februarja 2010 na 1077. Zasedanju namestnikov ministrov sprejel "*Priporočilo REC(2010)3 Odbora ministrov državam članicam o učinkovitih pravnih sredstvih za predolgo trajanje postopkov*", skupaj s priloženim "*Vodnikom po dobri praksi*". Pomen tega Priporočila in Vodnika je z vidika vsebine predloga tega zakona dvojen, primarno najprej namreč povzema relevantne standarde in dobre prakse različnih državnih (zakonodajnih in praktičnih) modelov učinkovitega varstva pravice do sojenja v razumnem roku ter z vključitvijo teh državnih zakonodajnih rešitev, državnih praks ali njihovih ocen s strani Evropskega sodišča za človekove pravice tudi oceni te državne zakonodajne rešitve oziroma prakse. Stališča pozitivne sodne presoje Evropskega sodišča za človekove pravice glede Republike Slovenije so navedena v Vodniku po dobri praksi.

Glede samega ZVPSBNO je v Sloveniji, pa tudi v tujini že objavljena obsežna strokovna literatura³², pretežno pozitivna, pa tudi kritična, skupno pa je možno oceniti, da je v njej zakon

²⁸ Odločba ESČP, št. 24342/04, 18.10.2007.

²⁹ Sklep US, št. U-I-37/11, Up-215/11, 1.7.2011.

³⁰ Poudarilo Ministrstvo za pravosodje in javno upravo.

³¹ Sklep US, št. U-I-1/10, Up-1315/09, 20.1.2011; objava: Uradni list RS, št. 10/2011.

³² Glejte npr.: Aleš Galič, *Legal remedies for the protection of the right to trial within a reasonable time in Slovenia*, v: *The right to trial within a reasonable time and short-term reform of the European Court of Human Rights*, Round Table organised by the Slovenian Chairmanship of the Committee of Ministers of the Council of Europe Bled, Slovenia, 21-22 September 2009, str. 71-87, Directorate General of Human Rights and Legal Affairs of the Council of Europe, Ministry of Justice, Ministry of Foreign Affairs Republic of Slovenia, 2009; Donna Gomien (izbor in predstavitev novejših sodnih praks: Ana Vilfan Vospernik in Katarina Zidar Al-Mutairi), *Kratek vodič po Evropski konvenciji o človekovih pravicah*, Ministrstvo za pravosodje - Center za izobraževanje v pravosodju, Ljubljana, 2009, str. 129-130; Komentar Ustave Republike Slovenije – Dopolnitev A, ur. Lovro Šturm, Fakulteta za državne in evropske študije, Ljubljana, 2011 (Komentar 23. člena Ustave Republike Slovenije, Janez Čebulj, str. 326-337, robne št. 1-16 in Aleš Galič, str. 337-338, robna št. 17, 379-384, robne št. 76-81;

dokaj podrobno komentiran, kar kaže na njegovo potrebnost oziroma do neke mere morda celo domnevno delno "primarnost" z vidika zagotavljanja uresničevanja sodnega varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin (četrti odstavek 15. člena Ustave Republike Slovenije v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave Republike Slovenije).

I.1.2. Razmerje "Program za povečanje učinkovitosti sodstva in odprave sodnih zaostankov - Projekt Lukenda" do ZVPSBNO

Kot je že bilo večkrat navedeno, ZVPSBNO ni namenjen sistemski odpravi ali zmanjševanju sodnih zaostankov, temveč pomoči strankam sodnih postopkov, da v njihovih konkretnih zadevah pred sodišči dosežejo prenehanje nepotrebne odlašanja z reševanjem zadeve (in ustavnoskladno ter konvencijskoskladno pospešitev reševanja njihove zadeve). Npr. v Predlogu

---

Komentar 15. člena Ustave Republike Slovenije, Franc Testen, str. 203-205, robne št. 9-12); Lovro Šturm, O Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja in razlogih za sprejetje, vsebine Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 7-12; Peter Pavlin, Pregled vsebine Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 13-45; Jernej Potočar, Pristojnosti sodne uprave oziroma predsednikov sodišč v zvezi z Zakonom o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 47-59; Lidija Koman Perenič, Odškodnina po Obligacijskem zakoniku (OZ) in po Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO), Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 61-77; Lucijan Bembič, Pristojnosti Državnega pravobranilstva po Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (predvsem glede poravnave) in merila za odškodnine, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 79-84; Roman Završek, Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (Zakon z vidika odvetnikov in pravic strank), Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 85-103; Jakub Woławsiewicz, Pregled ukrepov, ki jih je poljska Vlada pripravila za preprečitev predolgotrajnih sodnih postopkov, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 105-116; Mikhail Lobov, Agnieszka Szklanna, Izvrševanje sodb, ki se nanašajo na dolgotrajne sodne postopke: Izkušnja Odbora ministrov, Pravosodni bilten, št. 1/08, str. 117-133; Philip Leach, Helen Hardman, Svetlana Stephenson, Brad K. Blitz, The Slovenian Experience of 'Quasi-Pilot' Judgments. Has the Court over-reached its powers in length of proceedings cases?, v: Responding to Systemic Human Rights Violations: An Analysis of 'Pilot Judgments' of the European Court of Human Rights and Their Impact at National Level, 2010, str. 75-104 in str. 26; Peter Pavlin, Pilot judgments and systemic human rights violations – the need to establish an effective remedy in the domestic system – the Slovenian experience : Overview of the contents of the Act on the Protection of the Right to a Trial without Undue Delay of the Republic of Slovenia (2006) and follow-up to the Lukenda v Slovenia judgment, v: Pilot Judgment Procedure in the European Court of Human Rights, 3rd Informal Seminar for Government Agents and other Institutions, Kontrast, Warsaw, 2009, str. 41-80; Katarina Zidar Al-Mutairi, Pravica do sojenja v razumnem roku, Pravna praksa, št. 42/09, str. II-VI; Zoran Skubic, Odzivanje na sistemske kršitve človekovih pravic, Pravna praksa, št. 22/11, str. 30; Aleš Galič, From Kudla to Lukenda: Legal remedies against undue delay in civil proceedings in Slovenia, v: Aurea praxis, Aurea theoria, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, Tom pierwszy [Od Kudle do Lukende: Pravna sredstva proti nepotrebni odlašani v pravnih postopkih v Sloveniji, v: Zlata praksa, Zlata teorija, Spominski zbornik v čast profesorja Tadeusza Erecińskiego, Prva knjiga], ur.: Jacek Gudowski, Karol Weitz, Lexis Nexis, Warszawa, 2011, str. 1453-1476; Dolores Modic, Scordino in mi, Pravna praksa, št. 22/06 - Priloga, str. VII-VIII; Marjetka Urbančič, Nepremoženjska škoda zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, Pravna praksa, št. 5/2012 - Priloga, str. II-VIII.

O pomenu pilotske oziroma boljše – polpilotske – sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Lukenda proti Sloveniji* iz leta 2005 glejte: David Harris, Michael O'Boyle, Colin Warbrick, Law of the European Convention on Human Rights, Second Edition, Oxford University Press, Oxford, New York, 2009, str. 835-836 in 851-853.

Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja iz leta 2006 je bila izrecno podana sistemska opredelitev tega razmerja³³:

"Vlada Republike Slovenije se zaveda, da zmanjševanja oziroma odprave sodnih zaostankov s predlogom tega zakona ni možno doseči, saj je njegov vpliv na zmanjševanje ali odpravo sodnih zaostankov lahko le posreden, kolikor utegne pozitivno prispevati k motivaciji sodnikov v smislu hitrejšega odločanja."

Sistemi odpravi sodnih zaostankov je namreč namenjen "Program za povečanje učinkovitosti sodstva in odprave sodnih zaostankov - Projekt Lukenda", uveden konec leta 2005, ki se predvidoma izteče 31.12.2012. Projekt Lukenda, ki je program za povečanje učinkovitosti sodstva in odpravo sodnih zaostankov, je v sodelovanju z drugimi državnimi organi oblikovalo takratno Ministrstvo za pravosodje leta 2005. Projekt vključuje zlasti dodatno zagotavljanje in organiziranje ustreznega števila sodnikov³⁴, strokovnih sodelavcev in drugega sodnega osebja, informatizacijo določenih postopkov, dodajanje določenih dodatnih postopkov na razpolago strankam (mediacija), zagotavljanja ustreznih pogojev (prostorskih in informatizacijskih) za učinkovito delovanje sodstva ipd.

Le z informativnega vidika pa je primerno navesti, da je stanje glede sodnih zaostankov oziroma nerešenih zadev v Republiki Sloveniji naslednje: število nerešenih zadev na sodiščih s splošno pristojnostjo in specializiranih sodiščih je padlo na najnižjo raven po letu 1996, trend pa se je nadaljeval tudi v prvi polovici leta 2011. Uspešno delo sodišč se odraža tudi v skrajševanju povprečnega časa za rešitev vseh zadev brez prekrškovnih, ki je s 14,1 meseca v letu 1998 padel na 5,6 meseca v letu 2010, kar je najmanj po letu 1993. V pomembnejših zadevah (ki terjajo meritorno odločanje sodišča) se je čas reševanja znižal iz 21,8 meseca v letu 1998 na 9,7 meseca konec leta 2010. Sodišča ves čas znižujejo število zadev, ki predstavljajo sodni zaostanek, ter pospešeno rešujejo stare zadeve, kar je za pravno varnost državljanov in pravnih oseb ter za varstvo pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja in pravice do sojenja v razumnem roku temeljnega pomena. Navedene informacije tako kažejo na uspešno izvajanje Projekta Lukenda od konca leta 2005 dalje.

I.1.3. Povzetek razlogov za sprejetje zakona

Prvi razlog za sprejetje te novele ZVPSBNO je torej izpolnitev obveznosti iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010, ki je ugotovilo neskladnost 25. člena ZVPSBNO, ker ne ureja tudi posebnega položaja in pravic nekdanjih strank sodnih postopkov, katerim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja v postopkih pred sodišči Republike Slovenije prenehala pred 1.1.2007, pa do takrat niso vložile zahteve za pravično zadoščenje na Evropsko sodišče za človekove pravice.

Leta 2009 je bila po daljšem premisleku in oceni učinkovanja in pomena zakona sprejeta prva novela ZVPSBNO (ZVPSBNO-A)³⁵, ki je bila primarno namenjena boljši povezavi določb

³³ Predlog Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (ZVPSBNO), Poročevalec DZ, št. 40/06, str. 10, točka 2.1. – Cilji zakona.

³⁴ Za kritično ekonomsko analizo (vendar pretežno s podatki do konca leta 2008) glede učinkovitosti povečevanja števila sodnikov v razmerju do učinkovitosti reševanja sodnih zadev glejte: Valentina Dimitrova-Grajzl, Peter Grajzl, Janez Šušteršič, Katarina Zajc, Court Output, Judicial Staffing, and the Demand for Court Services: Evidence from Slovenian Courts of First Instance (October 1, 2010), 5th Annual Conference on Empirical Legal Studies Paper, zlasti str. 26 in 31-35.

³⁵ Uradni list RS, št. 58/09.

ZVPSBNO kot pomoči strankam sodnih postopkov pri izvrševanju pravic po ZVPSBNO, nekoliko pa tudi okrepitvi postopkovnega odločanja predsednikov sodišč po pravnih sredstvih po ZVPSBNO, tudi v korist strank sodnih postopkov. Predlog tega zakona kot torej druga načrtovana novela ZVPSBNO, v delu, ki ni povezan z izvršitvijo odločbe Ustavnega sodišča o 25. členu ZVPSBNO, sledi tudi usmeritvi motivaciji predlagatelja ZVPSBNO-A iz leta 2009 o pomoči strankam sodnih postopkov za učinkovito uresničevanje njihovih pravic po ZVPSBNO oziroma želji po boljši povezavi oziroma preglednosti določb zakona.

Glede na prej predstavljeno zrelost veljavne ureditve po ZVPSBNO, kar vključuje tudi predstavljene presoje Ustavnega sodišča Republike Slovenije in Evropskega sodišča za človekove pravice predlagana novela tako izhaja iz ustavnopravne obveznosti (2. člen Ustave Republike Slovenije) izvrševanja odločb Ustavnega sodišča Republike Slovenije. Poleg tega pa ponovno, tako kot že prva novela ZVPSBNO, upošteva interese strank sodnih postopkov za učinkovito izvajanje zakona, saj le to lahko pomeni učinkovito uresničevanje njihovih pravic, zlasti pravic s področja sodnega varstva (npr. 22., 23. in 25. člen Ustave Republike Slovenije). Razlog za spremembe je tudi usmeritev za izboljšanje delovanja sodne uprave, zlasti natančnejša opredelitev postopka odločanja predsednikov sodišč v primeru vloženi rokovnih predlogov.

Zaključno je možno oceniti, da bi bistvo delovanja oziroma učinkovanja ZVPSBNO po sprejetju te (druge) zakonske novele moralo zlasti biti v njegovem učinkovitem, za stranke ugodnem izvrševanju, kar pa je primarno naloga sodne oblasti in delno tudi Državnega pravobranilstva, ki jima je ZVPSBNO dal na razpolago ustrezna orodja: Oziroma, kakor je navedeno v zaključku članka iz strokovne literature³⁶:

"Glede na dosedanjo sodno prakso ESČP je smotno pozornost nameniti zlasti vprašanju učinkovitosti pospešitvenih pravnih sredstev v praksi, tako z vidika preprečevanja zaostankov kot tudi (v postopkih, ki so že predolgo trajali) z vidika dostopnosti zahtevka za pravično zadoščenje. Učinkovitost slednjega pa bo nadalje zagotovljena le, če bodo postopki za odškodnino vodeni hitro, odškodnine zadostne in izplačane v razumno kratkem času."

2. Cilji, načela in poglobitve rešitve predloga zakona

2.1. Cilji predloga zakona

Kot je že bilo navedeno, je primarni cilj tega predloga zakona izvršitev obveznosti iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010 (objava: Uradni list RS, št. 30/2010), s katero je bila ugotovljena neskladnost 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja s četrtim odstavkom 15. člena Ustave Republike Slovenije v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave Republike Slovenije.

Drugi cilj pa je dodatna okrepitev položaja strank sodnih postopkov, ki uveljavljajo domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ter istočasna okrepitev dolžnosti predsednikov sodišč s področja sodne uprave.

Tretji cilj pa je določena okrepitev pristojnosti s področja pravosodne uprave Ministrstva za pravosodje in javno upravo, tako bi bil posredni nadzor ministrstva kot dela izvršilne oblasti napram neodvisni sodni oblasti nekoliko bolj učinkovit, vendar še vedno v skladu s temeljnim

---

³⁶ Katarina Zidar Al-Mutairi, Pravica do sojenja v razumnem roku, Pravna praksa, št. 42/09, str. VI.

ustavnim načelom delitve oblasti (dodatno uresničevanje načela zavor in ravnovesij kot dela delitve oblasti).

2.2. Načela predloga zakona

S tem predlogom zakona se najprej dvojno spoštuje načelo ustavnosti, primarno z izvrševanjem odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije o 25. členu ZVPSBNO, poleg tega pa se z drugimi določbami predloga zakona dodatno krepi uresničevanje oziroma učinkovito varstvo določb prvega odstavka 23. člena Ustave Republike Slovenije o pravici do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

Z načelom ustavnosti je povezano tudi načelo neposeganja v pridobljene pravice, namreč glede izvrševanja odločbe Ustavnega sodišča glede 25. člena ZVPSBNO se strogo sledi usmeritvam iz odločbe Ustavnega sodišča (3. točka izreka odločbe Ustavnega sodišča) in tako ni predlagano znižanje zakonsko limitiranih zneskov odškodnine za nepremoženjsko škodo kot dela pravičnega zadoščenja.

Iz predloga zakona izhaja tudi načelo transparentnosti oziroma s tem načelom povezano načelo legitimnosti zakona, kar izhaja iz določb, s katerimi se izboljšujejo povezanost oziroma preglednost zakona.

2.3. Poglavitne rešitve predloga zakona

Najbolj pomembna rešitev iz predloga zakona je predlagana v dopolnitvi tretjega odstavka 25. člena ZVPSBNO (6. člen predloga zakona) in z njo se izvršuje usmeritev iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010 (objava: Uradni list RS, št. 30/2010), s katero je bila ugotovljena neskladnost 25. člena ZVPSBNO, ker le-ta ne ureja tudi posebnega položaja in pravic nekdanjih strank sodnih postopkov, katerim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja v postopkih pred sodišči Republike Slovenije prenehala pred 1.1.2007, pa do takrat niso vložile zahteve za pravično zadoščenje na Evropsko sodišče za človekove pravice, so pa vložile tožbe pred sodišči Republike Slovenije.

Kot je že bilo navedeno, je predlagana dopolnitev 25. člena ZVPSBNO z novim tretjim odstavkom, v katerem se uredijo položaji strank teh sodnih postopkov, glede meril, postopka in upravičenj oziroma vrste ter višine pravičnega zadoščenja. Predlagana je popolna izenačitev z ostalimi upravičenci po dosedanjih določbah 25. člena ZVPSBNO, kar velja tako za merila, postopek in upravičenja oziroma vrste ter višine pravičnega zadoščenja.

S sistemskopravnega vidika je ocenjeno, da je najboljša rešitev, da se dosedanji 25. člen ZVPSBNO dopolni z novim tretjim odstavkom. Ustavno sodišče Republike Slovenije namreč 25. člena ZVPSBNO ni razveljavilo, temveč je ugotovilo njegovo neskladnost z Ustavo Republike Slovenije (1. točka odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010; objava: Uradni list RS, št. 30/2010). Iz razloga, da je bila ugotovljena le neskladnost določb 25. člena ZVPSBNO in da člen torej še vedno velja, je iz sistemskopravnega vidika torej predlagano, da se ugotovljena neskladnost odpravi tako, da se 25. členu ZVPSBNO doda nov tretji odstavek, ki bo izpolnil zahteve Ustavnega sodišča iz navedene odločbe.

Prav tako je z vidika spoštovanja ustavnega načela enakosti spremenjen prvi odstavek 25. člena ZVPSBNO, tako, da omogoča prijateljske poravnave strank sodnih postopkov z Državnim pravobranilstvom kot zastopnikom Republike Slovenije, pač za zadeve, kjer so stranke pred 1.

januarjem 2007 (dan začetka uporabe ZVPSBNO) vložile zahteve za pravično zadoščenje na Evropsko sodišče za človekove pravice.

Ostale določbe predloga zakona se nanašajo na nekoliko jasnejšo ureditev postopkovnih pravic strank sodnih postopkov, namreč ukinitve časovnih omejitev glede vložitve rokavnega predloga in jasna določitev roka za vložitev rokavnega predloga (pravno sredstvo zoper prvostopenjsko odločitev), v 1. in 2. členu predloga zakona, na jasnejšo opredelitev postopka odločanja na drugi stopnji (zadeve sodne uprave in smiselna uporaba določb Zakona o splošnem upravnem postopku) - v 3. členu predloga zakona, na manjšo okrepitev že zakonsko določene obveznosti sodišč o obveščanju Ministrstva za pravosodje in javno upravo, glede česar se določa zakonski rok, kar je element zavor in ravnovesij (načelo delitve oblasti na sodno, zakonodajno in izvršilno oblast iz drugega stavka drugega odstavka 3. člena Ustave Republike Slovenije) - 4. člen predloga, določena je tudi dodatna norma t.i. "pedagoške narave", ki strankam sodnih postopkov nekoliko jasneje predstavi že obstoječo zakonsko ureditev, da namreč tudi vsebinsko ugodno obvestilo po postopku o nadzorstveni pritožbi pomeni pozitivno predpostavko za uveljavljanje pravičnega zadoščenja po ZVPSBNO, kar je določeno v 5. členu predloga zakona.

V okviru tega predloga novele ZVPSBNO je možno tudi navesti, da se ne glede na obstoj svetovne finančne in gospodarske krize ne predlaga možna zakonska rešitev v povezavi stanjem javnih financ Republike Slovenije oziroma gospodarskim stanjem v Republiki Sloveniji. Ni namreč predlagano zmanjšanje zakonsko limitiranih zneskov odškodnine za nepremoženjsko škodo po drugem odstavku 16. člena ZVPSBNO. Razlogi, zakaj ni predlagano znižanje zakonsko limitiranih zneskov odškodnine, niso ustavnopravni z vidika vprašanja morebitnega posega v temeljna ustavna načela pravne in socialne države³⁷, temveč so naslednji:

1. na drugih primerljivih pravnih področjih v Republiki Sloveniji glede odškodnin za nepremoženjsko (ali premoženjsko) pravno škodo v Republiki Sloveniji ni bilo zaznati zakonodajne ali sodne odločitve glede zniževanja odškodnin iz razloga učinkov svetovne finančne in gospodarske krize - torej upoštevanje načela enakosti ozir. enakega varstva pravic preprečuje tovrsten precedenčen poseg na področju pravic iz ZVPSBNO;

2. ni (še) možno predvideti, kakšna bi bila naknadna sodna reakcija (presoja) Evropskega sodišča za človekove pravice glede tovrstne morebitne spremembe ZVPSBNO, Sodišča, ki je dosednji limit odškodnin, določenih z ZVPSBNO, še potrdilo za skladen z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, niti (še) ni bila zaznana presoja tega Sodišča glede morebitnih primerljivih pravnih ureditev v drugih državah, ki bi zaradi učinkov svetovne finančne in gospodarske krize uvedle zniževanje odškodnin na področju varstva konvencijskih pravic in svoboščin - gre torej za vprašanje konvencijske skladnosti morebitnega takšnega posega na področje pravic iz ZVPSBNO.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javnofinančna sredstva

---

³⁷ Glede vprašanj ustavne skladnosti možnih odločitev zakonodajalca, da lahko v izkazanih izjemnih situacijah zaradi varstva določenih ustavnih vrednot zmanjša (zniža) določene finančne pravice ozir. upravičenja ozir. pričakovanja, glejte smiselno upoštevno ustavnosodno presojo Ustavnega sodišča Republike Slovenije: odločba US, št. U-I-60/98, 16.7.1998, 38. točka, objava: Uradni list RS, št. 56/98 in OdlUS VII, 150; odločba US, št. U-I-60/06, U-I-214/06, U-I-228/06, 7.12.2006, 86. točka, zlasti opomba 35, objava: Uradni list RS, št. 1/07 in OdlUS XV, 84; odločba US, št. U-I-159/08, 11.12.2008, 33. točka, objava: Uradni list RS, št. 120/08 in OdlUS XVII, 71.

Predlog zakona ne omogoča nastanka novih finančnih posledic ali obveznosti za Proračun Republike Slovenije ali za kakšna druga javnofinančna sredstva. V njem namreč ni določena nobena nova (originarna) obveznost, ki ne bi že izhajala iz veljavnih določb ZVPSBNO ali iz same odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-207/08, Up-2168/08, z dne 18.3.2010 (objava: Uradni list RS, št. 30/2010) - namreč 3. točke njenega izreka, ki se izvršuje že od 13.4.2010 (datum objave odločbe Ustavnega sodišča v Uradnem listu Republike Slovenije) in torej ne gre za "novitete" niti glede predlagane zakonske določbe tretjega odstavka 25. člena ZVPSBNO. Kadar v postopkih pravičnega zadoščenja po ZVPSBNO pride do prijateljske poravnave ali do obsodbe Republike Slovenije pred sodišči s splošno pristojnostjo Republike Slovenije, in to vključuje denarno odškodnino za nastalo premoženjsko škodo, ko iz obstoječih proračunskih postavk izplača Državno pravobranilstvo, kar redno poteka že od 1.1.2007 (datum začetka uporabe ZVPSBNO). Prav tako je z vidika predlagane spremembe prvega odstavka 25. člena ZVPSBNO omogočen ugoden vpliv na javne finance Republike Slovenije, kar je podrobneje pojasnjeno v obrazložitvi k relevantnemu delu 6. člena predloga tega zakona.

4. Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena, če predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet

Za izvajanje zakona niso potrebna dodatna finančna sredstva, kot je že pojasnjeno v prejšnji točki. Prav tako niso potrebna posebna usposabljanja sodnikov, državnih pravobranilcev, odvetnikov ali sodnega osebja, saj predlog zakona ne uvaja sistemskih sprememb ZVPSBNO.

5. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije

5.1. Prikaz ureditve v pravnem redu Evropske unije

Predloženi zakon ni neposredno povezan s pravno ureditvijo Evropske unije. Z informativnega vidika pa je pomembno opozoriti, da so Evropski parlament, Svet Evropske unije in Evropska komisija v Nici dne 7.12.2000 razglasili Listino o temeljnih pravicah Evropske unije³⁸, ki vsebuje na nivoju prava Evropske unije regulirane človekove pravice in temeljne svoboščine. Tako je v prvem odstavku 47. člena Listine določeno, da ima vsakdo, čigar pravice in svoboščine, ki so zajamčene s pravom Evropske unije, pravico do učinkovitega pravnega sredstva. V drugem odstavku navedenega člena je določeno, da ima vsakdo pravico do sojenja v razumnem roku pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem, predhodno ustanovljenim z zakonom. Navedeni člen predstavlja smiselni prepis dela določb prvega odstavka 6. člena in 13. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah o pravici do sojenja v razumnem roku in o učinkovitem pravnem sredstvu. Listina je pravno zavezujoča glede na dejstvo, da je vključena v Lizbonsko pogodbo³⁹. Prav tako je z informativnega vidika primerno navesti, da je nekdanje Sodišče Evropskih skupnosti (sedaj: Sodišče Evropske unije) še pred začetkom veljavnosti Listine o

³⁸ Uradni list ES, C 364/1, 18.12.2000, Uradni list EU, C 303/1, 14.12.2007 in Uradni list EU, C 83/389, 30.3.2010.

³⁹ Zakon o ratifikaciji Lizbonske pogodbe, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti (Uradni list RS, št. 20/08 – Mednarodne pogodbe, št. 4/08, Uradni list RS, št. 121/08 – Mednarodne pogodbe, št. 17/08 - popr., Uradni list RS, št. 15/10 – Mednarodne pogodbe, št. 2/10 - popr. in Uradni list RS, št. 41/10 – Mednarodne pogodbe, št. 7/10 - popr.).

temeljnih pravicah, kot neke vrste "transplant" prevzelo oziroma nekoliko dodatno razvilo institut varstva pravice do sojenja v razumnem roku in na poseben način odločilo o vprašanju pravičnega zadoščenja. V sodbi iz leta 2009 v primeru *Der Grüne Punkt Duales System Deutschland v. European Commission*⁴⁰ je tako odločilo, da za prekoračitev razumnega roka za sojenje v določeni zadevi ne more biti pravično zadoščenje kar sankcija, da se razveljavi sodba sodišča prve stopnje.

Ker predlog sprememb in dopolnitev zakona zagotavlja varstvo in pravna sredstva za varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja iz prvega odstavka 23. člena Ustave Republike Slovenije, ki se vsebinsko prekrivajo z navedenimi določbami Listine o temeljnih pravicah Evropske unije ter prvega odstavka 6. člena in 13. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah, je predlog zakona sicer usklajen tudi s tem pravnim aktom Evropske unije.

5.2. Prikaz ureditve v treh državah članicah Evropske unije

V Predlogu Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO), Poročevalec DZ, št. 40/06 in v Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO-A), Poročevalec DZ, št. 64/09, so bile glede vprašanj zakonskega urejanja učinkovitega varstva pravice do sojenja v razumnem roku oziroma pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja že podrobno predstavljene pravne ureditve, sodna praksa ter stališča znanosti določenih držav članic Evropske unije ali tretjih držav, kot tudi ocene iz presoje Evropskega sodišča za človekove pravice glede navedenih ureditev. Zato so v nadaljevanju predstavljene le pomembne nove rešitve s področja varstva pravice do sojenja v razumnem roku treh držav članic Evropske unije, ki niso bile predstavljene v Predlogu ZVPSBNO-A, oziroma so bile presojane ali so učinkovale naknadno, po sprejetju ZVPSBNO-A.

5.2.1. Zvezna republika Nemčija

Vodilna sodba Evropskega sodišča za človekove pravice glede neobstoja in neučinkovitosti učinkovitega pravnega sredstva za varstvo pravice do sojenja v razumnem roku v Zvezni republiki Nemčiji je bila izdana dne 8.6.2006 v primeru *Sürmeli proti Nemčiji*⁴¹, ko je Veliki senat navedenega sodišča soglasno odločil, da je Zvezna republika Nemčija prekršila 13. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah (pravica do učinkovitega pravnega sredstva), saj nemško pravo ne določa učinkovitega pravnega sredstva glede predolgega trajanja še tekočih civilnih postopkov, ter da je bila v konkretni zadevi prekršena tudi pritožnikova pravica do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah (glejte odstavke 115, 116, 117 in 138 navedene sodbe).

Ker navedena sodba Zvezni republiki Nemčiji ni bila upoštevana na način, da bi bila sprejeta posebna zakonodaja glede učinkovitega varstva pravice do sojenja v razumnem roku, je v novi zadevi leta 2010 Evropsko sodišče za človekove pravice - v sodbi v primeru *Rumpf proti Nemčiji*⁴² - odločilo, da obstaja sistemski problem v zvezi s pravnim redom in prakso Zvezne republike Nemčije, saj v Zvezni republiki Nemčiji ne obstaja učinkovito pravno sredstvo za varstvo pravice do sojenja v razumnem roku. Zvezni republiki Nemčiji je odredilo, da naj najpozneje v roku enega leta in brez odlašanja v njenem pravnem redu uvede pravno sredstvo ali pravna sredstva, tako da bodo v Zvezni republiki Nemčiji varovane pravice iz prvega

⁴⁰ Sodba (nekdanjega) Sodišča Evropskih skupnosti - Veliki senat, C-385/07 P, 16.7.2009, zlasti 167., 177., 188. in 196. točka sodbe.

⁴¹ Sodba Velikega senata ESČP, št. 75529/01, 8.6.2006.

⁴² Sodba ESČP, št. 46344/06, 2.9.2010.

odstavka 6. člena in 13. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah (73. odstavek sodbe). Glede na sistemske usmeritve iz te odločitve, sodba v primeru *Rumpf proti Nemčiji* velja za t.i. "pilotsko"⁴³ sodbo.

Nato je dne 24.11.2011 Zvezni parlament Zvezne republike Nemčije (Bundestag s soglasjem Bundesrat-a) sprejel zakon, ki je uvedel učinkovita pravna sredstva za varstvo pravice do sojenja v razumnem roku. Gre za Zakon o pravnem varstvu glede predolgh sodnih postopkov in kazensko-pravnih preiskovalnih postopkov⁴⁴ ("*Gesetz über den Rechtsschutz bei überlangen Gerichtsverfahren und strafrechtlichen Ermittlungsverfahren*"). Zakon je začel veljati dne 3.11.2011, za že končane (predolgo trajajoče) sodne postopke pa je treba najpozneje do 3.6.2012 vložiti odškodninske zahtevke.

Z zakonom se spreminja vrsta zakonov Zvezne republike Nemčije, med drugim zlasti Zakon o ureditvi sodišč ("*Gerichtsverfassungsgesetz*") in Zakon o Zveznem Ustavnem sodišču ("*Bundesverfassungsgerichtsgesetz*"), pa tudi Zakon o notariatu, Zakon o odvetništvu, Zakon o pravnem postopku. Zakon o delovnih sodiščih, Zakon o upravnem sodstvu itd.

Med drugim zakon določa merila za odločanje ali je prišlo do kršitve pravice do sojenja v razumnem roku ter pravico do odškodovanja (prvi odstavek novega § 198 Zakona o ureditvi sodišč), določa, da je eno leto predolgega odločanja sodišča (izven razumnega roka) vredno 1.200 evrov (EUR) odškodnine (drugi odstavek § 198 Zakona o ureditvi sodišč), sodišče pa je pooblaščen, da lahko prisodi manj ali več odškodnine. Pritožnik mora najprej vložiti pritožbo zaradi zavlačevanja odločanja sodišča ("*Verzögerungsrüge*") na sodišče, ki rešuje njegovo zadevo, ponovno pa je to pritožbo možno vložiti v roku šestih mesecev (tretji odstavek § 198 Zakona o ureditvi sodišč). Zakon velja za vse sodne postopke, razen delno za insolvenčne, začetek insolvenčnega postopka namreč še ne pomeni sodnega postopka v smislu tega zakona, insolvenčni postopek postane sodni postopek v smislu tega zakona šele, ko je v okviru njega izdana sodna odločba (1. točka šestega odstavka § 198 Zakona o ureditvi sodišč).

Če je pritožnik nezadovoljen z višino določene odškodnine, lahko v roku šestih mesecev po pravnomočnosti odločitve sodišča, ki je končalo postopek, vloži odškodninsko tožbo (peti odstavek § 198 Zakona o ureditvi sodišč).

O odškodninah odločajo pristojna sodišča po pravilih pravnega postopka. V spremembah Zakona o Zveznem Ustavnem sodišču so določene podobne določbe kot v Zakonu o ureditvi sodišč, o pritožbah odločajo senati, pristojni za glavno zadevo, tudi višina odškodnin je 1.200 evrov za eno leto predolgega odločanja.

Glede na dejstvo, da je bil ta zakon Zvezne republike Nemčije sprejet pred kratkim in da se je šele začel uporabljati, še ni možno podati ocene njegovega učinkovanja.

5.2.2. Republika Italija

---

⁴³ Glede novih sodnopravnih institutov pilotska sodba, polpilotska sodba ter postopki v zvezi z njimi, glejte: Donna Gomien (izbor in predstavitev novejših sodnih praks: Ana Vilfan Vospernik in Katarina Zidar Al-Mutairi), Kratek vodič po Evropski konvenciji o človekovih pravicah, Ministrstvo za pravosodje - Center za izobraževanje v pravosodju, Ljubljana, 2009, str. 136; Philip Leach, Helen Hardman, Svetlana Stephenson, Brad K. Blitz, The Slovenian Experience of 'Quasi-Pilot' Judgments. Has the Court over-reached its powers in length of proceedings cases?, v: Responding to Systemic Human Rights Violations: An Analysis of 'Pilot Judgments' of the European Court of Human Rights and Their Impact at National Level, 2010, str. 9-31; Pieter van Dijk, Fried van Hoof, Arjen van Rojn, Leo Zwaak (ur.), Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, Intersentia, Antwerpen, Oxford, 2006, str. 36, 124-125.

⁴⁴ BGBl, I S. 2302.

Kot je znano, je leta 2001 Republika Italija sprejela Zakon št. 89 z dne 24. marca 2001⁴⁵ - Zagotavljanje pravičnega zadoščenja v primeru kršitve pravice do sojenja v razumnem roku in sprememba 375. člena Zakonika o pravdnem postopku⁴⁶ (t.i. "legge Pinto"⁴⁷). Zakon je bil pomembneje spremenjen leta 2002 z Zakonom št. 259 z dne 14. novembra 2002⁴⁸. Leta 2008 je bila v Republiki Italiji izdana uredba z zakonsko močjo⁴⁹ glede pospešitve upravnih postopkov, v njej je predpisano, da je zahteva za pravično zadoščenje po t.i. "legge Pinto" nedopustna, če stranka sodnega postopka ne poda predhodno zahteve za nujno obravnavo ("*istanza di prelievo*") pred pristojnim upravnim sodiščem.

Evropsko sodišče za človekove pravice je s sodbo v primeru *Daddi proti Italiji*⁵⁰ leta 2009 preliminarno pozitivno potrdilo to odločitev italijanskega uredbodajalca iz uredbe z zakonsko močjo iz leta 2008 kot skladno z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah.

5.2.3. Republika Poljska

Republika Poljska je v letu 2009 nekoliko dopolnila njeno ureditev varstva pravice do sojenja v razumnem roku iz leta 2004, namreč določbe Zakona o pritožbah zoper kršitev strankine pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja⁵¹, ki je začel veljati 17.9.2004. V Zakonu z dne 20. februarja 2009 o spremembah Zakona o pritožbah zoper kršitev strankine pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja⁵² so bile podane spremembe v smeri izboljšav učinkovitosti veljavnega zakona kot sredstva, ki lahko preprečuje odlašanje v postopku ter zagotavlja učinkovit in ustrezen način izogibanja odlašanja v predkazenskem, sodnem in izvršilnem postopku na državni ravni, s tem pa tudi izpolnitev obveznosti Republike Poljske, ki izhajajo iz Evropske konvencije o človekovih pravicah. Predlog navedenega zakona je že bil podrobno predstavljen v Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO-A)⁵³. Zakonska novela je začela veljati 1. maja 2009. Besedilo zakonskih določb je precej podobno ureditvi iz ZVPSBNO ozir. iz ZVPSBNO-A, kar je glede precej podobne ustavne določbe Republike Poljske in Republike Slovenije ter na delno skupno tradicijo zakonodajne ureditve (pravnih redov) Republike Poljske in Republike Slovenije logično⁵⁴. Tudi problemi v praksi, ki so leta 2009 pripeljali tako do novele zakona v Republiki Poljski kot do novele zakona v Republiki Sloveniji, so bili podobni. Npr. v obeh zakonskih ureditvah je bil leta 2009 dan poudarek podrobnejšemu predpisovanju

⁴⁵ Uradni list, št. 78, 3. april 2001, Splošni del.

⁴⁶ Legge 24 marzo 2001, n. 89, Previsione di equa riparazione in caso di violazione del termine ragionevole del processo e modifica dell'articolo 375 del codice di procedura civile.

⁴⁷ Splošno sprejeto neuradno poimenovanje navedenega zakona, ker je bil njegov (prvopodpisani) predlagatelj senator Michele Pinto (predlog zakona z dne 16.2.1999).

⁴⁸ Uradni list, št. 269, 16. november 2002, Splošni del.

⁴⁹ Uredba z zakonsko močjo, št. 112/08, naknadno potrjena z zakonom št. 133, 6.8.2008.

⁵⁰ Sodba ESČP, št. 15476/09, 2.6.2009.

⁵¹ Ustawa o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Dz.U., 179/04.

⁵² Dz.U., 61/09.

⁵³ Poročevalec DZ, št. 64/09, točka 4.2.2.

⁵⁴ Obstoj podobnosti med pravnim redom Republike Poljske in Republike Slovenije in podobnosti "turbulentnih sprememb" v obeh pravnih redih pred Drugo svetovno vojno in v tranzicijskem obdobju od leta 1990 dalje omenja za področje pravnega postopka prof. dr. Aleš Galič v: Aleš Galič, From Kudla to Lukenda: Legal remedies against undue delay in civil proceedings in Slovenia, v: Aurea praxis, Aurea theoria, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, Tom pierwszy [Od Kudle do Lukende: Pravna sredstva proti nepotrebne odlašanje v pravnih postopkih v Sloveniji, v: Zlata praksa, Zlata teorija, Spominski zbornik v čast profesorja Tadeusza Erecińskiego, Prva knjiga], ur.: Jacek Gudowski, Karol Weitz, Lexis Nexis, Warszawa, 2011, str. 1453.

usmerjanja ukrepanja in rokov, ki jih odredajo predsedniki sodišč oziroma sodišča tako, da bi bilo bolje (osredotočeno na časovni uspeh v konkretni zadevi) omogočeno učinkovito pospeševanje reševanja zadev strank sodnih postopkov pred sodišči.

Evropsko sodišče za človekove pravice ni negativno presodilo sprememb zakonske ureditve Republike Poljske.

5.3. "Priporočilno pravo" ("soft law") Sveta Evrope

V nadaljevanju je z informativnega vidika vključen dokaj pomemben del t.i. "priporočilnega prava" ("soft law") Sveta Evrope iz leta 2010 s področja učinkovitega varstva pravice do sojenja v razumnem roku. Vodilni dokument tega priporočilnega prava je "*Priporočilo REC(2010)3 Odbora ministrov državam članicam o učinkovitih pravnih sredstvih za predolgo trajanje postopkov*", skupaj s priloženim "*Vodnikom po dobri praksi*". Priporočilo in Vodnik povzemata relevantne standarde in dobre prakse različnih državnih (zakonodajnih in praktičnih) modelov učinkovitega varstva pravice do sojenja v razumnem roku ter z vključitvijo navedb teh državnih zakonodajnih rešitev, državnih (sodnih ali drugih) praks ali njihovih ocen s strani Evropskega sodišča za človekove pravice tudi ocenita te državne zakonodajne rešitve oziroma prakse, s tem, da tako stališča iz Priporočila, kot tudi informacije iz Vodnika niso pravno obvezujoče, so pa seveda pomemben kriterij, kjer se lahko s precejšnjo mero gotovosti domneva, da bi delovanje proti njim, ki jim ne bi sledila učinkovita sodna reakcija nacionalnega sodišča, pomenilo kršitev Evropske konvencije o človekovih pravicah. Kot je že bilo navedeno, so stališča pozitivne sodne presoje Evropskega sodišča za človekove pravice glede Republike Slovenije navedena v Vodniku po dobri praksi.

Z vključitvijo besedila Priporočila in Vodnika v uvodni del Predloga tega zakona Slovenija izpolnjuje tudi svojo obveznost kot država članica Sveta Evrope, da z njim seznanjeni veje oblasti v Republiki Sloveniji, v tem primeru zlasti zakonodajna veja oblasti - v 12. točki Priporočila je navedeno, da vlade držav članic Sveta Evrope "zagotovijo, da se besedilo tega Priporočila in Vodnika po dobri praksi, po potrebi v jeziku ozir. jezikih države, objavi in razširi tako, da ga lahko vsi dejansko spoznajo, in da ga državni organi lahko upoštevajo."

PRIPOROČILO REC(2010)3 ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM O UČINKOVITIH PRAVNIH SREDSTVIH ZA PREDOLGO TRAJANJE POSTOPKOV

(Odbor ministrov ga je sprejel 24. februarja 2010 na 1077. zasedanju namestnikov ministrov)

Odbor ministrov v skladu s 15.b členom Statuta Sveta Evrope

sklicujoč se na to, da so državniki in predsedniki vlad držav članic Sveta Evrope, ki so se sestali na tretjem vrhu v Varšavi 16. in 17. maja 2005, izrazili odločenost zagotoviti obstoj učinkovitih notranjih pravnih sredstev, ki bodo na voljo vsakomur, ki se pritoži zaradi kršitve Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (ETS št. 5 – v nadaljnjem besedilu »Konvencija«);

ob upoštevanju Priporočila Rec(2004)6 Odbora ministrov državam članicam o izboljšanju notranjepravnih sredstev in namenu njegovega izpopolnjevanja s praktičnimi napotki državam članicam v posebnem primeru predolgega trajanja postopkov;

ob upoštevanju Deklaracije Odbora ministrov o trajnem ukrepanju za zagotovitev učinkovitosti izvajanja Evropske konvencije o človekovih pravicah na državni in evropski ravni (sprejete 19. maja 2006 na 116. zasedanju);

z odobravanjem dela drugih teles Sveta Evrope, zlasti Evropske komisije za demokracijo skozi pravo (Beneška komisija) in Evropske komisije za učinkovitost pravosodja;

ob poudarjanju obveznosti visokih pogodbenic v skladu s konvencijo, da vsakomur, ki je v njihovi pristojnosti, priznavajo pravice in svoboščine, ki jih varuje, vključno s pravico do sojenja v razumnem roku, ki jo zajema prvi odstavek 6. člena, in pravico do učinkovitega pravnega sredstva, ki jo zajema 13. člen;

ob upoštevanju, da sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu »Sodišče«), zlasti njegove pilotske sodbe, v tem pogledu daje pomembne napotke in navodila državam članicam;

ob poudarku, da čezmerno zavlačevanje pri delovanju pravosodja pomeni veliko nevarnost, zlasti pri spoštovanju vladavine prava in dostopu do pravnega varstva;

ob opozorilu, da je predolgo trajanje postopkov, ki jih pogosto povzročajo sistemski problemi, daleč najpogostejša težava, na katero se nanašajo pritožbe Sodišču in je ta zato neposredna grožnja za učinkovitost Sodišča, s tem pa za sistem varovanja človekovih pravic, ki temelji na Konvenciji;

v prepričanju, da bo uvedba ukrepov za reševanje predolgega trajanja postopkov skladno z načelom subsidiarnosti pripomogla h krepitvi varstva človekovih pravic v državah članicah in k ohranjanju učinkovitosti sistema Konvencije, kar vključuje tudi zmanjšanje števila pritožb na Sodišče;

priporoča vladam držav članic, da:

1. sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da je na vseh stopnjah notranjih postopkov ne glede na njihovo notranjo opredelitev, pri katerih bi lahko šlo za odločanje o civilnih pravicah in obveznostih ali za kakršnokoli kazenskih obtožbah, odločeno v razumnem roku;

2. zato poskrbijo za obstoj mehanizmov za identificiranje postopkov, pri katerih obstaja tveganje, da postanejo predolgi, pa tudi razlogov za to, da preprečijo tudi prihodnje kršitve 6. člena;

3. priznajo, da so, kadar temeljni sistemski problem povzroča predolgo trajanje postopkov, potrebni ukrepi za reševanje tega vprašanja, pa tudi njegovih učinkov v posamičnih primerih;

4. zagotovijo načine za pospeševanje postopkov, ki jim grozi, da bodo postali predolgi, tako da se to prepreči;

5. sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotavljanje, da obstajajo učinkovita pravna sredstva pred državnimi organi za vse zatrjevane kršitve pravice do sojenja v razumnem roku;
6. zagotovijo, da taka pravna sredstva obstajajo na vseh stopnjah postopka, na katerih bi se odločalo o civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah;
7. za doseg tega cilja, kadar so postopki postali predolgi, zagotovijo, da se kršitev prizna izrecno ali po vsebini in da:
  - a. se postopki pospešijo, kadar je to mogoče, ali
  - b. imajo žrtve pravico do zadoščenja za vsa prikrajšanja, ki so jih doletela, ali kar je še boljše,
  - c. se predvideva kombinacija obeh ukrepov;
8. zagotovijo, da zahteve za pospešitev postopkov ali dodeljevanje zadoščenja hitro obravnava pristojni organ in da predstavljajo učinkovito, ustrezno in dostopno pravno sredstvo;
9. zagotovijo, da so zneski odškodnin, ki se lahko dodelijo, razumni in skladni s sodno prakso Sodišča ter da je v tej povezavi močna, toda še vedno izpodbojna domneva, da pretirano dolgi postopki povzročijo nepremoženjsko škodo;
10. razmislijo o posebnih oblikah nepremoženjskega zadoščenja, kadar je primerno, tudi o znižanju sankcij ali zaključku postopka v kazenskem ali upravnem postopku, ki je bil predolg;
11. kadar je primerno, poskrbijo za povratno veljavo novih ukrepov, sprejetih za obravnavo predolgega trajanja postopkov, tako da se lahko pritožbe v obravnavi pred Sodiščem rešujejo na državni ravni;
12. se pri izvajanju določb Priporočila navdihujejo in zgledujejo po Vodniku po dobri praksi, ki je priloga tega Priporočila, in zagotovijo, da se besedilo tega Priporočila in Vodnika po dobri praksi, po potrebi v jeziku ozir. jezikih države, objavi in razširi tako, da ga lahko vsi dejansko spoznajo, in da ga državni organi lahko upoštevajo.

VODNIK PO DOBRI PRAKSI

1077. zasedanje 24. februarja 2010

4 Človekove pravice

4.5 Usmerjevalni odbor za človekove pravice (CDDH)

PRIPOROČILO REC(2010)3 ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM O UČINKOVITIH PRAVNIH SREDSTVIH GLEDE PREDOLGEGA TRAJANJA POSTOPKOV

VODNIK PO DOBRI PRAKSI

I. UVOD

A. Cilj Priporočila in Vodnika po dobri praksi

1. Ta Vodnik po dobri praksi spremlja Priporočilo Rec(2010)3 Odbora ministrov državam članicam o učinkovitih pravnih sredstvih za predolgo trajanje postopkov.

2. Priporočilo in Vodnik sta namenjena izboljššanemu uresničevanju pravice do sojenja v razumnem roku in do učinkovitega pravnega sredstva, ki izražata osrednjo vlogo pravosodnega sistema med državnimi oblastmi in sta temeljnega pomena za sistem Evropske konvencije o človekovih pravicah (Konvencije) ter za pojem demokratične države, ki je vladana ob upoštevanju človekovih pravic in vladavine prava. Članstvo v Svetu Evrope prinaša obveznost nenehnega prizadevanja za samoizboljševanje. Čeprav Priporočilo in Vodnik po dobri praksi sama po sebi nista pravno obvezujoča, ju je treba upoštevati kot temeljno vodilo državam članicam o tem, kako naj izpolnijo svoje pravno obvezujoče obveznosti po Konvenciji.

3. Kršitve pravice do sojenja v razumnem roku, ki jih povzroča predolgo trajanje postopkov, skupaj s pomanjkanjem učinkovitih notranjepravnih sredstev za take kršitve, so razlog za več tisoč tožb pred Evropskim sodiščem za človekove pravice (»Sodiščem« oziroma »Strasbourškim sodiščem«). Te tožbe so pogosto posledica istega temeljnega problema in prav iz tega razloga pogosto utemeljene.⁵⁵ Kot je

---

⁵⁵ Novembra 2009 je senat dobil v obravnavo okrog 13.000 zadev, ki so se nanašale na trajanje postopkov, vključno z neizvrševanjem sodb. Glejte na primer informacije na http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/ACD46A0F-615A-48B9-89D6-8480AFCC29FD/0/FactsAndFigures_EN.pdf in http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5B2847D-640D-4A09-A70A-7A1BE66563BB/0/ANNUAL_REPORT_2008.pdf.

ugotovilo že Sodišče, če države ne omogočijo učinkovitih pravnih sredstev, "bodo posamezniki sistematično prisiljeni nasloviti na Sodišče v Strasbourgu pritožbe, ki bi jih sicer [...] morali najprej obravnavati v notranjem pravnem sistemu. Dolgoročno bi bilo učinkovito delovanje sheme varovanja človekovih pravic, ki jo uvaja Konvencija, lahko oslABLJENO na državni in mednarodni ravni.«⁵⁶

4. Priporočilo in Vodnik države pogodbenice spodbujata k predvidevanju težav, ki bi lahko povzročile, da bo Sodišče ugotovilo kršitev, in k takojšnjemu ukrepanju na državni ravni za preprečevanje takih težav in njihovo odpravljanje, če bi se pojavile. Obveznosti, določene s Konvencijo, se nanašajo na rezultat: rezultat je mogoče doseči na različne načine. Cilj Vodnika, ki navaja tudi primere obstoječe dobre prakse, je pokazati, da obstajajo mnogi in različni načini učinkovitega ukrepanja in da je izvajanje ustreznih rešitev lahko preprosto in gospodarno ter zlahka izvedljivo v skladu z notranjopravnimi sistemi in tradicijami. Tudi če ni noben sistem popoln oziroma tudi če ne daje popolnega zagotovila proti tveganju za odkritje kršitve, je učinek za večino primerov enako pomemben za državo pogodbenico in za Sodišče.

5. Dolžnost zagotavljanja pravic in svoboščin iz Konvencije, vključno s pravicama do sojenja v razumnem roku in do učinkovitega pravnega sredstva za njeno kršitev, se nanaša na vse veje državne oblasti. Medtem ko je pred Sodiščem za državo pogodbenico odgovorna vlada, se od vseh javnih organov zahteva spoštovanje pravic iz Konvencije na notranji ravni. To kaže, da morajo tudi sodni organi, katerih neodvisnost je nedvomno osrednjega pomena za sistem Konvencije (saj jo izrecno štiti 6. člen), zagotoviti, da delujejo skladno z zahtevami razumnega roka.

6. Priporočilo in Vodnik je zato treba prevesti v ustrezne uradne jezike, da imajo kar največji učinek, in čim bolj razširiti, zlasti ju morajo prejeti:

- državni zakonodajni organi, pa tudi pokrajinski, če so ustrezno pristojni;
- organi, pristojni za ustrezne predloge postopkovnih ali zakonodajnih reform, na primer sodni sveti, glede na organizacijo različnih državnih pravnih sistemov;
- sodni organi do vključno najvišjih pristojnosti, Priporočilo in Vodnik pa naj bosta vključena tudi v sodno izobraževanje;
- uradniki, pristojni za sodno upravo, vključno s sodnimi uradniki in uradniki, odgovornimi za izvrševanje odločb in sodb;
- ustrezni uradniki vladnih služb, odgovorni za delovanje pravosodja na državni in pokrajinski ravni;
- uradniki v drugih oddelkih javne uprave, odgovorni na nesodnih stopnjah ustreznih postopkov, vključno s policijo in organi pregona, v skladu z državnimi ureditvami.

7. Priporočilo in Vodnik sta lahko zanimiva tudi za druge skupine, ki se ukvarjajo z učinkovitostjo pravosodja in dolžino postopkov, tako da ju je treba poslati tudi njim; med njimi so:

- pravni strokovnjaki, vključno s svojimi strokovnimi telesi;
- organizacije civilne družbe.

---

⁵⁶ Glejte *Kudla proti Poljski*, pritožba št. 30210/96, sodba z dne 26. oktobra 2000, stopetinpetdeseti odstavek.

B. Temelji in ozadje Priporočila

8. Svet Evrope že dolgo skrbi za razvoj učinkovitih notranjepravnih sredstev za kršitve Konvencije in ga vedno znova poudarja kot prednostno nalogo na najvišjih političnih ravneh.⁵⁷ Zlasti Akcijski načrt varšavskega vrha državnikov in predsednikov vlad držav članic Sveta Evrope (16.–17. maja 2005) je poudarjal, da

»Bomo na državni ravni zagotovili obstoj učinkovitih notranjepravnih sredstev za vsakogar, ki se pritoži zaradi kršitve Konvencije.«

9. Pred varšavskim vrhom je Odbor ministrov v priporočilu Rec(2004)6 o izboljšanju notranjepravnih sredstev dal konkretne predloge za izboljšanje položaja na državni ravni, s posebnim poudarkom na učinkovitih pravnih sredstvih za predolge sodne postopke. V tem Priporočilu je bila zajeta določba o pomoči državam članicam, ki prosijo za pomoč pri njegovem izvajanju, v dodatku pa so bili dani praktični napotki in nekaj primerov dobre prakse. Odbor ministrov se je znova posvetil vprašanju notranjepravnih sredstev v izjavi, sprejeti maja 2006, ko so prosili za poglobljen pregled izvajanja priporočila Rec(2004)6 o izboljšanih notranjepravnih sredstvih in na podlagi pilotskih sodb Sodišča predlagali, da se je treba posvetiti razvoju smernic za države članice o notranjepravnih sredstvih, ki sledijo takim sodbam.⁵⁸

C. Viri Priporočila in Vodnika po dobri praksi

10. Priporočilo in Vodnik v prvi vrsti temeljita na obsežnem gradivu, ki so ga izdelali različni organi Sveta Evrope (zlasti Sodišče, Odbor ministrov, Evropska komisija za demokracijo skozi pravo in Evropska komisija za učinkovitost pravosodja), v drugi vrsti pa na neizčrpnem izboru primerov obstoječe dobre prakse v posameznih državah članicah. Ti primeri naj bodo kot navdih; niso mišljeni kot vzorci in jasno je, da morda niso primerni za državne pravne sisteme in tradicije drugih držav. Države članice spodbujamo, naj se po potrebi posvetujejo z Evropsko komisijo za demokracijo skozi pravo (Beneško komisijo) in Evropsko komisijo za učinkovitost pravosodja (CEPEJ) zaradi nadaljnjih strokovnih navodil in pomoči pri potrebnih izboljšavah svojih notranjih sistemov.

11. Sodišče ima po 32. členu Konvencije končno pristojnost za razlago in uporabo Konvencije in njenih protokolov v obliki sodb. Po 46. členu se države zavezujejo k spoštovanju obveznosti pravnomočnih sodb. (Ta obveznost se nanaša na rezultat, zanjo pa velja diskrecijska pravica glede izbranega načina za doseganje tega rezultata.) Sodbe Sodišča so tako najpomembnejša referenčna točka za Svet Evrope kot celoto pri njegovem delovanju glede postavljanja meril človekovih pravic, njihovega

---

⁵⁷ Zanj si prizadevajo tudi druge mednarodne organizacije, vključno z Evropsko unijo in OZN na pravnih in političnih stopnjah.

⁵⁸ Glejte »Deklaracijo Odbora ministrov o trajnem ukrepanju za zagotovitev učinkovitosti izvajanja Evropske konvencije o človekovih pravicah na državni in evropski ravni«, ki jo je sprejel Odbor ministrov 19. maja 2006 na 116. zasedanju. Med druge pomembne dogodke spadajo Delavnica o izboljšanju notranjepravnih sredstev s posebnim poudarkom na primerih nerazumnega trajanja postopkov (ki jo je organiziralo poljsko Predsedstvo Odboru ministrov 28. aprila 2005 v Strasbourgu), razprava o okrepljenem izvajanju Evropske konvencije o človekovih pravicah na državni ravni (ki jo je organiziralo švedsko Predsedstvo Odboru ministrov 9. in 10. junija 2008 v Stockholmu) in Okrogla miza o načinih varstva pravice do sojenja v razumnem roku – izkušnje držav, in o kratkoročni reformi Evropskega sodišča za človekove pravice (ki jo je organiziralo slovensko Predsedstvo Odboru ministrov 21. in 22. septembra 2009 na Bledu).

spremljanja in sodelovanja. Tako so pravni temelji tega priporočila in prvotni vir gradiva za ta Vodnik po dobri praksi.

12. S 46. členom je določeno tudi, da izvajanje nadzira Odbor ministrov. V okviru svojega nadzora nad izvajanjem sodb Sodišča Odbor ministrov poziva članice, ki temu dajejo velik poudarek, naj postavijo reševanje težave predolgega trajanja postopkov kot visoko politično prednostno nalogo. Letna poročila, vmesne in končne sklepe Odbora ministrov, sprejete glede na izvajanje, dajejo navodila za potrebne splošne ukrepe in dobro prakso. Odbor ministrov je sprejel tudi mnoga priporočila, ki se nanašajo na učinkovitost pravosodja in katerih cilj je zagotavljanje spoštovanja pravice do sojenja v razumnem roku.

13. Poleg tega so vprašanje učinkovitih pravnih sredstev za predolge sodne postopke obravnavala še mnoga druga telesa Sveta Evrope, vključno s parlamentarnim zborom, Komisarjem Sveta Evrope za človekove pravice in Posvetovalnim svetom evropskih sodnikov (CCJE).

II. TEMELJNA PRAVNA NAČELA, KI PODPIRAJO PRIPOROČILO

A. Pravica do sojenja v razumnem roku

14. 6. člen Konvencije, ki določa pravico do poštenega sojenja, vključuje to obveznost za države pogodbenice:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah zoper njega pravično in javno ter v razumnem roku odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče ...« (*dodan poudarek*)

Ugotavljanje ustreznih postopkov

15. Pri vseh postopkih, pri katerih gre lahko za odločanje o civilnih pravicah in obveznostih ali kakršnihkoli kazenskih obtožbah, se uporabljata 6. člen in njegova zahteva po razumnem roku. To velja ne glede na to, kako državno pravo opredeljuje ustrezne pojme: na primer, ali so postopki opredeljeni kot kazenski ali civilni (ob uporabi izrazja iz 6. člena) oziroma kot upravni ali davčni; in ali je obtožba opredeljena kot kazenska ali disciplinska.⁵⁹ Za namene 6. člena so ustrezni koncepti opredeljeni samostojno in jih je treba razumeti v pomenu Konvencije, kot jo je razlagalo Sodišče. Ni pomemben naziv, dodeljen vrsti postopkov, temveč njihova vsebinska narava – drugače povedano, kaj zajemajo in o čem se odloča.

Opredelitev relevantnega roka

16. Pomembno je, da se državni organi zavedajo, kako naj določijo relevanten rok za ocenjevanje skupnega trajanja postopkov. To je bistvenega pomena za učinkovito delovanje mehanizmov ali postopkov, katerih namen je pospešiti postopke, ki jim grozi, da bodo postali predolgi oziroma so že postali predolgi, pa tudi za pravilno izračunavanje odškodnine za kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Za zagotovitev, da postopki v celoti niso predolgi, bi morale države po svojih močeh zagotoviti, da se vsaka stopnja konča v razumnem roku.

⁵⁹ Glejte npr. *Engels & drugi proti Nizozemski*, pritožba št. 5100/71 itd, sodba z dne 8. junija 1976, osemdeseti do dvainosemdeseti odstavek.

Relevantni roki – postopki, povezani s civilnimi pravicami in obveznostmi

17. Pri civilnih postopkih na splošno velja, da se začnejo z uvedbo ustreznega sodnega postopka, ali drugače povedano, ko posameznik ali njegov pravni zastopnik sproži postopek na sodišču. V nekaterih okoliščinah in odvisno od državnega sistema pa lahko relevantni rok začne teči že na zgodnejši stopnji: na primer s pritožbo upravnim organom, kadar mora nekdo nujno izčrpati predhoden upravni postopek, preden se obrne na sodišče;⁶⁰ oziroma kadar je sklep upravnega organa nujen pogoj za vložitev zadeve na sodišče, takoj ko se pojavi »spor« med pritožnikom in ustreznim upravnim organom.⁶¹ Konča se z datumom izreka sodbe na zadnji stopnji oziroma izdaje pisne sodbe pritožniku. V nekaterih primerih pa dokončanje postopka o utemeljenosti zahtevka ni konec »odločanja o civilni pravici« v smislu 6. člena.

18. Upoštevati je treba tudi trajanje vseh postopkov izvršbe, saj bi bila pravica do sojenja v razumnem roku neučinkovita, če bi notranji pravni sistem države dopuščal pravnomočno, zavezujočo sodno odločbo, ki bi ostala neučinkovita na škodo ene stranke.⁶² Kadar mora stranka v civilnem postopku sprožiti postopek izvršbe, da zadosti svojemu sodno ugotovljenemu zahtevku, je treba ta postopek obravnavati kot drugo stopnjo postopka o utemeljenosti in posledično kot sestavni del prvotnega postopka, ki ga je treba upoštevati pri ocenjevanju, ali je bil postopek kot celota odločen v razumnem roku. Nerazumno zavlačenje pri izvrševanju zavezujoče sodbe lahko pomeni kršenje Konvencije.⁶³ To se nanaša tudi na izvajanje aktov, ki niso sodne odločbe in se nanašajo na civilne pravice in obveznosti, na primer na notarsko listino, ki se nanaša na neizpodbijani dolg.⁶⁴

19. Od osebe, ki je prejela sodbo proti državi, v nasprotju s sodbo proti zasebni stranki, se morda ne pričakuje sproženje posebnega postopka izvršbe, čeprav se od nje lahko zahtevajo postopki za povrnitev stroškov sodbe. Ta zahteva pa ne sme presegati tega, kar je nujno potrebno, in v nobenem primeru ne jemlje organom dolžnosti, da skladno s Konvencijo sprejmejo pravočasne ukrepe na lastno pobudo. Breme zagotavljanja skladnosti s sodbo proti državi je tako na državnih organih, začne pa se z dnem, ko sodba postane zavezujoča in izvršljiva. Zaradi zapletenosti notranjega izvršilnega postopka ali državnega proračunskega sistema se država ne more rešiti obveznosti, pa tudi pomanjkanja finančnih ali drugih sredstev ne more navesti kot opravičilo.⁶⁵⁶⁶

Relevantni roki – postopki, povezani s kazenskimi obtožbami

⁶⁰ Glejte *Kiurkchian proti Bolgariji*, pritožba št. 44626/98, sodba z dne 24. marca 2005, enainpetdeseti do dvainpetdeseti odstavek; tudi *Farange S.A. proti Franciji*, pritožba št. 77575/01, sodba z dne 13. julija 2006, devetintrideseti odstavek.

⁶¹ Glejte *Hellborg proti Švedski*, pritožba št. 47473/99, sodba z dne 28. februarja 2006, devetinpetdeseti odstavek.

⁶² *Hornsby proti Grčiji*, pritožba št. 18357/91, sodba z dne 19. marca 1997, štirideseti odstavek.

⁶³ Glejte *Burdov proti Rusiji (št. 2)*, pritožba, št. 33509/04, sodba velikega senata z dne 15. januarja 2009 ("pilotska sodba" o vprašanju predolghih postopkov izvršbe v Rusiji), petinšestdeseti do devetinšestdeseti odstavek; 65–69; tudi *Dewicka proti Poljski*, pritožba št. 38670/97, sodba z dne 4. aprila 2000, enainštirideseti in dvainštirideseti odstavek.

⁶⁴ Glejte *Estima Jorge proti Portugalski*, pritožba št. 16/1997/800/1003, sodba z dne 21. aprila 1998, petintrideseti do osemintrideseti odstavek.

⁶⁵ Glejte *Burdov proti Rusiji (no. 2)*, op. cit., petinšestdeseti do devetinšestdeseti odstavek; tudi *Dewicka proti Poljski*, pritožba št. 38670/97, sodba z dne 4. aprila 2000, enainštirideseti in dvainštirideseti odstavek.

⁶⁶ V zadnjih letih je neizvrševanje oziroma zapoznelo izvrševanje sklepov domačih sodišč postalo druga najpomembnejša ugotovljena težava v sodbah sodišča. To je prednostna naloga Odbora ministrov v okviru nadzora izvajanja sodb sodišča (glejte tudi enaintrideseti odstavek).

20. Kazenski postopek se začne v trenutku, ko je proti pritožniku vložena formalna obtožba, ali kadar je oseba drugače bistveno prizadeta zaradi ukrepov, ki jih organi pregona sprejmejo kot posledico suma proti njej.⁶⁷ To se lahko zgodi, kadar policija pripre in zaslišuje osumljenca oziroma mu preiskuje premoženje. Postopek zajema predkazenski postopek ne glede na to, ali ga vodi policija ali organi pregona. Konča se z oprostilno sodbo ali ko je oseba spoznana za krivo ali obsojena oziroma ob pritožbi na krivdo ali kazni, ko je izrečena sodba na najvišji stopnji.

Relevantni roki – postopki, sproženi pred začetkom veljavnosti Konvencije

21. Kadar je tožena država Konvencijo ratificirala šele po začetku postopka, se rok, ki ga je treba upoštevati, šteje od dneva začetka veljavnosti Konvencije za to državo. Pri ocenjevanju razumnosti roka, ki je potekel po tem datumu, pa je treba upoštevati stanje postopka na ta datum.⁶⁸

Ocena »razumnega roka«

22. Razumno trajanje postopka je treba ocenjevati glede na okoliščine primera in s sklicevanjem na ta merila.⁶⁹

- dejanska ali pravna celovitost primera;
- število stopenj odločanja, skozi katere je šel postopek;
- ravnanje pritožnika;
- ravnanje ustreznih organov;
- kaj je pomembno za pritožnika v sporu.⁷⁰

B. Pravica do učinkovitega pravnega sredstva

23. 13. člen Konvencije, ki določa pravico do učinkovitega pravnega sredstva, državam pogodbenicam nalaga to obveznost:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

Pomen »pravnega sredstva« v 13. členu

24. Konvencija zahteva, da je »pravno sredstvo« tako, da pristojnim notranjim organom omogoča obravnavanje vsebine ustrezne pritožbe na Konvencijo in omogočanje ustrezne pomoči.⁷¹ Pomoč je učinkovita le, če je na voljo in če zadošča. Zagotovljena

⁶⁷ Glejte *Eckle proti Nemčiji*, pritožba št. 8130/78, sodba z dne 15. julija 1982, triinsedemdeseti odstavek.

⁶⁸ Glejte *Kaić in drugi proti Hrvaški*, pritožba št. 22014/04, sodba z dne 17. julija 2008, štirinajsti odstavek.

⁶⁹ Za več podrobnosti glejte Poročilo CEPEJ o trajanju sodnih postopkov v državah članicah Sveta Evrope, ki temelji na sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, dok. CEPEJ(2006) 15.

⁷⁰ Glejte *Frydender proti Franciji*, pritožba št. 30979/96, sodba velikega senata z dne 27. junija 2000, triinštirideseti odstavek.

⁷¹ Glejte *Halford proti Združenemu kraljestvu*, pritožba št. 20605/92, sodba z dne 25. junija 1997, štiriinšestdeseti odstavek.

mora biti ne le v teoriji, temveč tudi v praksi,⁷² ter učinkovita v praksi in po zakonu⁷³ ob upoštevanju posameznih okoliščin primera. Njena učinkovitost pa ni odvisna od tega, kako verjeten je ugoden razplet za pritožnika.⁷⁴

25. V 13. členu ni zahtevana nobena posebna oblika pravnega sredstva, saj imajo države diskrecijsko pravico do tega, kako izpolnjujejo svoje obveznosti, vendar pa narava pravice, o kateri se odloča, vpliva na vrsto pravnega sredstva, ki je zahtevana od države.⁷⁵ Tudi če eno samo pravno sredstvo samo po sebi ne zadosti zahtevam iz 13. člena, lahko to doseže skupek pravnih sredstev, določenih z notranjim pravom.⁷⁶ Pri presoji učinkovitost je treba upoštevati ne le formalna sredstva, ki so na voljo, temveč tudi splošni pravni in politični kontekst, v katerem delujejo, pa tudi osebne okoliščine pritožnika.⁷⁷

Pomen »državnega organa« v 13. členu

26. »Državni organ« iz 13. člena ni nujno sodni organ, če pa ni, so pa njegova pooblastila in zagotovila, ki jih daje, relevantna za odločanje, ali je razpoložljivo sredstvo učinkovito.⁷⁸

Pomen »kršitve« v okviru 13. člena

27. V 13. členu ni zahtevano notranjepravno sredstvo za noben domnevni zahtevek, ne glede na to, ali je vsebinsko neutemeljen; trditev o kršitvi mora biti argumentirana. Vprašanje, ali je trditev argumentirana, je treba opredeliti glede dejstva in naravo odprtega pravnega vprašanja ali vprašanj. Trditev se lahko argumentira zlasti, če so izpolnjena ta merila: pritožba je utemeljena; nanaša se na pravico ali svoboščino, ki jo zagotavlja Konvencija; sprožila pa bi tudi kršitev Konvencije *prima facie* po razlagi sodne prakse Sodišča.⁷⁹

C. Obravnavanje trajanja postopkov na ravni države

28. 1. in 13. člen sta med temeljnimi določbami Konvencije za izvajanje načela subsidiarnosti. V 1. členu, ki države zavezuje k spoštovanju človekovih pravic, je državam naložena odgovornost za preprečevanje kršitev. V 13. členu jim je naložena odgovornost za zagotavljanje učinkovitih notranjepravnih sredstev za vse kršitve, do katerih kljub temu pride. Šele po izčrpanju takih sredstev lahko Sodišče obravnava pritožbe zaradi kršitev, kar mu omogoča Konvencija po merilu sprejemljivosti iz 35. člena. Izvajanje učinkovitih notranjepravnih sredstev je bistvenega pomena za zagotavljanje, da varstvo človekovih pravic ostane državna zadeva; kadar se ta

⁷² Glejte *Riccardi Pizzati proti Italiji*, pritožba št. 62361/00, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, osemindeseti odstavek.

⁷³ Glejte *Kudla proti Poljski*, pritožba št. 30210/96, sodba z dne 26. oktobra 2000, stodvainpetdeseti odstavek.

⁷⁴ Glejte *Kudla proti Poljski*, op. cit., stosedeminpetdeseti odstavek.

⁷⁵ Glejte *Budayeva in drugi proti Rusiji*, pritožbe št. 15339/02 itd., sodba z dne 20. marca 2008, štodevetdeseti in stoaindevetdeseti odstavek.

⁷⁶ Glejte *Kudla proti Poljski*, op. cit., stosedeminpetdeseti odstavek.

⁷⁷ Glejte *Van Oosterwijck proti Belgiji*, pritožba št. 7654/76, sodba z dne 6. novembra 1980, šestindeseti do štirideseti odstavek.

⁷⁸ Glejte *Kudla proti Poljski*, op. cit., stosedeminpetdeseti odstavek.

⁷⁹ Glejte *Boyle & Rice proti Združenemu kraljestvu*, pritožbi št. 9659/82 & 9658/82, sodba z dne 27. aprila 1988, dvainpetdeseti, petinpetdeseti, devetinpetdeseti do šestdeseti, enainšestdeseti do dvainšestdeseti in sedeminsedemdeseti odstavek.

sredstva ne izvajajo, pomeni, da se kršitev lahko obravnava na evropski ravni. Nezadostna notranjepravna sredstva so eden od dejavnikov, ki najbolj pripomorejo k trenutni preobremenjenosti Sodišča.

29. Obveznosti, ki izhajajo iz 1., 6. in 13. člena Konvencije, se nanašajo na dejavnost na treh področjih: preprečevanje predolgega trajanja postopkov; pospeševanje postopkov, ki jim grozi, da bodo postali predolgi ali so taki že postali, in odprava kršitev pravice do sojenja v razumnem roku. Načini ravnanja na teh treh področjih bodo opisani v naslednjih poglavjih.

30. Obveznosti Konvencije do držav pogodbenic veljajo za vse javne organe, vključno s sodnimi in upravnimi organi, odgovornimi za ustrezne postopke in za izvajanje sodnih odločb. Vsi javni organi, ki jih to zadeva, naj bodo torej pozorni na zahtevo po razumnem roku in pripravljeni sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotavljanje, da se upošteva.

31. Ti ukrepi lahko v nekaterih primerih vključujejo zakonodajne posege. Beneška komisija je ugotovila, da se »sprejetje posebnih zakonov o pravnih sredstvih pri predolghih postopkih v državah članicah Sveta Evrope ne zdi nujno in se ne zahteva v tistih državah, ki že razpolagajo z učinkovitimi pravnimi sredstvi pri predolghih postopkih, ki so znana organom, sodiščem in javnosti. Vendar pa Beneška komisija poudarja, da posebni zakoni predstavljajo vprašanje odškodnine [pospeševanja ali odprave] na abstrakten in splošen način, zato je njihova prednost v jasnosti in preglednosti. Tako so lahko lažje dostopni javnosti (in v nekaterih primerih celo sodiščem), pa tudi instancam Sveta Evrope.«⁸⁰

III. IZVEDBENE DOLOČBE PRIPOROČILA

Odbor ministrov [...] PRIPOROČA, da države članice

1. sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotovitev, da je na vseh stopnjah notranjih postopkov ne glede na njihovo notranjo opredelitev, pri katerih bi lahko šlo za odločanje o civilnih pravicah in obveznostih ali za kakršnokoli kazenskih obtožbah, odločeno v razumnem roku;

Splošna načela

32. Kot je navedlo Sodišče, je »najboljša rešitev v absolutnem pomenu, tako kot v mnogih sferah, nedvomno preprečevanje ... Prvi odstavek 6. člena državam pogodbenicam nalaga dolžnost organizacije svojih sodnih sistemov tako, da lahko njihova sodišča izpolnijo vsako od njegovih zahtev, vključno z dolžnostjo obravnavanja zadev v razumnem roku.«⁸¹ Podobno je Beneška komisija priporočila tudi, naj države članice »najprej poskrbijo za ustrezne postopkovne načine zagotavljanja, da sodišča zadeve obravnavajo predvidljivo in najustreznejše. Ti postopkovni načini so predvsem odziv na dolžnost izpolnjevanja zahteve po razumnem roku.«⁸²

⁸⁰ Glejte »Poročilo o učinkovitosti notranjepravnih sredstev pri predolgem trajanju postopkov,« dok. CDL-AD(2006)036rev, dvestosedeminštirideseti odstavek.

⁸¹ Glejte *Scordino proti Italiji (št. 1)*, pritožba št. 36813/97, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, stotriinosemdeseti odstavek.

⁸² Glejte dok. CDL-AD(2006)036rev, dvestoosemintrideseti odstavek.

33. Svet Evrope je državam članicam dal številne praktične predloge o tem, kako naj izboljšajo učinkovitost in uspešnost svojih sodnih sistemov. Ker prostorske in praktične omejitve preprečujejo, da bi jih navedli v celoti, države članice močno spodbujamo, da jih natančno proučijo zaradi zagotavljanja, da so njihovi notranji postopki skladni z evropskimi standardi. Med ustrezna besedila, ki vsebujejo podrobne praktične napotke, spadajo:

Splošno

- Okvirni program CEPEJ: Novi cilj za sodne sisteme – obravnavanje vsake zadeve v najustreznejšem in razumnem roku;⁸³
- CEPEJ/ SATURN Smernice za upravljanje časa v sodstvu;⁸⁴
- CEPEJ Kontrolni seznam za upravljanje časa;⁸⁵
- Priporočilo Odbora ministrov št. R (94) 12 državam članicam o neodvisnosti, učinkovitosti in vlogi sodnikov (zlasti III. načelo);⁸⁶

Civilne in gospodarske zadeve

- Priporočilo Odbora ministrov R(84)5 državam članicam o načelih civilnega postopka, ustvarjenih za izboljšanje delovanja pravosodja, ki v prilogi navaja devet načel, po katerih naj se države članice ravnajo pri sprejemanju oziroma krepitvi vseh ukrepov, ki se jim zdijo nujni za izboljšanje civilnega postopka;
- Priporočilo Odbora ministrov R(95) 5 državam članicam o uvedbi in izboljševanju delovanja pritožbenih sistemov in postopkov v civilnih in gospodarskih zadevah, ki navaja vrsto ukrepov, ki naj jih države uvedejo oziroma okrepijo zlasti za izboljšano delovanje pritožbenih sistemov v civilnih in gospodarskih zadevah;

Kazensko pravosodje

- Priporočilo Odbora ministrov R(87) 18 državam članicam o poenostavljanju kazenskega pravosodja, ki določa načela, ki jih morajo uporabiti države članice s sprejetjem vseh ustreznih ukrepov;
- Priporočilo Odbora ministrov št. R (95) 12 državam članicam o upravljanju kazenskega pravosodja;

Zmanjševanje obremenitve sodišč

---

⁸³ Glejte dok. CEPEJ(2004)19, zlasti 18 predlaganih smernic za ukrepanje.

⁸⁴ Glejte dok. CEPEJ (2008) 8.

⁸⁵ Glejte dok. CEPEJ (2005) 12 REV. Kontrolni seznam je opisan »ne kot vprašalnik, temveč kot pripomoček... , s katerim naj bi sodni sistemi zbirali ustrezne informacije in analizirali pomembne vidike trajanja sodnih postopkov zaradi zmanjšanja nepotrebnih zaostankov, zagotavljanja učinkovitosti postopkov in omogočanja potrebne preglednosti in predvidljivosti za uporabnike sodnega sistema. Namenjen je zakonodajalcem, snovalcem politike, vsem odgovornim za delovanje sodstva, vključno z ministrstvi za pravosodje, sodnikom, sodnim uradnikom, odgovornim za upravljanje sodišč in vodenje zadev, ter raziskovalnim ustanovam, ki analizirajo delovanje sodnega sistema...".

⁸⁶ Poudariti je treba, da se skupina strokovnjakov za neodvisnost, učinkovitost in vlogo sodnikov (CJ-S-JUST), podrejena Evropskemu odboru za pravno sodelovanje (CDCJ), (v času pisanja) ukvarja s spreminjanjem tega priporočila.

- Priporočilo Odbora ministrov R (86) 12 državam članicam o ukrepih za preprečevanje in zmanjševanje odvečnih obremenitev sodišč;

Mediacija in alternativno reševanje sporov

- Priporočilo Odbora ministrov št. R (98) 1 državam članicam o družinski mediaciji;
- Priporočilo Odbora ministrov Rec (2002) 10 državam članicam o mediaciji v civilnih zadevah;
  - glejte tudi smernice CEPEJ za boljše izvajanje obstoječih priporočil o družinski mediaciji in mediaciji v civilnih zadevah;⁸⁷
- Priporočilo Odbora ministrov št. R (99) 19 državam članicam o mediaciji v kazenskih zadevah;
  - glejte tudi smernice CEPEJ za boljše izvajanje obstoječega Priporočila o mediaciji v kazenskih zadevah;⁸⁸
- Priporočilo Odbora ministrov Rec(2001)9 državam članicam o možnostih alternativnega reševanja sporov med upravnimi organi in zasebniki;

Izvrševanje in izvajanje

- Priporočilo Odbora ministrov Rec(2003)16 državam članicam o izvajanju upravnih in sodnih odločb na področju upravnega prava skupaj z obrazložitvijo;
- Priporočilo Odbora ministrov Rec (2003)17 državam članicam o izvrševanju skupaj z obrazložitvijo;
- Poročilo CEPEJ o izvrševanju sodnih odločb v Evropi, priloga II, Predlagane smernice za izboljševanje izvajanja obstoječih priporočil v zvezi z izvajanjem sodnih odločb v Evropi;⁸⁹
- Resolucija št. 3 24. Konference evropskih ministrov za pravosodje o splošnem pristopu in načinih za doseganje učinkovitega izvrševanja sodnih odločb;
- Sklepi Okrogle mize o »Neizvrševanju odločb domačih sodišč v državah članicah: splošni ukrepi za upoštevanje sodb Evropskega sodišča,« Strasbourg, 21.–22. junija 2007;⁹⁰

Uporaba novih tehnologij

- Priporočilo Odbora ministrov Rec(2001)3 državam članicam o izvajanju sodnih in drugih pravnih storitev za državljane z uporabo novih tehnologij; v tem Priporočilu so opisana tudi glavna politična vprašanja, ki naj jih države obravnavajo v zvezi z vsakim od njegovih treh načel.

⁸⁷ Glejte dok. CEPEJ (2007) 14.

⁸⁸ Glejte dok. CEPEJ (2007) 13.

⁸⁹ Glejte dok. CEPEJ študije št. 8, 2007.

⁹⁰ Glejte dok. CM/Inf/DH(2007)33.

Primeri obstoječe državne prakse

34. CEPEJ je izdelal tudi 'Zbirko dobrih praks' za upravljanje časa v sodnih postopkih, ki vsebuje številne primere obstoječe dobre prakse v državah članicah in naj bi bila praktični pripomoček, ki snovalcem politike in pravosodnim praktikom pomaga uvajati nove normativne okvire oziroma sodne ali upravne prakse za izboljšanje upravljanja časa pri sodnih postopkih na sodni in nacionalni ravni.⁹¹ Ker prostorske in praktične omejitve preprečujejo, da bi jih navedli v celoti, države članice močno spodbujamo, da te primere natančno proučijo zaradi ugotavljanja, po potrebi prilagajanja in sprejemanja praks, ki bodo najverjetneje izboljšale sposobnosti njihovih državnih sistemov za ugotavljanje tveganja in posledično preprečevanje predolгих sodnih postopkov.

2. zato poskrbijo za obstoj mehanizmov za identificiranje postopkov, pri katerih obstaja tveganje, da postanejo predolgi, pa tudi razlogov za to, da preprečijo tudi prihodnje kršitve 6. člena;

Splošna načela

35. Bolje je preprečiti, da postopek postane predolg, kot pa odpravljati težave zaradi predolgega postopka, ko je do tega že prišlo. To pa je mogoče le, če imamo načine za ugotavljanje, kateri postopki bi lahko postali predolgi, in vnaprejšnje obveščanje ustreznih organov o njih. Taki načini niso dragoceni le pri tekoči zadevi, temveč tudi zaradi izpostavljanja okoliščin, ki bi lahko povzročile predolgo trajanje v prihodnjih zadevah.

36. CEPEJ je sprejel Kontrolni seznam za upravljanje časa, ki predlaga, naj države v svojih sistemih zagotovijo:⁹²

(i) sposobnost ocenjevanja skupnega trajanja postopka, od začetka do končne odločitve in po možnosti tudi glede izvrševanja sodne odločbe;

(ii) uveljavljena merila za ves čas postopka zaradi ocenjevanja, načrtovanja in preglednosti. Izpopolniti jih je treba v posvetovanju z deležniki in jih dati na voljo uporabnikom sodnega sistema;

(iii) ustrezno izpopolnjeno tipologijo zadev, ki omogoča realistično in ustrezno načrtovanje meril in skupnega trajanja postopkov in tako ni niti premalo izdelana niti preveč podrobna;

(iv) sposobnost spremljanja poteka postopkov, kar vključuje zapisovanje in analizo trajanja vsaj najpomembnejših in tipičnih stopenj postopkov, saj je treba pri ustreznem upravljanju časa upoštevati trajanje vsake posamezne stopnje sodnega postopka;

(v) načine za ugotavljanje zamud in sprotno olajšanje njihovih posledic, vključno s takojšnjim ozaveščanjem odgovornih oseb in uradov zaradi popravljanja okoliščin in preprečevanja prihodnjih motenj;

(vi) uporaba sodobne tehnologije kot pripomočka za upravljanje časa v sodnem sistemu zaradi spremljanja rokov ter statistične obdelave in strateškega načrtovanja.

⁹¹ Glejte dok. CEPEJ (2006) 13.

⁹² Glejte dok. CEPEJ (2005)12REV.

37. CEPEJ je sestavil tudi Kontrolni seznam za spodbujanje kakovosti pravosodja in sodišč, ki vsebuje poglavje Upravljanje časa, ta pa zajema vprašanja, ki naj si jih zastavijo snovalci politike, direktorji sodišč, predsedniki sodišč, sodniki in drugi pravosodni praktiki, kadar izboljšujejo kakovost storitev, ki jih ponujajo sodni sistemi:⁹³

- (i) Obstaja politika za določanje predvidljivih in najustreznejših rokov?
- (ii) So merila ali norme glede sprejemljivega trajanja sodnih postopkov opredeljeni?
- (iii) Obstaja politika za vodenje upravljanja pripada zadev, ki preprečuje zamude?
- (iv) So sprejeti ukrepi za pospeševanje zadev, ki so v zaostanku, in zmanjševanje sodnih zaostankov?
- (v) Ima sodnik pri zagotavljanju pravočasnosti postopkov možnost aktivne vloge?
- (vi) Se stranke lahko pogajajo s sodiščem o času, ki bo uporabljen?
- (vii) Obstajajo določila glede rokov za izdajo odločbe po sodni obravnavi?

Primeri obstoječe državne prakse

38. CEPEJ-eva Zbirka 'dobrih praks' pri upravljanju časa v sodnih postopkih (glejte zgoraj) vsebuje tudi poglavja Določanje časovnih okvirov, Uveljavljanje časovnih rokov in Spremljanje in širjenje podatkov. Ker prostorske in praktične omejitve preprečujejo, da bi jih navedli v celoti, države članice močno spodbujamo, da te primere natančno proučijo zaradi ugotavljanja, po potrebi prilagajanja in sprejemanja praks, ki bodo najverjetneje izboljšale sposobnosti njihovih državnih sistemov za ugotavljanje tveganja in posledično preprečevanje predolгих sodnih postopkov.

3. priznajo, da so, kadar temeljni sistemski problem povzroča predolgo trajanje postopkov, potrebni ukrepi za reševanje tega vprašanja, pa tudi njegovih učinkov v posamičnih primerih;

Splošna načela

39. Trajni sistemski problemi, ki vplivajo na vse skupine zadev, so večkrat kot pa izjemni problemi splošni razlog za predolgo trajanje postopkov v več državah članicah. Ti problemi so lahko preprosti, na primer pomanjkanje proračunskih sredstev oziroma pomanjkanje osebja ali pomanjkljiva usposobljenost pravosodnega in sodnega osebja; po drugi strani pa so lahko tudi zelo zapletene, na primer povezane z nedosledno ali neustrezno zakonodajo oziroma nezadostnimi upravnimi strukturami in postopki. Ne glede na razloge pa imajo take sistemske težave zelo resne posledice na državni ravni, saj spodkopavajo spoštovanje človekovih pravic in pravne države ter Evropskega sodišča za človekove pravice, ki se lahko spopade z zelo velikim in trajnim številom morda utemeljenih pritožb po 6. in 13. členu Konvencije.

40. Odbor ministrov je poudaril, da je izvajanje notranjepravnih sredstev še toliko nujnejše ob ponovljenih kršitvah, saj je treba do izvedbe obsežnejših in zamudnejših

⁹³ Glejte dok. CEPEJ (2008) 2, poglavje II.6.

reform izboljšati sposobnost izvajanja pravnih sredstev sodnega sistema.⁹⁴ Poudaril je tudi, da uvedba novih notranjepravnih sredstev državam nikakor ne odvzema splošne obveznosti reševanja strukturnih težav, ki povzročajo kršitve. Državne organe je pozval, naj sprejmejo interdisciplinarno akcijo, v katero bodo zajeti vsi glavni pravosodni dejavniki, in se uskladijo na najvišji politični ravni zaradi oblikovanja nove, učinkovite strategije.⁹⁵

41. Seveda v takih primerih ni dovolj reševati posamične pritožbe, ne da bi se lotili tudi sistemske težave, ki jo je povzročila. Pri ratifikaciji Konvencije se države zavezujejo, da bodo pravico do sojenja v razumnem roku omogočile vsakomur, ki spada v njihovo pristojnost. Ta splošna zahteva ni pravilno izpolnjena, če si od zadeve do zadeve preprosto prizadevajo popraviti posamične kršitve, ki jih povzroča sistemska težava. Sistemske težave kažejo na sistemsko nespoštovanje posamezne pravice ali svoboščine; države naj torej izvajajo sistemske odzive.

42. Oblika, ki jo lahko imajo taki sistemski odzivi, je razvidna iz splošnih ukrepov, s katerimi lahko delno ali v celoti izvajajo sodbe Sodišča. Cilj Sodišča ni le dati pravično zadoščenje posamičnim pritožnikom, temveč tudi predpisati pravno sredstvo, s katerim bo mogoče preprečiti ponavljanje kršitve v posameznem primeru in pri morebitnih prihodnjih pritožnikih. Splošni ukrepi se nanašajo na dolžnost preprečevanja kršitev, ki so podobne ugotovljenim kršitvam, oziroma ustavitve trajnih kršitev. V posameznih okoliščinah se lahko nanašajo tudi na vzpostavitev pravnih sredstev za obravnavanje že storjenih kršitev. Dolžnost sprejemanja splošnih ukrepov lahko, odvisno od okoliščin, pomeni spremembe zakonodaje, pravil, postopkov in/ali sodne prakse zaradi preprečevanja podobnih kršitev. V nekaterih primerih lahko pride celo do ustavnih sprememb. Poleg tega so lahko potrebne druge vrste ukrepov, na primer povečano število sodnikov ali izboljševanje upravne ureditve ali postopkov.⁹⁶

Primeri obstoječe državne prakse

43. Pri prizadevanju za razvoj sistemskega odziva na sistemsko težavo se lahko države zgledujejo po pristopu, ki ga je razvilo Sodišče po 46. členu Konvencije kot način odzivanja na sistemske težave, ki bi lahko povzročile veliko pritožb. Čeprav v takih sodbah odločajo o posameznih pritožbah, se v njih posvečajo tudi ugotavljanju kršitve Konvencije zaradi posamezne sistemske težave, ki prav tako vpliva na celotno skupino posameznikov.⁹⁷ Sodbe vsebujejo tudi navedbe o splošnem ukrepu, s katerim

---

⁹⁴ Glejte zlasti Začasno resolucijo CM/ResDH(2008)1 o izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v 232 primerih proti Ukrajini zaradi neupoštevanja oziroma hude zamude pri upoštevanju pravnomočnih domačih sodnih odločb proti državi in njenim subjektom, pa tudi pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev, ki jo je sprejel Odbor ministrov 6. marca 2008; Začasno resolucijo CM/ResDH(2009)43 o izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v 145 primerih proti Ruski federaciji zaradi neupoštevanja oziroma hude zamude pri upoštevanju pravnomočnih domačih sodnih odločb proti državi in njenim subjektom, pa tudi pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva, ki jo je sprejel Odbor ministrov 19. marca 2009.

⁹⁵ Glejte npr. Začasno resolucijo CM/ResDH(2009)42 o izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s predolgim trajanjem sodnih postopkov v Italiji, sprejeti 19. marca 2009.

⁹⁶ Glejte Odbor ministrov, »Nadzor izvrševanja sodb Evropskega sodišča za človekove pravice – Letno poročilo 2008«, str. 18, deseti in trinajsti odstavek.

⁹⁷ Glejte npr. *Broniowski proti Poljski*, pritožba št. 31443/96, sodba velikega senata z dne 22. junija 2004; *Hutten-Czapska proti Poljski*, pritožba št. 35014/97, sodba velikega senata z dne 19. junija 2006; *Burdov proti Rusiji (št. 2)*, pritožba št. 33509/04, sodba z dne 15. januarja 2009; *Ivanov proti Ukrajini*, pritožba št. 40450/04, sodba z dne 15. oktobra 2009.

bi lahko rešili temeljno težavo, s tem pa ponudili učinkovito notranjepravno sredstvo drugim (morebitnim) pritožnikom.

44. Odbor ministrov je države pozval, naj »ob upoštevanju sodb Sodišča, ki kažejo strukturne ali splošne pomanjkljivosti pri notranjepravni zakonodaji ali praksi [vključno s pilotnimi sodbami], preverijo učinkovitost obstoječih notranjepravnih sredstev in po potrebi uvedejo učinkovita pravna sredstva, da se izognejo ponavljanju enakih zadev na Sodišču« ter »se v tem pogledu posebej posvetijo obstoju učinkovitih sredstev v primerih pritožb v zvezi s predolgimi sodnimi postopki«.⁹⁸

45. Sodišče je tako uporabilo 46. člen Konvencije v zadevi *Lukenda proti Sloveniji*, ki se je nanašala na prvi odstavek 6. člena in 13. člen Konvencije.⁹⁹ V zvezi s 46. členom (in vprašanjem splošnih ukrepov) je Sodišče ugotovilo, da sodni zaostanki na slovenskih sodiščih kažejo, da trajanje sodnih postopkov v Sloveniji ostaja velika težava in da mora reševati okrog 500 zadev, povezanih s trajanjem postopkov. Za njegove ugotovitve v tem primeru je bilo značilno, da kršitev pritožnikove pravice do sojenja v razumnem roku ni osamljena, temveč prej sistemska težava, ki izhaja iz nezadostne zakonodaje in neučinkovitosti pri delovanju sodstva. Sodišče je ugotovilo nekaj pomanjkljivosti pravnih sredstev, uveljavljenih v Sloveniji. Zato je Slovenijo spodbudilo k dopolnitvi pravnih sredstev oziroma dodajanju novih sredstev, s čimer bo zagotovila resnično učinkovito popravo kršitev te pravice na temelju značilnosti učinkovitega pravnega sredstva, kot ga najdemo v sodni praksi, ki jo navaja Sodišče.¹⁰⁰

46. Pri tem države ne bi smele pasivno čakati na sodbo Sodišča, kaj šele na tako izvajanje 46. člena, preden ukrepajo pri sistematičnih težavah, ki povzročajo predolge sodne postopke. Obstajati morajo posebni sistemi za ugotavljanje in sprotno odzivanje na sistemske težave na državni ravni, še preden Sodišče prejme ponovljene pritožbe zaradi zagotavljanja pravice do sojenja v razumnem roku in učinkovitega pravnega sredstva za njeno kršenje. Države se pri razvijanju in izvajanju sistemskih odzivov na sistemske težave spodbujajo k sodelovanju in iskanju pomoči v sodni pisarni Sodišča in/ali na Izvršilnem oddelku.¹⁰¹

4. zagotovijo načine za pospeševanje postopkov, ki jim grozi, da bodo postali predolgi, tako da se to prepreči.

Splošna načela

47. Preprečevanje ima dvojno vlogo pri obravnavanju predolgega trajanja postopkov: na ravni organizacije in delovanja sodnega sistema in drugih ustreznih javnih organov

⁹⁸ Glejte Priporočilo Odbora ministrov Rec(2004)6. Skladno s 4. pravilom Pravilnika za nadzor izvrševanja sodb in pogojih prijateljskih poravnaj daje Odbor ministrov prednost nadzoru izvrševanja sodb (vključno s pilotskimi sodbami), v katerih je sodišče ugotovilo to, kar obravnava kot sistemsko težavo skladno z Resolucijo Res(2004)3 Odbora ministrov o sodbah, ki razkrivajo sistemsko težavo v ozadju.

⁹⁹ 46. člen Konvencije se glasi:

»1. Visoke pogodbenice se zavezujejo, da bodo spoštovale končno sodbo sodišča v vsaki zadevi, v kateri nastopajo kot stranke.

2. Končna sodba Sodišča se pošlje Odboru ministrov, ki nadzoruje njeno izvršitev.«.

¹⁰⁰ Glejte *Lukenda proti Sloveniji*, pritožba št. 23023/02, sodba z dne 6. oktobra 2005, devetinosemdeseti do osemindvetdeseti odstavek.

¹⁰¹ Oddelek za izvrševanje sodb sodišča, del Generalnega sekretariata Sveta Evrope, Odboru ministrov pomaga pri izvajanju njegove naloge nadzora izvrševanja sodb po 46. členu Konvencije.

ter pri pospeševanju postopkov, pri katerih obstaja tveganje, da bodo trajali predolgo. V tem poglavju obravnavamo drugo vlogo.

48. CEPEJ je ugotovil, da so »mehanizmi, omejeni na odškodnino, prešibki in držav ne spodbujajo dovolj k spremembi izvedbenih postopkov ter ob dokazani kršitvi ponujajo le en element *a posteriori*, namesto da bi skušale najti rešitev za temeljno težavo predolgih postopkov.«¹⁰² Podobno je Beneška komisija priporočila, naj države članice »najprej poskrbijo za postopkovne načine zagotavljanja, da sodišča zadeve obravnavajo predvidljivo in čim boljše. Ti postopkovni načini so predvsem odziv na dolžnost izpolnjevanja zahteve po razumnem roku.«¹⁰³

49. Obstajajo mnogi načini, s katerimi lahko države postopke pospešijo in s tem preprečijo, da bi postali predolgi; ti načini so opisani v različnih že omenjenih besedilih Sveta Evrope. V naslednjem poglavju so navedene podrobnosti nekaterih primerov obstoječe dobre prakse, ki lahko spodbudijo podobno ravnanje v drugih državah članicah.

Primeri obstoječe državne prakse¹⁰⁴

50. Različne države članice že poznajo ukrepe za zagotavljanje, da se postopki dokončajo v razumnem roku in za pospeševanje postopkov zaradi izogibanja predolgemu trajanju. V nadaljevanju je nekaj primerov.

Pravila civilnega postopka

51. Na Norveškem je 1. januarja 2008 začel veljati nov Zakon o pravnem postopku (Zakon o sporih).¹⁰⁵ Pomemben cilj novega zakona je bila koncentracija in zmanjšanje skupnega časa, porabljenega za civilni postopek. Odgovornost sodnikov za hitro obravnavanje zadev je večkrat jasno navedena. Sodnik, odgovoren za zadevo, mora dejavno voditi njeno pripravo: takoj ko je na primer izdano pisno vabilo, mora organizirati srečanje s strankami (ki je lahko po telefonu), na katerem se sestavi načrt priprave zadeve, določijo roki in sprejmejo potrebne odločitve. Zakon predpisuje tudi različne absolutne roke, na primer to, da mora biti datum začetka glavne obravnave določen najpozneje šest mesecev po vročitvi pisnega vabila, razen če tega ne preprečijo posebne okoliščine. Sodišče mora dejavno voditi in nadzorovati glavno obravnavo. Če kljub temu pride do zavlačevanja, lahko stranke zahtevajo, naj vodja sodišča ukrepa za pospešitev zadeve, kar lahko pomeni zamenjavo imenovanega sodnika, na odločitev vodja sodišča pa se je mogoče pritožiti. Zakon določa tudi pravila o dokazih, katerih namen je koncentracija postopka o zadevnih vprašanjih.¹⁰⁶

Mediacija

52. Leta 2008 so nagrado kristalna tehtnica pravosodja podelili britanski Službi za mediacijo pri manjših zahtevkih, brezplačni storitvi za primere na Sodišču za spore majhne vrednosti (tj. v vrednosti do okrog 5000 funtov), ki je prostovoljno na voljo,

¹⁰² Glejte dok. CEPEJ (2004) 19 REV 2, »Nov cilj za sodne sisteme: obravnavanje vsake zadeve v optimalnem in predvidljivem časovnem okviru – Okvirni program«.

¹⁰³ Glejte dok. CDL-AD(2006)036rev, dvestoosemintrideseti in dvestodevetintrideseti odstavek.

¹⁰⁴ Ti primeri niso »pravna sredstva«, zato niso bili predmet sodne prakse sodišča.

¹⁰⁵ Zakon z dne 17. junija 2005, št. 90. Angleški prevod zakona najdete na: www.ub.uio.no/ujur/ulovdata/lov-20050617-090-eng.pdf.

¹⁰⁶ Več podrobnosti najdete na Kontrolnem seznamu za spodbujanje kakovosti sodstva in sodišč, dok. CEPEJ (2008) 2.

kadar obe stranki označita ustrezno okence na sodnem obrazcu in/ali se sodniku zdi primerna. Več kot 95 % zadev, pri katerih uporabljajo mediacijo, obravnavajo po telefonu, brez potrebe po prihodu na sodišče, s čimer prihranijo čas in denar; mediacija navadno traja 5 do 6 tednov, v nasprotju s sodno obravnavo, ki navadno traja 13 do 14 tednov. V 12 mesecih do konca avgusta 2009 je bilo opravljenih približno 10.000 mediacij, pogodili pa so se v 73 % primerov. Pri sporih v vrednosti od 5000 do 8000 funtov obstaja državna telefonska linija za mediacijo, ki je bila marca 2004 ustanovljena, da bi javnosti zagotovila preprosto, poceni metodo reševanja veliko civilnih sporov. Leta 2008 je linija opravila 654 mediacij, pogodili pa so se v 66 % primerov.¹⁰⁷

Uporaba novih tehnologij

53. Milansko sodišče v Italiji je bilo leta 2006 deležno posebne omembe pri CEPEJ-evi nagradi Kristalna tehtnica pravosodja zaradi inovativne prakse, ki pripomore h kakovosti civilnega pravosodja, zaradi urada za računalniško reševanje civilnih tožb. Nov urad, ustanovljen v sodelovanju med Ministrstvom za pravosodje, milanskim sodiščem in Odvetniško zbornico, omogoča računalniško razpošiljanje plačilnih zahtevkov za odredbe, pri čemer spis o zadevi ne vsebuje nobenega papirja, dokler ni o odredbi obveščen dolžnik: vsi stiki med odvetniki in sodiščem potekajo računalniško in računalniški sodni nalogi veljajo za zakonite. Ministrstvo za pravosodje je prispevalo tehnično znanje, milansko sodišče je sodnike in tajnike usposobilo za nov sistem, odvetniška zbornica pa je dala na voljo finančna in tehnična sredstva za vzpostavitev potrebne računalniške infrastrukture, pa tudi usposabljala odvetnike v sodelovanju z Univerzo v Milanu. Skupna komisija, ki jo sestavljajo predstavniki uradov sodnih tajnikov, državni tožilci, ki jih imenuje urad predsednika sodišča, odvetniki, ki predstavljajo Odvetniško zbornico, in informatiki z Ministrstva za pravosodje, je bila ustanovljena kot organ za spremljanje in usklajevanje. Med prednosti spadajo vidno skrajšani postopki, večja storilnost virov na sodišču, nižji stroški pisarniškega gradiva in izboljšana storilnost v uradu sodnih tajnikov.¹⁰⁸

5. sprejmejo vse potrebne ukrepe za zagotavljanje, da obstajajo učinkovita pravna sredstva pred državnimi organi za vse zatrjevane kršitve pravice do sojenja v razumnem roku;

6. zagotovijo, da taka pravna sredstva obstajajo na vseh stopnjah postopka, na katerih bi se odločalo o civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah;

7. za dosego tega cilja, kadar so postopki postali predolgi, zagotovijo, da se kršitev prizna izrecno ali po vsebini in da:

a. se postopki pospešijo, kadar je to mogoče. [...]

Splošna načela

54. Kot smo omenili že v uvodu, 13. člen Konvencije državam nalaga obveznost rezultata da se zagotovijo učinkovita notranjepravna sredstva za vse zatrjevane kršitve pravice do sojenja v razumnem roku, ki jo vsebuje prvi odstavek 6. člena. Ta zahteva

¹⁰⁷ Glejte prijavo Službe za mediacijo pri sporih majhne vrednosti za nagrado kristalna tehtnica pravosodja, dok. JEJC.2008.13.

¹⁰⁸ Glejte prijavo milanskega sodišča za nagrado kristalna tehtnica pravosodja, dok. JEJC.2008.24.

se po razumnem roku nanaša na vse postopke ne glede na njihovo notranjo opredelitev, pri katerih bi lahko šlo za urejanje državljskih pravic in dolžnosti ali za katero koli kazensko obtožbo. Pravna sredstva za predolgo trajanje postopkov so »učinkovita le, če lahko zajamejo vse stopnje postopkov in s tem upoštevajo njihovo skupno trajanje.¹⁰⁹ Taka pravna sredstva morajo biti učinkovita in zadostna: dovolj gotova morajo biti zlasti ne le v teoriji, temveč tudi v praksi, brez česar ne bodo dovolj dostopna in učinkovita.¹¹⁰ Sodišče je poudarilo tudi, da »pravno sredstvo, namenjeno reševanju dolžine postopka, lahko velja za učinkovito le, če hitro ponudi ustrezen popravek.«¹¹¹ Pravno sredstvo mora spremljati izrecno ali vsebinsko priznanje državnih organov o kršitvi Konvencije; če ni tako, nobena odločba ali ukrep v korist pritožnika načeloma ne bo zadoščala, da pritožniku odvzame status 'žrtve' kršitve.¹¹² Pogoji, pod katerimi je na voljo pravno sredstvo, lahko nakazujejo, da se kršitev ugotavlja vsebinsko.¹¹³

55. Sodišče navaja, da je »najučinkovitejša rešitev« pravno sredstvo, namenjeno pospeševanju postopkov, »saj preprečuje tudi ugotavljanje zaporednih kršitev pri isti skupini postopkov in ne popravlja zgolj kršitve *a posteriori* ... To pravno sredstvo je 'učinkovito', kadar pospeši odločanje tega [organa]."¹¹⁴ »Pomembno je, ali lahko pravno sredstvo pospeši postopke oziroma prepreči, da bi postali nerazumno dolgi. Tako je učinkovitost pravnega sredstva [...] lahko odvisna od tega, ali pomembno vpliva na dolžino postopka v celoti.«¹¹⁵

56. Poudariti je treba tudi, da Sodišče večkrat ponavlja, da so »nekatero države popolnoma razumele okoliščine tako, da so se odločile za združitve obeh vrst pravnih sredstev, enega za pospešitev postopkov in drugega za dodelitev odškodnine.«¹¹⁶ Drugo vrsto pravnega sredstva bomo obravnavali v nadaljevanju tega priložnika.

57. V državah članicah obstajajo različni načini za zagotavljanje pravnih sredstev za pospeševanje postopkov, ki jih lahko povzamemo takole.¹¹⁷

58. V civilnih ali upravnih postopkih lahko stranke vložijo prošnjo za pospešitev postopkov pri višjem organu ali na sodišču (neposredno ali prek sodišča, ki zadevo obravnava, ta pa jo pošlje višjemu organu) oziroma neposredno na sodišču, na katerem se je pojavilo zavlačevanje. Odgovorno sodišče ali organ lahko nato določi ustrezen rok za organ, ki bo izvedel ustrezen postopkovni ukrep; in/ali vsebinsko odloči o zadevi oziroma postopek ustavi. Včasih obstaja tudi možnost prenosa sodne pristojnosti za nadaljnje vodenje postopka na drugo sodišče ali višji organ.

¹⁰⁹ Glejte *Božić proti Hrvaški*, pritožba št. 22457/02, sodba z dne 11. decembra 2006, dvaintrideseti odstavek.

¹¹⁰ Glejte *Tomé Mota proti Portugalski*, pritožba št. 32082/96, odločba z dne 2. decembra 1999, drugi odstavek.

¹¹¹ Glejte *Vidas proti Hrvaški*, pritožba št. 40383/04, sodba z dne 3. julija 2008, sedemintrideseti odstavek.

¹¹² Glejte *Cocchiarella proti Italiji*, pritožba št. 64886/01, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, enainšestdeseti odstavek.

¹¹³ Glejte *Scordino proti Italiji*, (št. 1) pritožba št. 36813/97, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, stoštiriindevetdeseti odstavek.

¹¹⁴ Glejte *Scordino proti Italiji* (št. 1), op. cit., stotriinosemdeseti in stoštiriinosemdeseti odstavek.

¹¹⁵ *Holzinger proti Avstriji*, pritožba št. 23459/94, sodba z dne 30. januarja 2001, dvaindvajseti odstavek.

¹¹⁶ Glejte *Missenkov proti Estoniji*, pritožba št. 43276/06, sodba z dne 29. aprila 2009, štiriinštrideseti odstavek.

¹¹⁷ Glejte Poročilo Beneške komisije, dok. CDL-AD(2006)036rev, devetinšestdeseti do enainšestdeseti ter dvainosemdeseti in triinosemdeseti odstavek.

59. Nekatere države v kazenskih postopkih, pri katerih preiskovalno (predkazensko) stopnjo vodi organ, ločen od organa, ki mora vsebinsko odločati o zadevi, zagotavljajo posebna preprečevalna pravna sredstva, namenjena pospeševanju preiskovalne/predkazenske stopnje. To je mogoče storiti tako, da omogočimo vlaganje prošelj za pospešitev pri višjem organu pregona oziroma sodnem organu. Med ukrepe, sprejete kot odziv na take prošnje, če so upravičene, lahko spada določanje roka za sklepanje preiskovalne stopnje ali ustrezna hierarhična navodila med organi pregona, na primer o tem, kako reševati zadevo. (Posebni preventivni ukrepi, povezani s stopnjo obravnave, pa se zdijo manj pogosti.)

Primeri obstoječe državne prakse

Ustavna pritožba

60. Leta 2002 je Hrvaška uvedla pravno sredstvo za pospešitev postopkov v obliki ustavne pritožbe po 63. členu Ustavnega zakona o Ustavnem sodišču, ki se glasi:

»(1) Ustavno sodišče sprejme v obravnavo ustavno pritožbo tudi pred izčrpanjem vseh pravnih sredstev, kadar pristojno sodišče v razumnem roku ne odloči o zahtevku glede pravic in dolžnosti pritožnika oziroma o kazenski obtožbi proti njemu ...

(2) Če je ustavna pritožba ... po prvem odstavku tega poglavja sprejeta, Ustavno sodišče določi rok, v katerem mora pristojno sodišče vsebinsko odločiti o zadevi ...«¹¹⁸

61. Sodišče v Strasbourgu je ugotovilo, da je pravno sredstvo iz 63. člena na splošno učinkovito.¹¹⁹

62. V praksi pa so se pokazale omejitve in težave pri tem pravnem sredstvu, kar je lahko v poduk drugim državam, ki si prizadevajo za uveljavitev podobnega načina.

(i) Strasbourško sodišče je menilo, da dikcija 63. člena ni dovolj jasna, tako da obstaja dvom, ali se uporablja tudi za že končane postopke. Iz odločb hrvaškega Ustavnega sodišča je jasno, da se 63. člen po njegovem mnenju ne uporablja za končane postopke. Strasbourško sodišče je torej ugotovilo, da ustavna pritožba v 63. členu ne pomeni učinkovitega pravnega sredstva za končane postopke.¹²⁰ Zato je hrvaško Ustavno sodišče spremenilo svojo prakso in zdaj sprejema pritožbe v primerih, ko so postopki že končani.¹²¹

---

¹¹⁸ V tretjem odstavku 63. člena je predvideno tudi pravno sredstvo v obliki odškodnine: »Z odločbo iz drugega odstavka tega člena ustavno sodišče določi ustrezno odškodnino za pritožnika za ugotovljeno kršitev njegovih ustavnih pravic... Odškodnina se izplača iz državnega proračuna v treh mesecih po datumu, ko je stranka vložila prošnjo.« Zato je Sodišče omenilo Hrvaško kot eno tistih »držav, [ki so] popolnoma razumele okoliščine tako, da so se odločile za združitev obeh vrst pravnih sredstev, enega za pospešitev postopkov in drugega za dodelitev odškodnine.«

¹¹⁹ Glejte *Slaviček proti Hrvaški*, pritožba št. 20862/02, odločba z dne 4. julija 2002. Predhodno pravno sredstvo po četrtem odstavku 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču iz leta 1999, ki je Ustavnemu sodišču podeljevalo pravico do sprejetja pritožb, ker je pritožnik utrpel težjo kršitev svojih pravic in mu grozijo težke in nepopravljive posledice, se sodišču v Strasbourgu ni zdelo učinkovito, saj mu je manjkala zadostna stopnja gotovosti: glejte *Horvat proti Hrvaški*, pritožba št. 51585/99, sodba z dne 26. julija 2001, enainštirideseti do triinštirideseti odstavek.

¹²⁰ Glejte *Šoć proti Hrvaški*, pritožba št. 47863/99, sodba z dne 9. avgusta 2003.

¹²¹ Za več informacij glejte Resolucijo Odbora ministrov CM/ResDH(2007)102.

(ii) Tudi v sodni praksi Ustavnega sodišča so 63. člen razlagali tako, da se ne uporablja za postopke izvršbe, posledica pa je, da ne more pomeniti učinkovitega pravnega sredstva, če trajajo predolgo. Z odločbo z dne 2. februarja 2005 pa je Ustavno sodišče svojo prakso spremenilo, sprejelo ustavno pritožbo pritožnika in mu dodelilo odškodnino, hkrati pa tudi naročilo pristojnemu sodišču, naj postopek izvršbe konča v šestih mesecih po odločbi. Pri tem se je Ustavno sodišče izrecno oprlo na sodno prakso Strasbourškega sodišča.¹²²

(iii) Bili so tudi primeri, ko so predolgo trajali tudi postopki ustavnih pritožb. Posledično je Strasbourško sodišče ugotovilo, da je »učinkovitost ustavne pritožbe kot pravnega sredstva za trajanje odprtega civilnega postopka spodkopalo njegovo predolgo trajanje,« tako da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije.¹²³

(iv) Pojavljale so se tudi težave z izvajanjem odredb Ustavnega sodišča za pospešitev postopkov. Strasbourško sodišče je navedlo, da mora 13. člen zahtevati tudi učinkovito izvajanje pravnih sredstev, ki so na voljo. Kadar pritožniki ne prejmejo dovolj visoke odškodnine za predolgo trajanje postopkov in kadar pristojno sodišče ne izvede pravočasno odločbe Ustavnega sodišča, pri čemer prekorači postavljeni rok za šest mesecev, ustavna pritožba ni učinkovito pravno sredstvo. Strasbourško sodišče pa je navedlo tudi, da to ne postavlja v dvom o učinkovitosti pravnega sredstva kot takega.¹²⁴

Pravno sredstvo za pospeševanje upravnih postopkov

63. Hrvaško Ustavno sodišče meni, da je glede na ustavno pritožbo iz 63. člena pomembno le ravnanje sodnih organov; trajanje upravne stopnje postopka se pri določanju razumnega skupnega trajanja ne upošteva. Leta 2007 je Ustavno sodišče skladno z merili Strasbourškega sodišča sklenilo, da je treba pri ocenjevanju trajanja upravnih postopkov upoštevati tudi obdobje, v katerem so zadevo reševali upravni organi.

64. Obstaja pa alternativno pravno sredstvo po Zakonu o upravnem postopku in Zakonu o upravnem sporu:

(i) V prvem odstavku 218. člena Zakona o upravnem postopku je določeno, da ima v preprostih zadevah, ko ni potreben postopek preverjanja, upravni organ dolžnost izdati odločbo v enem mesecu po tem, ko je stranka vložila prošnjo. V vseh drugih zapletenejših zadevah ima upravni organ dolžnost izdati odločbo v dveh mesecih po vložitvi prošnje.

¹²² Glejte *Majski proti Hrvaški*, pritožba št. 33593/03, sodba z dne 1. junija 2006, šestnajsti in sedemnajsti odstavek.

¹²³ Glejte *Vidas proti Hrvaški*, pritožba št. 40383/04, sodba z dne 3. julija 2008, sedemintrideseti odstavek. Kot odziv na veliko povečanje pritožb na Ustavno sodišče v zvezi z dolžino postopkov in za preprečevanje, da bi postali predolgi tudi postopki pred Ustavnim sodiščem, je bilo s 27. in 28. členom Zakona o sodiščih uvedeno dopolnilno pravno sredstvo, s katerim sodišča, neposredno nadrejena sodiščem, ki postopke obravnavajo, rešujejo pritožbe v zvezi z njihovim predolgim trajanjem; ustavno sodišče bo obravnavalo le zadeve, ki niso sprejemljive v okviru pravnega sredstva po novem Zakonu o sodiščih oziroma kadar je to pravno sredstvo izčrpano. Učinki novega pravnega sredstva še niso postali vidni, zato Strasbourško sodišče še ni imelo priložnosti, da ga v celoti oceni.

¹²⁴ Glejte *Kaić in drugi proti Hrvaški*, pritožba št. 22014/04, sodba z dne 17. oktobra 2008, odstavka 40 in 43. Sodišče je pozneje ugotovilo, da lahko novo pravno sredstvo po Zakonu o sodiščih (glejte opombo 59) v kombinaciji z ustavno pritožbo pomeni učinkovito pravno sredstvo v okoliščinah, ko sodišče, odgovorno za postopek, ne upošteva roka Ustavnega sodišča: glejte *Roje proti Hrvaški*, pritožba št. 8301/06, odločba z dne 25. junija 2009.

(ii) Drugi odstavek 218. člena stranki, o katere prošnji ni bilo odločeno v roku iz prejšnjega odstavka, omogoča vlogo pritožbe, kot če bi bila njena prošnja zavrnjena.

(iii) 26. člen Zakona o upravnem sporu stranki, ki je pri upravnem organu vložila prošnjo, omogoča sprožitev upravnega postopka na Upravnem sodišču (upravni spor) v teh primerih:

a. Če pritožbeni organ ne izda odločbe na pritožnikovo pritožbo v 60 dneh, lahko pritožnik prošnjo ponovno vloži, če pa pritožbeni organ zavrne izdajo odločbe v dodatnem roku sedmih dni, lahko pritožnik vloži zahtevek na Upravno sodišče.

b. Kadar upravni organ prve stopnje ne izda odločbe in pravica do pritožbe ne obstaja, lahko pritožnik prošnjo vloži neposredno na Upravnem sodišču.

c. Če upravni organ prve stopnje ne izda odločbe na pritožnikovo prošnjo v šestdesetih dneh za zadeve, za katere je pravica do pritožbe, lahko pritožnik prošnjo vloži pri pritožbenem upravnem organu. Tudi proti odločbi tega organa lahko pritožnik sproži upravni postopek in če ta organ ne izda odločbe, obstaja pravica do sproženja upravnega postopka pod pogoji iz prvega odstavka (glejte 1 zgoraj).

65. Strasbourškemu sodišču se zdi nesprejemljiva zadeva, pri kateri pritožnik ni vložil zahtevka v skladu z zgornjimi določbami.¹²⁵

Pravno sredstvo za pospeševanje civilnih postopkov

66. V Avstriji 91. poglavje Zakona o sodiščih predvideva pravno sredstvo za pospešitev civilnih postopkov, ki se glasi:

"(1) Če sodišče zamuja pri katerem koli dejanju v postopku, na primer razpisu ali izvedbi obravnave, pridobivanju izvedenskega poročila ali pripravi odločbe, lahko katera koli stranka na tem sodišču odda prošnjo, da višje sodišče določi ustrezen rok za izvedbo posameznega dejanja v postopku; razen če se ne uporablja 2. podpoglavje tega poglavja, se od sodišča zahteva, da prošnjo odda pri višjem sodišču skupaj s pripombami o njej.

(2) Če sodišče izvede vsa dejanja v postopku, določena v prošnji, v štirih tednih po prejemu in o tem obvesti stranko, se prošnja šteje kot umaknjena, razen če stranka v dveh tednih po vročitvi obvestila ne izjavi, da želi vztrajati pri njej.

(3) Prošnjo iz 1. podpoglavja posebej hitro obravnava senat višjega sodišča, ki ga sestavljajo trije poklicni sodniki, od katerih je eden predsednik; če sodišče ni zavlačevalo, se prošnja zavrne. Zoper to odločbo pritožba ni mogoča.«

67. V zadevi *Holzinger proti Avstriji* je Sodišče ugotovilo, da je to pravno sredstvo učinkovito. Od takrat je to ugotovitev ponavljalo pri drugih zadevah proti Avstriji.¹²⁶

Pravno sredstvo za pospeševanje kazenskih postopkov

¹²⁵ Glejte *Štajcar proti Hrvaški*, pritožba št. 46279/99, odločba z dne 20. januarja 2000.

¹²⁶ Nazadnje v zadevi *Saccoccia proti Avstriji*, pritožba št. 69917/01, odločba z dne 5. julija 2007.

68. Na Portugalskem 108. in 109. člen Zakonika o kazenskem postopku iz leta 1987 določata, da se lahko oseba, ki zatrjuje, da je bil kazenski postopek proti njej predolg – na primer ob prekoračitvi zakonskega roka za katero koli dejanje v postopku – pritoži državnemu tožilcu ali visokemu sodnemu svetu in zahteva odredbo o pospešitvi tega postopka. Če je taka pritožba uspešna, lahko med drugim vodi k odločitvi, da bodo tožilca, odgovornega za preiskavo, obvestili, naj to preiskavo zapre, oziroma po potrebi zaprosili sodnika za potrebne ukrepe, na primer določitev datuma obravnave ali zaprtja sodne preiskave. Sodišče je ugotovilo, da te določbe pomenijo »resnično pravno sredstvo, ki osebi omogoča pritožbo nad predolgim trajanjem sodnim postopkov«¹²⁷;

7. za dosego tega cilja, kadar so postopki postali predolgi, zagotovijo, da se kršitev prizna izrecno ali po vsebini in da:

[...]

b. imajo žrtve pravico do zadoščenja za vsa prikrajšanja, ki so jih doletela, [...]

Splošna načela

69. Sodišče je večkrat ponovilo, da »odločba ali ukrep v korist pritožnika načeloma še ni dovolj, da se pritožnik reši statusa »žrtve«, razen če niso državni organi izrecno ali vsebinsko priznali kršenja Konvencije in nato zanj ponudile zadoščenja.«¹²⁸ Poudariti je treba, da zahteva po dovolj gotovem pravnem sredstvu kaže, da je morda boljše, če se izrecno prizna kršitev. Primer »vsebinskega« priznanja najdemo v odločbi Sodišča v zadevi *Menelaou proti Cipru*, v kateri je ustrezno domače sodišče, čeprav ni izrecno priznalo kršitve pravice do sojenja v razumnem roku, navedlo:

»Dejstvo je, da potek šestih let od datuma prijete pritožnika in več kot sedem let (skoraj osem) po storitvi kaznivih dejanj, pri katerih so ga spoznali za krivega, že sam po sebi pomeni časovno obdobje, ki ga je treba upoštevati pri odmeri ustrezne kazni. Negotovost trajajočega postopka, ki vodi k razumljivi zaskrbljenosti glede krivde oziroma nedolžnosti osebe, je težka že sama po sebi, okoliščine te zadeve pa jo še poslabšujejo ...

....

Skrbno smo proučili okoliščine te zadeve v vednosti, da so trajale tako dolgo, da so s tem zagotovo bistveno vplivale na kazen kot primarni olajševalni dejavnik.«¹²⁹

70. Kar zadeva splošne zahteve za pravno sredstvo, ki naj naredi zadoščenje učinkovito, glejte triindvajseti do sedemindvajseti odstavek zgoraj.¹³⁰

¹²⁷ Glejte *Tomé Mota proti Portugalski*, pritožba št. 32082/96, odločba z dne 2. decembra 1999, drugi odstavek.

¹²⁸ Glejte npr. *Riccardo Pizzati proti Italiji*, pritožba št. 62361/00, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, sedemdeseti odstavek.

¹²⁹ Glejte *Menelaou proti Cipru*, pritožba št. 32071/04, odločba z dne 12. junija 2008.

¹³⁰ Glejte tudi Začasno resolucijo Odbora ministrov CM/ResDH(2008)1 o izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v 232 primerih proti Ukrajini zaradi neupoštevanja oziroma hude zamude pri upoštevanju pravnomočnih domačih sodnih odločb proti državi in njenim subjektom, pa tudi pomanjkanju učinkovitih pravnih sredstev (sprejeto 6. marca 2008); in CM/ResDH(2009)43 o izvrševanju sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v 145 primerih proti Ruski federaciji zaradi neupoštevanja oziroma hude zamude pri upoštevanju

71. V državah članicah so različni načini za zagotavljanje pravnih sredstev za zadoščenje pri predolgem trajanju postopkov, ki jih lahko povzamemo takole.¹³¹ (Treba je poudariti, da v tem poglavju teče beseda le o zadoščenju v obliki odškodnine. Vprašanje posebnih oblik nepremoženjskega zadoščenja v upravnih ali kazenskih postopkih bomo obravnavali v nadaljevanju – glejte stodvanajsti do stosedemnajsti odstavek.)

72. Pri civilnih in upravnih postopkih se odškodnina lahko zahteva od organa, ki odloča o razumnem trajanju postopka, ali v posebnem postopku. Dodeli se lahko zaradi ugotovljive napake v postopku (npr. napake sodnika ali drugega sodnega uradnika, velike obremenitve sodišč, nepravilnosti pri postopkih, kakršno je neupoštevanje dolžnosti do ukrepanja ali izdaje odločbe v zakonitem roku ali nezakonitega dejanja ali opustitve). Splošneje gledano se lahko dodeli zaradi pomanjkljivega delovanja sodstva ali zanikanja pravice ali kršitve pravice do sojenja v razumnem roku. Najvišja sodišča v več državah članicah menijo, da je treba predolgo trajanje postopkov obravnavati kot »napako«, »nezakonito dejanje«, »pomanjkljivo delovanje sodstva«, »zanikanje pravice« ali »nepravilnost pri vodenju postopka«, ki posega v dolžnosti države in jo zavezuje k dajanju zadoščenja.

73. Odškodnina ima lahko različne oblike: denarna odškodnina (za premoženjsko, nepremoženjsko škodo ali oboje), sprejetje odločbe v korist pritožnika ali oprostitev sodnih stroškov.

74. Vprašanje višine odškodnine bomo obravnavali v ustreznem devetem odstavku Priporočila (glejte stošesti do stoenajsti odstavek v nadaljevanju).

Primeri obstoječe državne prakse

Ustavna pritožba

75. V 39. členu Ustave Malte je določena pravica do poštene obravnave v razumnem roku. Pravno sredstvo za pritožbe glede kršitve te pravice je vloga prošnje na civilnem sodišču (Prvi oddelek) v okviru njegove ustavnosodne presoje, nato pa po potrebi še pritožba na Ustavnem sodišču. To pravno sredstvo je na voljo pri civilnih, upravnih in kazenskih postopkih. Strasbourško sodišče je ugotovilo, da je na splošno učinkovito.¹³²

76. V nekaterih primerih pa so višine dodeljene odškodnine nezadostne, čeprav ni omejitev glede morebitnega zneska odškodnine, ki se lahko dodeli.¹³³ Bili so tudi primeri problematičnega izvajanja tega pravnega sredstva: domača sodišča so na primer spregledala vprašanje trajanja postopka, čeprav je bilo to vprašanje sproženo, Strasbourško sodišče pa je pozneje ugotovilo kršitev;¹³⁴ ali pa so odkrila kršitev, a

---

pravnomočnih domačih sodnih odločb proti državi in njenim subjektom, pa tudi odsotnosti učinkovitega pravnega sredstva (sprejeto 19. marca 2009).

¹³¹ Glejte Poročilo Beneške komisije, dok. CDL-AD(2006)036rev, odstavki 72–80 in 84–87.

¹³² Glejte *Zarb proti Malti*, pritožba št. 16631/04, sodba z dne 4. julija 2006 in *Central Mediterranean Development Corporation Limited proti Malti*, pritožba št. 35829/03, sodba z dne 24. oktobra 2006.

¹³³ Glejte *Zarb proti Malti*, op.cit. in *Central Mediterranean Development Corporation Limited proti Malti*, op. cit.

¹³⁴ Glejte *Bezzina Wettinger in drugi proti Malti*, pritožba št. 15091/06, sodba z dne 8. aprila 2008, šestdeseti in triinosemdeseti odstavek.

ponudila le minimalno zadoščenje.¹³⁵ Druge države, ki si prizadevajo uvesti taka pravna sredstva, naj zagotovijo, da se takim težavam izognejo.

Sodna sredstva

77. Francoski pravni sistem vsebuje dve nadomestni pravni sredstvi za predolgo trajanje postopkov, pri čemer se prvo nanaša na sodne, drugo pa na upravne postopke.

78. Pri sodnih postopkih člen L. 141-1 Code de l'organisation judiciaire (Zakonika o organizaciji sodstva) določa:

»Država mora nadomestiti škodo, ki jo je povzročilo slabo delovanje sodnega sistema. Ta odgovornost nastane le pri hudi malomarnosti ali zanikanju pravice.«

79. Francoska državna sodišča od tedaj to določbo razlagajo tako, da zajema vse primere predolgega trajanja postopkov:

»Vsaka oseba, ki je predložila spor sodišču, ima pravico do obravnave svoje zadeve v razumnem roku; kršitev te pravice, ki pomeni zanikanje pravice v smislu člena L. 781-1 Zakonika o organizaciji sodstva,¹³⁶ zavezuje državo, da nadomesti škodo, ki jo je povzročilo slabo delovanje sodnega sistema.«¹³⁷

80. Pri upravnih postopkih je francoski Conseil d'Etat [op. red: Državni svet - najvišje upravno sodišče] potrdil, da se lahko stranka, ki si želi pritožiti zaradi predolgega trajanja postopkov, zateče k pravnemu sredstvu, ki ga sestavljata priznanje kršitve in odškodnina za posledično škodo. Pri tem je razveljavil prejšnjo sodno prakso, ki je od tega upravnega organa zahtevala »hudo malomarnost«.¹³⁸ Poleg tega so s to sodbo pojasnili, da pravno sredstvo omogoča odškodnino za vsako denarno in nedenarno škodo. Postopek so od takrat spremenili: po členu R311-1, 7° Zakonika o ustavnem pravu je treba pritožbo najprej vložiti pri *Garde des Sceaux* (ministru za pravosodje), na vsako izrecno ali posredno zavrnitev pa se da nato pritožiti pri Conseil d'Etat.

81. Ta pravna sredstva so na voljo v vseh stopnjah postopka, ne glede na to, ali je odprt ali končan. Strasbourško sodišče je ugotovilo, da so učinkovita pri sodnih¹³⁹ oziroma upravnih¹⁴⁰ postopkih.

82. Občasno pa so se pojavljale težave v zvezi z dolžino samih postopkov poprave, kar je lahko v poduk drugim državam, ki razmišljajo o uporabi takih možnosti. V dveh

---

¹³⁵ Glejte *Zarb proti Malti*, op.cit. in *Central Mediterranean Development Corporation Limited proti Malti*, op. cit. Poudariti je treba, da je sodišče v obeh primerih navedlo, da »Zgolj zato, ker je bil znesek dodeljene odškodnine nizek, pravno sredstvo samo po sebi še ni neučinkovito« (glejte enainpetdeseti odstavek v obeh sodbah).

¹³⁶ Predhodnik člena L. 141-1.

¹³⁷ Sodba pariškega pritožbenega sodišča z dne 20. januarja 1999; glejte *Mifsud proti Franciji*, pritožba št. 57220/00, odločba velikega senata z dne 11. septembra 2002.

¹³⁸ Glejte *Garde des Sceaux, Ministre de la Justice c. Magiera*, Assemblée du contentieux du Conseil d'Etat, 28 junija 2002.

¹³⁹ Glejte *Mifsud proti Franciji*, op. cit., sedemnajsti odstavek tudi *Garretta proti Franciji*, pritožba št. 2529/04, odločba z dne 4. marca 2008.

¹⁴⁰ Glejte *Broca in Texier-Micault proti Franciji*, pritožba št. 27928/02 & 31694/02, sodba z dne 21. oktobra 2002, odstavek 19; tudi *Trummel & Le Gall proti Franciji*, pritožba št. 15406/04, odločba z dne 25. novembra 2008.

zadevah, od katerih se je prva nanašala na sodni postopek,¹⁴¹ druga pa na upravnega,¹⁴² je sodišče ugotovilo, da predolgo trajata tudi odškodninska postopka: pri prvem je Sodišče sklenilo, da od pritožnika ne more smiselno zahtevati zatekanja k nadaljnjim postopkom poprave na notranji ravni; pri drugem pa, da dodelitev odškodnine ni zadoščala za zadoščenje zaradi nadaljnega zavlačevanja.

7. za dosego tega cilja, kadar so postopki postali predolgi, zagotovijo, da se kršitev prizna izrecno ali po vsebini in da:

[...]

ali kar je še boljše,

c. se predvideva kombinacija obeh ukrepov;

Splošna načela

83. Sodišče je večkrat poudarilo, da »prvi odstavek 6. člena državam pogodbenicam nalaga dolžnost organizacije svojih sodnih sistemov tako, da lahko njihova sodišča izpolnijo vsako od njegovih zahtev, vključno z dolžnostjo obravnavanja zadev v razumnem roku. Kadar je sodni sistem v tem pogledu pomanjkljiv, je najučinkovitejša rešitev pravno sredstvo, ki je namenjeno pospešitvi postopkov, tako da ne morejo postati predolgi. Tako pravno sredstvo ima nedvomno prednost pred sredstvom, ki ponuja le odškodnino, saj preprečuje tudi ugotavljanje zaporednih kršitev pri isti skupini postopkov in ne popravlja zgolj kršitve *a posteriori* tako kot pravno sredstvo v obliki odškodnine.«¹⁴³

84. Sodišče je prav tako večkrat ponovilo, da »je pravno sredstvo učinkovito, če ga lahko uporabimo za pospešitev postopka na sodiščih, ki zadevo obravnavajo, ali pa tožniku ponudimo ustrezno odškodnino zaradi zavlačevanja, do katerega je že prišlo ... Nekatero državo so popolnoma razumele okoliščine in sicer tako, da so se odločile za združitev obeh vrst pravnih sredstev, eno za pospešitev postopkov in drugo za dodelitev odškodnine.«¹⁴⁴

Primeri obstoječe državne prakse

85. V Sloveniji Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja iz leta 2006 strankam v sodnih postopkih omogoča, da uporabijo pravna sredstva v obliki odškodnine šele po izčrpanju pravnih sredstev za pospešitev. Sodišče je poudarilo, da bi to »lahko imelo zakonit cilj poenostavljenja postopka tako, da med drugim preprečuje ponovno vlaganje zahtevkov za pravično zadoščenje med postopkom, ki še traja.«¹⁴⁵

¹⁴¹ Glejte *Vaney proti Franciji*, pritožba št. 53946/00, sodba z dne 28. februarja 2005.

¹⁴² Glejte *Sartory proti Franciji*, pritožba št. 40589/07, sodba z dne 24. septembra 2009, šestindvajseti in sedemindvajseti odstavek.

¹⁴³ Glejte *Gjonboçari in drugi proti Albaniji*, pritožba št. 10508/02, sodba z dne 23. oktobra 2007, šestinsedemdeseti odstavek.

¹⁴⁴ Glejte *Sürmeli proti Nemčiji*, pritožba št. 75529/01, sodba velikega senata z dne 8. junija 2006, devetindevetdeseti in stoti odstavek.

¹⁴⁵ Glejte *Žunič proti Sloveniji*, pritožba št. 24342/04, odločba z dne 18. oktobra 2007, v kateri je Sodišče ugotovilo, da se zdi slovensko pravno sredstvo načeloma učinkovito, če imajo pritožniki

86. Te dve vrsti pravnih sredstev sta lahko združeni v istem postopku ali v različnih postopkih. Primer prvega je Hrvaška, ko tretji odstavek 63. člena Ustavnega zakona o Ustavnem sodišču predvideva določanje rokov za dejanja v postopku in določanje zneskov odškodnin za kršitev (glejte šestdeseti odstavek in končno opombo v njem). Primer slednjega je Španija, kjer se postopki lahko pospešijo z uporabo pravnega sredstva *recurso de amparo* pred Ustavnim sodiščem, odškodnine za predolgo trajanje sodnih postopkov, ki se zahtevajo od 292. poglavja Zakona o sodstvu, pa z zahtevkom pri Ministrstvu za pravosodje ob pritožbi proti zavrnitvi na upravna sodišča.¹⁴⁶

Pritožbe na višje sodišče

87. Na Poljskem zakon z dne 17. junija 2004 (spremenjen je začel veljati 1. maja 2009) predvideva obe vrsti pravnega sredstva – pospešitev in odškodnino – v zvezi s predkazenskim, sodnim in izvršilnim postopkom. Po zakonu lahko stranka v postopku vložiti pritožbo o kršitvi svoje pravice do sojenja v razumnem roku, če postopek traja dlje, kot je potrebno za preverjanje dejanskih in pravnih okoliščin primera ali za dokončanje izvršilnega postopka. Merila za presojanje nerazumnega zavlačevanja temeljijo na sodni praksi Strasbourškega sodišča. Kadar je primerno, ima sodišče, ki zadevo proučuje, dolžnost v dveh mesecih po vlogi pritožbe izdati navodilo ustreznemu sodišču ali tožilcu, naj sprejme ustrezen ukrep v določenem roku. (Kopija obrazca za pisno izjavo o zahtevku, potrebnem za vlogo pritožbe, najdete v prilogi I.)

88. Besedilo ustreznih določb zakona, kot je bil spremenjen leta 2009, se glasi:

2. člen (kot je ustrezno):

“1. Stranka v postopku lahko vložiti pritožbo o kršitvi svoje pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja [v postopku], če postopek v zadevi traja dlje, kot je potrebno za preverjanje dejanskih in pravnih okoliščin primera ... ali dlje, kot je potrebno za dokončanje izvršilnega postopka ali drugega postopka v zvezi z izvrševanjem sodne odločbe (nerazumno trajanje postopkov).

1. (a) Prvi odstavek 2. člena se podobno uporablja pri pripravljalnem postopku.”

2. Za določitev, ali je pri zadevi prišlo do nerazumnega zavlačevanja, je treba oceniti zlasti: ali je sodišče pravočasno in pravilno delovalo zaradi vsebinskega razsojanja o zadevi; ali je tožilec, ki vodi ali nadzoruje pripravljalni postopek, pravočasno in pravilno deloval, da bi se končal tak postopek; oziroma ali je sodišče ali izvršilni uradnik sodišča pravočasno in pravilno deloval zaradi vodenja in dokončanja izvršilnega postopka ali drugega postopka v zvezi z izvrševanjem sodne odločbe; ob upoštevanju narave zadeve, njene dejanske in pravne zapletenosti, pomena zadeve za stranko, ki je vložila pritožbo, vprašanj, ki so s tem povezana, in vedenja strank, zlasti stranke, ki zatrjuje nerazumno zavlačevanje postopka.”

Glede na 3. člen:

»Pritožbo lahko vložiti: ...

---

hitro dostop do pravnega sredstva v obliki odškodnine po izvedeni uporabi pravnega sredstva za pospešitev (glejte devetinštirideseti, petdeseti in štiriinpetdeseti odstavek).

¹⁴⁶ Sodišče je ugotovilo, da je špansko pravno sredstvo v obliki odškodnine učinkovito: glejte *Caldas Ramírez de Arellano proti Španiji*, pritožba št. 68874/01, sodba z dne 28. januarja 2003.

[Naslednji odstavki določajo praktično uporabo tega načela pri različnih oblikah postopkov in osebe, ki bi jih to lahko zanimalo.]

4. člen (zlasti):

“1. Pritožbo prouči sodišče, višje od sodišča, ki vodi izpodbijani postopek ...»

[Naslednji odstavki določajo praktično uporabo tega načela pri različnih pristojnostih, vključno z odgovornimi za pripravljalne in izvršilne postopke.]

Ustrezen odlomek iz 5. člena se glasi:

“1. Pritožbo o nerazumnem zavlačevanju pri postopku je treba vložiti, dokler postopek še traja. ...”

11. člen se glasi:

»Sodišče izda odločbo v dveh mesecih po vložitvi pritožbe.«

V 12. členu so določeni ukrepi, ki jih lahko uporabi sodišče, ki rešuje pritožbo. Glasi se:

“1. Sodišče zavrne neutemeljeno pritožbo.

2. Če sodišče meni, da je pritožba utemeljena, ugotovi, da je v izpodbijanem postopku prišlo do nerazumnega zavlačevanja.

3. Na zahtevo pritožnika ali po uradni dolžnosti lahko sodišče naroči sodišču, ki vsebinsko presoja o zadevi, ali tožilcu, ki vodi ali nadzoruje pripravljalni postopek, naj sprejme ustrezne ukrepe v določenem roku, razen če so taka navodila očitno odveč. Taka navodila se ne nanašajo na dejansko ali pravno oceno zadeve.

4. Če je pritožba utemeljena, lahko sodišče na zahtevo pritožnika naroči državni zakladnici ali kadar se pritožba nanaša na nerazumno zavlačevanje v postopku, ki ga vodi izvršilni uradnik sodišča, ustreznemu izvršilnemu uradniku sodišča, naj izplača vsoto od 2000 do 20.000 PLN.

5. Če denar izplača državna zakladnica, plačilo opravi:

1) sodišče, ki vodi predolg postopek, iz lastnega proračuna;

2) urad okrožnega tožilca, v katerega okrožju vodijo predolg pripravljalni postopek, pri pripravljalnem postopku, ki ga vodijo lokalne podružnice Urada za organizirani kriminal pri Državnem tožilstvu, pa pristojno pritožbeno tožilstvo iz lastnih proračunov.

...”

V 15. členu je predvideno dodatno pravno sredstvo v obliki odškodnine:

“1. Stranka, ki se lahko pritoži, lahko v posebnem postopku zahteva odškodnino zaradi škode, ki jo je utrpela kot posledico neprimernega trajanja postopka, od državne zakladnice ali ločeno ali skupno od državne zakladnice in izvršilnega uradnika sodišča.

2. Odločitev, ki dopušča pritožbo, je zavezujoča za sodišče v civilnih postopkih za odškodnine ali škodo, ob ugotovitvi nerazumno dolgega trajanja postopkov.«

16. člen poleg tega določa tudi:

»Stranka, ki ni vložila pritožbe zaradi neustreznega trajanja postopkov po 5. členu (1) lahko po 417. členu Civilnega zakonika zahteva odškodnino za škodo, ki je posledica neustreznega trajanja postopka, potem ko je bil postopek vsebinskega presojanja zadeve končan z zavezujočo odločbo.»

V 17. členu so navedene sodne takse za vlogo pritožbe (*zlasti*):

“1. Pritožnik plača fiksno sodno takso v znesku 100 PLN.

...

3. Sodišče po sprejetju oziroma zavrnitvi pritožbe pritožniku samodejno povrne sodno takso.«

V 18. členu so določena ta prehodna pravila v zvezi s pritožbami, ki jih že obravnava sodišče (tj. zakonu podeljujejo omejeni učinek za nazaj):

“1. V šestih mesecih po začetku veljavnosti tega zakona lahko osebe, ki so pred tem datumom vložile pritožbo pri Evropskem sodišču za človekove pravice (v nadaljevanju »Sodišče«) in se pritožile zaradi kršenja pravice do sojenja v razumnem roku, ki jo zagotavlja prvi odstavek 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ... vložijo pritožbo o nerazumnem trajanju postopkov na podlagi določb tega zakona, če so pritožbo na Sodišču vložile med izpodbijanim postopkom in če Sodišče ni sprejelo odločbe o dopustnosti njihove zadeve.

2. Pritožba, vložena v skladu z 18. členom (1), kaže datum vložene pritožbe na Sodišču.

3. Ustrezno sodišče nemudoma obvesti ministra za zunanje zadeve o vseh pritožbah, vloženi v skladu z 18. členom (1).«

89. Sodišče je ugotovilo, da je to pravno sredstvo učinkovito.¹⁴⁷

90. Pred spremembami iz leta 2009 pa je Sodišče ugotovilo pomanjkljivosti pri izvajanju zakona iz leta 2004 na poljskih sodiščih; zlasti naslednje, ki bi bile lahko poučne za druge države, ki razmišljajo o sprejetju podobnega načina:

(i) Domača sodišča so ugotovila kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, vendar niso dodelila odškodnine oziroma so dodelila nezadostno odškodnino.¹⁴⁸ (S spremembami iz leta 2009 se je najvišji znesek, ki ga je mogoče dodeliti, s 10.000 PLN (okrog 2500 EUR) povečal na 20.000 PLN (okrog 5000 EUR), od domačih sodišč pa

¹⁴⁷ Glejte *Charzyński proti Poljski*, pritožba št. 15212/03, sodba z dne 1. marca 2005, devetintrideseti odstavek.

¹⁴⁸ Glejte *Jagiello proti Poljski*, pritožba št. 59738/00, sodba z dne 23. januarja 2007, oziroma *Czajka proti Poljski*, pritožba št. 15067/02, sodba z dne 13. februarja 2007, šestinpetdeseti odstavek.

se zahteva, da dodelijo vsaj 2000 PLN (okrog 500 EUR) ob priznanju nerazumnega trajanja postopkov.)¹⁴⁹

(ii) Domača sodišča niso upoštevala skupnega trajanja obravnavanja zadeve na domačih sodiščih, kot zahteva sodna praksa Strasbourškega sodišča.¹⁵⁰ (Od sodišč se zdaj posebej zahteva, da preverijo skupno trajanje postopkov.)

(iii) Domača sodišča niso preverjala zavlačevanja na predkazenski stopnji kazenskih postopkov. (Področje uporabe zakona so razširili tako, da upošteva taka zavlačevanja.)

(iv) Domača sodišča niso upoštevala obdobja, ko so postopki že tekli pred začetkom veljavnosti zakona iz leta 2004, saj ni učinkoval za nazaj.¹⁵¹

91. Poleg zakona iz leta 2004 tudi 417. člen Civilnega zakonika predvideva možnost odškodnine za zahtevke o nerazumnem trajanju postopkov, vloženih po dokončanih postopkih. Tretji odstavek 417. člena se glasi:

»Če je škodo povzročil neizdani odlok ali odločba kljub zakoniti dolžnosti, da se izda, se lahko zahteva poprava po tistem, ko je bilo v ustreznem postopku ugotovljeno, da je bila neizdaja odloka ali odločbe nezakonita, razen če ni posebej določeno drugače.«

92. Praksa poljskih domačih sodišč potrjuje, da je mogoče zahtevati pravično zadoščenje za nedenarno škodo, ki jo povzroči predolgo trajanje postopkov, na podlagi 448. člena Civilnega zakonika v povezavi s 417. členom. Sodišče je ugotovilo, da je pravno sredstvo po 417. členu učinkovito.¹⁵²

Ustavna pritožba

93. Ustava Slovaške republike (spremenjena je začela veljati 1. januarja 2002) predvideva obe vrsti pravnega sredstva – pospešitev in odškodnino – v zvezi s sodnim postopkom. Ustrezni deli 127. člena Ustave se glasijo:

»1. Ustavno sodišče odloča o pritožbah, ki jih vložijo fizične ali pravne osebe o zatrevani kršitvi svojih temeljnih pravic ali svoboščin oziroma človekovih pravic in temeljnih svoboščin, izhajajočih iz mednarodnih pogodb, ki jih je ratificirala Slovaška

¹⁴⁹ Poudariti je treba, da lahko določanje najvišjih zneskov odškodnine povzroča težave, zlasti v primerih izjemno dolgih postopkov, za katere najvišji znesek ne bi pomenil ustreznega zadoščenja. Države naj zagotovijo, da je take primere mogoče prilagoditi. Na Poljskem so to dosegli z možnostjo združevanja pravnega sredstva po zakonu iz leta 2004 s sredstvom iz 417. člena Civilnega zakonika, pri katerem najvišji znesek ni določen. Poleg tega naj države, ki morda želijo uporabiti način, ki temelji na poljskem zakonu (ali katerem koli notranjepravnem sredstvu z najvišjim zneskom odškodnine), zagotovijo, da je številka prilagojena tako, da upošteva razmere v državi, vključno z relativnim dohodkom na prebivalca.

¹⁵⁰ Glejte *Majewski proti Poljski*, pritožba št. 52690/99, sodba z dne 11. oktobra 2005, petintrideseti odstavek, 35, in *Wyszczelski proti Poljski*, pritožba št. 72161/01, sodba z dne 29. novembra 2005, šestindvajseti odstavek. V obeh primerih so domača sodišča obravnavala le čas po tistem, ko je pritožbo zavrnilo pritožbeno sodišče.

¹⁵¹ *Kyziół proti Poljski*, pritožba št. 24203/05, sodba z dne 12. februarja 2008, enajsti in petindvajseti odstavek. tudi *Czaus proti Poljski*, pritožba št. 18026/03, sodba z dne 22. januarja 2008.

¹⁵² Glejte *Krasuski proti Poljski*, pritožba št. 61444/00, sodba z dne 14. junija 2005, dvainsedemdeseti odstavek.

republika ... razen če varovanje takih pravic in svoboščin ne spada v pristojnost drugega sodišča.

2. Kadar Ustavno sodišče ugotovi, da je pritožba utemeljena, izda odločbo, ki določa, da so bile pravice ali svoboščine neke osebe iz prvega odstavka kršene kot posledica pravnomočne odločbe s posebnim ukrepom ali drugo vrsto poseganja. Tako odločbo, ukrep ali drugo vrsto poseganja razveljavi. Kadar je ugotovljena kršitev posledica opustitve ukrepanja, lahko Ustavno sodišče odredi, naj [organ], ki je kršil take pravice ali svoboščine, ustrezno ukrepa. Hkrati lahko Ustavno sodišče vrne zadevo organu, pooblaščenemu za nadaljnji postopek, odredi, naj tak organ opusti kršenje pravic in svoboščin ... ali po potrebi odredi, da tisti, ki so kršili pravice ali svoboščine iz prvega odstavka, ponovno vzpostavijo stanje, ki je bilo pred kršitvijo.

3. V svoji odločbi o pritožbi lahko Ustavno sodišče odobri ustrezno finančno zadoščenje osebi, katere pravice iz prvega odstavka so bile kršene.«

94. Sodišče je ugotovilo, da je pritožba po 127. členu učinkovito pravno sredstvo. Pritožniki v zadevah proti Slovaški glede dolžine postopkov bi morali imeti dostop do tega pravnega sredstva ne glede na to, da je bilo uzakonjeno šele po tem, ko so že oddali pritožbe pri Sodišču ali pri Evropski komisiji za človekove pravice.¹⁵³ Sodišče je pozneje poudarilo, da pritožniki morajo uporabiti to pravno sredstvo skladno s formalnimi zahtevami in roki, določenimi z notranjimi zakoni, kot jih razlagajo in uporabljajo domača sodišča.¹⁵⁴ V tem pogledu je treba poudariti, da je treba skladno s prakso Ustavnega sodišča ustavno pritožbo proti neprimernemu zavlačevanju v postopkih vložiti, medtem ko postopki še trajajo, sicer bo zavrnjena.

95. Kljub temu je Sodišče ugotovilo tudi nekaj pomanjkljivosti pri uporabi 127. člena na Ustavnem sodišču, vključno s temi:

(i) Ustavno sodišče je ugotovilo kršitev pravice do sojenja v razumnem roku, vendar pa ni dodelilo odškodnine oziroma je dodelilo nezadostno odškodnino.¹⁵⁵

(ii) Ustavno sodišče ni upoštevalo skupnega trajanja obravnavanja zadeve na domačih sodiščih, kot zahteva sodna praksa Strasbourškega sodišča.¹⁵⁶

96. Kljub tem pomanjkljivostim pa je Sodišče načeloma potrdilo učinkovitost ustavne pritožbe v številnih zadevah proti Slovaški republiki ob ustrezni popravi, ki jo omogoča ustavno sodišče.¹⁵⁷

---

¹⁵³ Glejte *Andrášik in drugi proti Slovaški*, pritožba št. 57984/00 itd., sodba z dne 22. oktobra 2002.

¹⁵⁴ Glejte *Mazurek proti Slovaški*, pritožba št. 16970/05, odločba z dne 3. marca 2009.

¹⁵⁵ Glejte na primer *Komanický proti Slovaški* (št. 5), pritožba št. 37046/03, sodba z dne 13. oktobra 2009; *Báňas proti Slovaški*, pritožba št. 42774/04, sodba z dne 12. februarja 2008; *Judt proti Slovaški*, pritožba št. 70985/01, sodba z dne 9. oktobra 2007; *Magura proti Slovaški*, pritožba št. 44068/02, sodba z dne 13. junija 2006; *Sika proti Slovaški*, pritožba št. 2132/02, sodba z dne 13. junija 2006; *Palgutová proti Slovaški*, pritožba št. 9818/02, sodba z dne 17. maja 2005; *Horváthová proti Slovaški*, pritožba št. 74456/01, sodba z dne 17. maja 2005; *ali Gábriška proti Slovaški*, pritožba št. 3661/04, sodba z dne 13. decembra 2005.

¹⁵⁶ Glejte na primer *Keszeli proti Slovaški*, pritožba št. 34602/03, sodba z dne 13. oktobra 2009; *Softel proti Slovaški* (št. 2), pritožba št. 32836/06, sodba z dne 16. decembra 2008; *Mikolaj in Mikolajová proti Slovaški*, pritožba št. 68561/01, sodba z dne 29. novembra 2006; *Jakub proti Slovaški*, pritožba št. 2015/02, sodba z dne 28. februarja 2006.

8. zagotovijo, da zahteve za pospešitev postopkov ali dodeljevanje zadoščenja hitro obravnava pristojni organ in da predstavljajo učinkovito, ustrezno in dostopno pravno sredstvo;

Splošna načela

97. Razlogi, zakaj je pomembno, da so postopki odločeni v razumnem roku, veljajo tudi za postopke poprave, namenjene pospešitvi ali dodelitvi odškodnine za predolgo trajanje.

98. Sodišče je tako večkrat ponovilo, da »tudi če je pravno sredstvo 'učinkovito', ker omogoča, da sodišča, na katera je bila zadeva napotena, odločijo prej, ali da oškodovana stranka dobi ustrezno odškodnino za zavlačevanje, do katerega je že prišlo, ta sklep velja le pod pogojem, da prošnja za odškodnino sama po sebi ostaja učinkovito, zadostno in dostopno pravno sredstvo pri predolgem trajanju sodnih postopkov. Dejansko ni mogoče izključiti, da bo pretirano zavlačevanje v tožbi za odškodnino vplivalo na določitev o tem, ali je pravno sredstvo ustrezno.¹⁵⁸

99. Sodišče je izjavilo tudi, da »pozno plačilo zneskov pritožniku, ki sledi izvršilnemu postopku, ne more odpraviti dolgotrajnega neizvrševanja sodb državnih organov in ne zagotavlja ustrezne poprave. [...] Sodišče lahko sprejme dejstvo, da sodišča potrebujejo čas za izplačilo. Toda pri pravnem sredstvu v obliki odškodnine, namenjenemu popravni posledic predolgega postopka, to obdobje na splošno ne bi smelo preseči šestih mesecev po datumu, na katerega je odločba o dodelitvi odškodnine postala izvršljiva.«¹⁵⁹

100. Take težave so se praktično pokazale v več državah, vključno z npr. Hrvaško (glejte dvainšestdeseti odstavek) in Francijo (glejte dvainosemdeseti odstavek).

101. Poudariti je treba tudi, da morajo biti postopkovna pravila za pravna sredstva, ki omogočajo odškodnino v razumnem roku, tudi če niso povsem enaka kot pri navadnih prošnjah za odškodnino, skladna z načeli poštenega ravnanja, ki ga zagotavlja 6. člen Konvencije.¹⁶⁰ V tem pogledu je Beneška komisija priporočila, da je treba »postopke za popravo voditi kar najhitreje in po možnosti na čim manj stopnjah pristojnosti. Celovita določitev premoženjske odškodnine naj poteka na običajen način ali pa naj jo izvaja organ, pristojen za presojo razumnosti postopka, po poenostavljenem, a vsekakor pospešenem postopku, pri čemer med obema izbira pritožnik.«¹⁶¹

¹⁵⁷ Glejte na primer *Bartl proti Slovaški*, pritožba št. 50365/08, odločba z dne 6. oktobra 2009; *Becová proti Slovaški*, pritožba št. 23788/06, odločba z dne 18. septembra 2007; *Cervanová proti Slovaški*, pritožba št. 47623/06, odločba z dne 9. januarja 2007; *Šedý proti Slovaški*, pritožba št. 72237/01, sodba z dne 19. decembra 2006; *Machunka proti Slovaški*, pritožba št. 62217/00, odločba z dne 27. junija 2006; *Končeková proti Slovaški*, pritožba št. 63946/00, odločba z dne 9. maja 2006; *Bako proti Slovaški*, pritožba št. 60227/00, odločba z dne 15. marca 2005; *Dubjaková proti Slovaški*, pritožba št. 67299/01, odločba z dne 19. oktobra 2004; *Eštók proti Slovaški*, pritožba št. 63994/00, odločba z dne 28. septembra 2004, ali *Širancová proti Slovaški*, pritožba št. 62216/00, odločba z dne 7. septembra 2004.

¹⁵⁸ Glejte npr. *Scordino proti Italiji (št. 1)*, pritožba št. 36813/97, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, stopetindevetdeseti odstavek.

¹⁵⁹ Glejte npr. *Scordino proti Italiji (št. 1)*, op. cit., stoosemindevetdeseti odstavek.

¹⁶⁰ Glejte npr. *Scordino proti Italiji (št. 1)*, op. cit., dvestoti odstavek.

¹⁶¹ Glejte dok. CDL-AD(2006)036rev, dvestošestštirideseti odstavek.

102. Poleg tega se pravila o pravnih stroških vlaganja pravnih sredstev za predolgo trajanje postopkov lahko razlikujejo od pravil, ki se uporabljajo pri drugih vrstah postopkov, in se izogibajo preveliki obremenitvi tožnikov, kadar je njihova tožba upravičena. Stroški naj ne bodo pretirani, tako da bi pomenili nerazumno omejevanje pravice do vloge take pritožbe.¹⁶² V tem pogledu je treba poudariti, da se na Poljskem sodna taksa, ki jo zahtevajo od pritožnikov, njim samodejno povrne, ne glede na to, ali sodišče pritožbo sprejme ali zavrne (glejte osemnosemdeseti zgoraj odstavki).

Primeri obstoječe državne prakse

103. Glede hitrega obravnavanja prošelj se je več držav skušalo izogniti tveganju, da bi postali predolgi tudi postopki s pravnimi sredstvi, tako da so uvedle roke za obravnavo pritožb. Mednje spadata Poljska (glejte osemnosemdeseti odstavki zgoraj) in Hrvaška (glejte opombo k šestdesetemu odstavku zgoraj). Odločba o vsebini in njena izvršitev morata biti takojšnji.

104. Kadar v Bolgariji sodišče ne izvede pravočasno posameznega dejanja v postopku, lahko stranka po 255. členu Civilnega zakonika iz leta 2006 na vsaki stopnji postopka vloži pobudo za določitev ustreznega roka za izvedbo tega dejanja. 257. člen zahteva, naj sodnik višjega sodišča prouči pobudo v enem tednu po prejemu in če višje sodišče ugotovi nerazumno zavlačevanje, določi rok za izvedbo tega dejanja.¹⁶³

105. Na Slovaškem peti odstavek 56. člena Zakona o organizaciji Ustavnega sodišča Slovaške republike, postopkih pred Ustavnim sodiščem in statusu njegovih sodnikov določa, da je organ, ki je kršil temeljno pravico ali svoboščino, če Ustavno sodišče sklone dodeliti ustrezno finančno odškodnino, odgovoren za njeno plačilo pritožniku v dveh mesecih po začetku veljavnosti odločbe Ustavnega sodišča.

9. zagotovijo, da so zneski odškodnin, ki se lahko dodelijo, razumni in skladni s sodno prakso Sodišča ter da je v tej povezavi močna, toda še vedno izpodbojna domneva, da pretirano dolgi postopki povzročijo nepremoženjsko škodo;

Splošna načela

106. Višina dodeljene odškodnine je bistvenega pomena za to, da je tako pravno sredstvo ustrezno in s tem učinkovito. Odvisna je od značilnosti in učinkovitosti notranjopravnega sredstva.¹⁶⁴

107. Kadar država uvede pravno sredstvo v obliki odškodnine, lahko širše presoja o organizaciji pravnega sredstva na način, skladen z lastnim pravnim sistemom in tradicijami ter prilagojen življenjskemu standardu posamezne države. Domača sodišča se lahko sklicujejo na zneske, dodeljene na notranji ravni za druge vrste odškodnine in se zanašajo na notranje prepričanje, čeprav je posledica tega dodeljevanje zneskov, nižjih od tistih, ki jih v podobnih primerih določi Sodišče. Država, ki je uvedla številna

¹⁶² Glejte npr. *Scordino proti Italiji* (št. 1), op. cit., dvestoprvi odstavek.

¹⁶³ Strasbourško sodišče je ugotovilo, da je pravno sredstvo po členu 217a Civilnega zakonika načeloma učinkovito, čeprav sodeč po dejstvih ne tudi v določenih zadevah, ki jih rešuje: Glejte *Jeliazkov in drugi proti Bolgariji*, pritožba št. 9143/02, sodba z dne 3. aprila 2008. Težava delno tiči v tem, da ne obstaja pravno sredstvo v obliki odškodnine, s katerim bi to pravno sredstvo po potrebi lahko združili.

¹⁶⁴ Glejte *Apicella proti Italiji*, pritožba št. 64890/01, sodba velikega senata z dne 29. marca 2006, odstavek 94.

pravna sredstva, od katerih je eno namenjeno pospešitvi postopkov, eno pa dodeljevanju odškodnine, lahko dodeli zneske, ki so nižji od tistih, ki jih dodeli Sodišče, če niso nerazumni, in ustrezne odločbe morajo biti skladne s pravno tradicijo in življenjskim standardom v tej državi, hitre, utemeljene in zelo hitro izvedene.¹⁶⁵ Države naj to uporabijo kot spodbudo za uvedbo notranjepravnih sredstev ob upoštevanju, da je stopnja odškodnine, ki bi jo po pričakovanju Sodišča lahko izplačali žrtvi v okviru kombiniranega pravnega sredstva, lahko celo nižja kot ob izključno kompenzacijskem načinu.

108. Obstaja močna, toda ne neizpodbojna domneva, da pretirano dolgi postopki povzročijo nepremoženjsko škodo.¹⁶⁶ Sodišče meni, da je to težko uskladiti z odškodnino, ki je odvisna od napake toženega organa;¹⁶⁷ čeprav je treba povedati, da je v zakonih nekaterih držav taka napaka implicitno prisotna že v samem dejstvu predolgega trajanja postopka. V nekaterih primerih ima predolgo trajanje postopkov lahko za posledico le minimalno nepremoženjsko škodo ali pa sploh nobene nepremoženjske škode; če je tako, morajo domača sodišča nato utemeljiti svojo odločbo z navajanjem zadostnih razlogov.¹⁶⁸

109. Mogoče je celo, da sodišče, ki določa višino odškodnine, prizna lastno zavlačenje in ustrezno ter zato, da pozneje ne kaznuje pritožnika, dodeli posebej visok znesek odškodnine, s čimer popravi nadaljnje zavlačenje.¹⁶⁹

110. Organi potrebujejo čas za izvedbo plačila, vendar pa to obdobje na splošno ne bi smelo preseči šestih mesecev po datumu, na katerega odločba o dodelitvi odškodnine postane izvršljiva.¹⁷⁰

Primeri obstoječe državne prakse

111. Iz odgovorov na vprašalnik, ki ga je sestavila Beneška komisija, smo dobili te informacije:¹⁷¹

(i) V Litvi »se uporabljajo ista merila, kot jih uporablja [Sodišče]. Največji znesek odškodnine ni določen.«

(ii) Na Poljskem je znesek odškodnine »odvisen od posamičnih okoliščin primera – domače sodišče uporablja postopke, ki jih določi [Sodišče].«

(iii) Kadar na Slovaškem odločajo o zahtevku za denarno odškodnino za nepremoženjsko škodo, »Ustavno sodišče na splošno upošteva tudi relevantno sodno prakso [Sodišča] ... Po obvezujočem pravu ne obstaja najvišji znesek odškodnine, ki se lahko dodeli.«

¹⁶⁵ Glejte *Apicella proti Italiji*, op. cit., odstavek 78 in 95.

¹⁶⁶ Glejte *Apicella proti Italiji*, op. cit., triindevetdeseti odstavek.

¹⁶⁷ Glejte *Burdov proti Rusiji (št. 2)*, pritožba, št. 33509/04, sodba Velikega senata z dne 15. januarja 2009, stoenajsti odstavek.

¹⁶⁸ Glejte *Apicella proti Italiji*, op. cit., triindevetdeseti odstavek. Kot primer zadeve, v kateri odškodnina ni bila potrebna, glejte *Šedý proti Slovaški*, pritožba št. 72237/01, sodba z dne 19. decembra 2006, devetdeseti do dvaindevetdeseti odstavek in *Nardone proti Italiji*, pritožba št. 34368/02, odločba z dne 25. novembra 2004.

¹⁶⁹ Glejte *Apicella proti Italiji*, op. cit., šestindevetdeseti odstavek.

¹⁷⁰ *Burdov proti Rusiji (št. 2)*, op. cit., stoosmi odstavek.

¹⁷¹ Glejte »Odgovori na vprašalnik«, dok. CDL(2006)26.

(iv) Poleg tega je v Veliki Britaniji v »relativno redkih primerih, v katerih je odškodnina na voljo, povezana z merili [Sodišča] ... Najvišji znesek ni predpisan.«

10. razmislijo o posebnih oblikah nepremoženjskega zadoščenja, kadar je primerno, tudi o znižanju sankcij ali zaključku postopka v kazenskem ali upravnem postopku, ki je bil predolg;

Splošna načela

112. Nepremoženjsko zadoščenje ima lahko obliko ustreznega znižanja stroškov, kazni ali prikrajšanosti, ki bi jo sicer imel posameznik. Tako zadoščenje se lahko dejansko pokaže kot bolj vredno za posameznika, poleg tega pa ima lahko proračunske prednosti za državne organe, saj ni nujno, da vključuje finančni izdatek. Nujno pa je, da se uporablja skladno s splošnimi interesi pravičnosti (glejte stopetnajsti odstavek v nadaljevanju).

113. Sodišče je izjavilo, da »zmanjšanje kazni na temelju predolgega trajanja postopka načeloma ne odvzame posamezniku statusa žrtve v smislu 34. člena Konvencije. Toda za to splošno pravilo velja izjema, kadar so državni organi dovolj jasno priznali, da jim ni uspelo upoštevati zahteve po razumnem roku, in dodelili zadoščenje z zmanjšanjem kazni na izrecni in merljivi način.«¹⁷²

114. Beneška komisija je navedla, da »v kazenskih zadevah obstajajo posebne oblike pravnih sredstev v obliki odškodnine, ki jih je treba obravnavati kot oblike *restitutio in integrum*: odstop od pregona; olajšanje ali skrajšanje kazni; oprostitev; določitev nizke globe; neodvzem državljanskih in političnih pravic. V nekaterih zadevah lahko sicer povzročijo pomanjkanje materialne pravičnosti. Oprostitev in prekinitvev postopka se lahko uporabita le v izjemnih primerih. V obrazložitvi, ki jo uporabi sodnik pri ocenjevanju trajanja postopkov, je treba izrecno navesti povezavo med slednjim in odmero kazni, in primerno se zdi nakazati, kakšno kazen bi naložili, če bi [postopek] trajal razumno dolgo.«¹⁷³

Primeri obstoječe državne prakse

Kazenski postopki

115. V Belgiji točka c 21. člena Zakonika o kazenskem postopku določa, da lahko sodišča ugotovljajo krivdo brez kazni ali izrečejo kazen pod zakonsko določenim minimumom, če je postopek trajal nerazumno dolgo. Po sodni praksi Kasacijskega sodišča mora biti zmanjšanje kazni realno in izmerljivo glede na kazen, ki bi jo naložilo sodišče, če ne bi ugotovilo, da je postopek predolg. Toda Kasacijsko sodišče je sprejelo, da se lahko, kadar je predolgo trajanje vplivalo na pridobivanje dokazov ali pravice obrambe, zahteva sklep, da je pregon nesprejemljiv. Belgijski odgovor na vprašalnik Beneške komisije poudarja, da ugotovitev krivde brez določitve kazni ne izključuje odločitve o povezanih civilnih zadevah, medtem ko odločitev, da je pregon nesprejemljiv, pomeni, da odločanje v civilni tožbi ni več mogoče.¹⁷⁴

Upravni postopki

¹⁷² Glejte *Beck proti Norveški*, pritožba št. 26390/95, sodba z dne 26. septembra 2001, sedemindvajseti odstavek.

¹⁷³ Glejte dok. CDL-AD(2006)036rev, dvestoštirideseti odstavek.

¹⁷⁴ Glejte dok. CDL(2006)026rev, str. 23.

116. V Avstriji sedmi odstavek 51. člena Upravnokazenskega zakona določa, da ob poteku petnajstmesečnega obdobja po vročitvi pritožbe proti globi v postopku, v katerem ima pravico do pritožbe le obtoženec, globa neha veljati, postopek pa se opusti. Trajanje postopka na Ustavnem sodišču, Upravnem sodišču ali Sodišču Evropskih skupnosti se v to obdobje ne šteje.

117. V avstrijski zadevi o prometnih prekrških je Neodvisni upravni senat izrecno priznal, da je postopek trajal predolgo in globo sprva zmanjšal s 1162 EUR na 650 EUR, pri čemer je ugotovil, da je treba trajanje postopka upoštevati kot posebno olajševalno okoliščino, nato pa znižal na najmanjši znesek 581 EUR zaradi predolgega trajanja postopka. V primerjavi s prvotno globo, ki je bila dvakrat višja, to pomeni bistveno zmanjšanje. Dodeljena je bilo izrecno kot nadomestilo zaradi predolgega trajanja postopka. Strasbourško sodišče je bilo zato zadovoljno, ker je bilo zadoščenje za nerazumno trajanje postopka dodeljeno izrecno in merljivo.¹⁷⁵

11. kadar je primerno, poskrbijo za povratno veljavo novih ukrepov, sprejetih za obravnavo predolgega trajanja postopkov, tako da se lahko pritožbe v obravnavi pred Sodiščem rešujejo na državni ravni;

Splošna načela

118. Prednost uporabe novih ukrepov, ki se nanašajo na zadeve predolgega trajanja postopkov, ki so ali bi lahko bile predmet posamičnih pritožb na Sodišče, je v tem, da njihov obseg razširi na zadeve, ki bi sicer morda ostale brez notranjepravnega sredstva. Ima pa lahko tudi proračunske koristi za države (glejte stoosmi odstavek zgoraj).

119. Uporaba novih ukrepov pri obstoječih zadevah je lahko omejena na različne načine. Lahko je omejena na zadeve, pri katerih so bile že vložene pritožbe na Strasbourško sodišče, ali pa lahko učinkuje le za omejeno obdobje po začetku veljavnosti novega ukrepa.

Primeri obstoječe državne prakse

120. Kot smo že omenili, poljski zakon iz leta 2004 vključuje določbo o veljavnosti za nazaj (glejte 18. člen v osemnosemdesetem odstavku). To se uporablja le v zadevah, ki jih obravnava Sodišče.

121. Na Češkem so s spremenjenim zakonom št. 82/1998 (o odgovornosti države za škodo, povzročeno zaradi nepravilnosti državnega organa pri odločbi ali vodenju postopkov) poskrbeli za ustrezno nadomestilo (tudi nepremoženjske škode) za kršitve zahteve o razumnem roku. Spremembe so učinkovale za nazaj, tako da ima pritožnik, katerega zadeva je že vložena pri Strasbourškem sodišču, možnost pridobitve nadomestnega pravnega sredstva na državni ravni v enem letu od začetka veljavnosti spremenjenega zakona.

12. se pri izvajanju določb Priporočila navdihujejo in zgledujejo po Vodniku po dobri praksi, ki je priloga tega Priporočila, in zagotovijo, da se besedilo tega Priporočila in Vodnika po dobri praksi, po potrebi v jeziku ozir. jezikih države, objavi in razširi tako, da ga lahko vsi dejansko spoznajo, in da ga državni organi lahko upoštevajo;

¹⁷⁵ Glejte *Mittelbauer proti Avstriji*, pritožba št. 2027/06, odločba z dne 12. februarja 2009

122. Kot je navedeno v uvodu, je namen Vodnika po dobri praksi razložiti pomen priporočil in dati napotke o izvajanju različnih določb, tudi v obliki konkretnih primerov. Vodnik je nujen spremljevalec samega Priporočila.

123. Določba, ki države poziva k prevajanju, objavi in širjenju Priporočila in Vodnika po dobri praksi, temelji na Priporočilu (2002) 13 o objavljanju in širjenju besedila Konvencije in sodne prakse Sodišča v državah članicah. Največ je kršitev pravic do sojenja v razumnem roku in pomanjkanje učinkovitih notranjepravnih sredstev za take kršitve pri pritožbah Sodišču, kar je velik delež števila odprtih zadev. Priporočilo in Vodnik torej temeljita na obsežni sodni praksi Sodišča o tem vprašanju. Tako je zlasti v državah, v katerih je ta težava močno razširjena ali sistemska, popolnoma upravičeno, da se priporočilo in vodnik po potrebi prevedeta in objavita ter razpošljeta vsem državnim organom, ki morda sodelujejo pri iskanju rešitve. Ali je prevod v uradne jezike potreben, je treba oceniti ob sklicevanju na skupine, omenjene v šestem odstavku tega vodnika.

Dodatek

Varšava, 15. septembra 2009

Pokrajinsko sodišče v Varšavi

(sodišče, pristojno za obravnavo zadeve)

prek

Okrožnega sodišča v Varšavi

(sodišče, ki obravnava prvotno zadevo)

J. K.

(tožnik)

O tožbi J. K. (ob sodelovanju H. K.) za delitev dediščine.

(podatki o prvotni zadevi)

Pritožba o kršitvi strankine pravice do obravnave zadeve v sodnem postopku brez nepotrebnega odlašanja

Vlagam tožbo zaradi ugotovitve, da je v zadevi št. XXX, ki jo obravnava Okrožno sodišče v Varšavi, prišlo do nepotrebnega odlašanja v postopku, pa tudi

1. za izdajo navodil sodišču, ki obravnava zadevo, za ustrezno ukrepanje v določenem roku, tako da

– pozove sodnega izvedenca, naj pripravi mnenje v sedmih dneh in ga odda skupaj s sodnim spisom na sodišče;

– razpiše datum naroka v 21 dneh.

2. za dodelitev zneska »X« PLN iz državne zakladnice v mojo korist zaradi nepotrebne odlašanja v tem postopku.

Utemeljitev pritožbe naj vsebuje te podatke:

1. dolžina sodnega postopka in posledice, ki jih je utrpel tožnik – za utemeljitev predloga o denarnem nadomestilu;
2. datum prvega naroka in obdobja neutemeljenih intervalov med obravnavami;
3. pravočasno in redno izvajanje delovanj sodišča in strank;
4. navedba, ali je sodišče pravilno pripravilo naroke in ali jih je sodišče polno izkoristilo;
5. navedba, ali je bila obravnava dokazov ustrezno določena in na kateri stopnji postopka se je izvedla;
6. podatki o obravnavah pritožb in obravnave formalnih predlogov, ki jih vložijo stranke;
7. pravočasnost priprave izvedenskih mnenj in disciplinskih ukrepov, ki jih je odredilo sodišče;
8. opravljanje upravnega nadzora nad postopkom;
9. zapletenost zadeve;
10. prispevek strank, ki je pripomogel k dolžini postopkov, zlasti oddaja obsežnih vlog, zaradi katerih so bile potrebne dodatne dejavnosti; postopno oddajanje novih zahtevkov, dejstev in dokazov; odsotnost z narokov; oddaja pobud za preložitev narokov;
11. ocena roka za dokončanje postopka in nujnih dejavnosti, ki jih je treba izvesti – zaradi utemeljitve pobude za izdajo odredb sodišču.

.....

(podpis tožnika)

6. Druge posledice zakona

Predlog zakona nima drugih posledic.

II. BESEDILO ČLENOV:

1. člen

V Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Uradni list RS, št. 49/06, 117/06 – ZDoh-2, 58/09 in 30/10 – odl. US) se naslov 7. člena spremeni tako, da se glasi:

"Omejitev glede vložitve nadzorstvene pritožbe".

V prvem odstavku se črta besedilo "niti rokovnega predloga".

2.člen

Tretji odstavek 8. člena spremeni tako, da se glasi:

"(3) Stranka sme vložiti rokovni predlog po poteku rokov iz prvega odstavka tega člena ali v 15 dneh po prejemu sklepa iz prvega ali petega odstavka 6. člena tega zakona."

3. člen

12. člen se spremeni, tako da se glasi:

"Smiselna uporaba določb pravnega postopka in določb o sodni upravi

12. člen

Za odločanje o rokovnem predlogu se glede določitve roka s strani sodišča ter sklepa in pritožbe zoper sklep smiselno uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku, glede ostalih postopkovnih dejanj, zlasti glede predhodnega preizkusa rokovnega predloga, pa se odloča v okviru in po postopku opravljanja pristojnosti sodne uprave po zakonu, ki ureja sodišča."

4. člen

V prvem odstavku 14. člena se za besedo "ga" doda besedilo "v roku dveh mesecev".

Za četrtem odstavkom se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

"(5) Ministrstvo upravlja zbirko osebnih podatkov, v kateri se za izvrševanje pristojnosti ministrstva po tem členu in za pozive za posredovanje podatkov za potrebe izvrševanja določb 8. točke prvega odstavka 72. člena zakona, ki ureja sodniško službo, obdeluje osebne in druge podatke iz prejetih nadzorstvenih pritožb. Obdelujejo se samo naslednji podatki: številka zadeve ministrstva, datum prejema oziroma odstopa nadzorstvene pritožbe, osebno ime oziroma firma oziroma drug naziv stranke, naslov strankinega stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež, navedba sodišča, ki obravnava zadevo, opravilna številka zadeve ali datum vložitve zadeve na sodišče, datum prejetega sklepa ali obvestila sodišča in vrsta odločitve sodišča. V primeru ugodenih nadzorstvenih pritožb ali izdanih obvestil pa se obdeluje tudi osebno ime pristojnega sodnika, ki ga mora sodišče posredovati v sklepu ali obvestilu. Podatki v zbirki osebnih podatkov se obdelujejo s sredstvi informacijske tehnologije."

Na koncu besedila dosedanjega petega odstavka, ki postane šesti, se doda nov stavek, ki se glasi: "Podatki iz zbirke osebnih podatkov iz prejšnjega odstavka se izbrišejo, ko je namen njihove uporabe oziroma obdelave iz prvega in četrtega odstavka tega člena izpolnjen, najpozneje pa tri leta po njihovem vpisu."

5. člen

Prvi odstavek 15. člena se spremeni, tako da se glasi:

"(1) Če je stranka glede zadeve iz 2. člena tega zakona vložila nadzorstveno pritožbo, ki ji je bilo ugodeno oziroma ji je bilo na podlagi četrtega odstavka 6. člena tega zakona poslano obvestilo, ali če je vložila rokovni predlog, lahko zahteva pravično zadoščenje po tem zakonu."

6. člen

V prvem odstavku 25. člena se besedilo "pred začetkom uporabe tega zakona že" črta in nadomesti z besedo "pravočasno".

Za drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

"(3) V zadevah pravnih postopkov zaradi plačila denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot posledico domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki je prenehala pred 1. januarjem 2007, se glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja ter glede višine in določitve pravičnega zadoščenja uporabljajo določbe 16. in 17. člena tega zakona."

7. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV:

K 1. členu:

S 1. členom predloga zakona je predlagano, da se črtajo časovne omejitve glede vložitve rokovnega predloga in da se za domnevno neustrezne odločitve predsednikov sodišč glede nadzorstvenih pritožb (opravljanje zadev s področja sodne uprave) uvede širša možnost vložitve rokovnega predloga. Glede na navedeno bodo omejitve za vložitev rokovnega predloga konkretnije predpisane samo v 8. členu ZVPSBNO in ne več v 7. členu ZVPSBNO. Glede na dejstvo, da se ZVPSBNO uporablja že pet let (od 1.1.2007) in da se je praksa obravnavanja pravnih sredstev po ZVPSBNO že razvila in da je primarna usmeritev zakona še vedno pospešitev konkretnega sodnega postopka v strankini zadevi pred sodiščem, je tovrstna reforma primerna. Z vsebinskega vidika se torej črtajo omembe rokovnega predloga v naslovu člena in v prvem odstavku 7. člena.

Predlagani spremembi sta vsebinsko povezani z 2. členom predloga zakona.

K 2. členu:

Besedilo tretjega odstavka 8. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja se nekoliko preoblikuje z namenom preprečitve morebitne nejasnosti oziroma različne razlage določbe. Preoblikuje se tako, da je po predlagani ureditvi določba, ki je že bila določena v korist strank sodnega postopka, sedaj povsem jasna in ni omogočeno, da bi prihajalo do različnih interpretacij, kdaj je rokovni predlog prepozen ali prezgodaj vložen. Petnajstdnevni rok se nanaša na sklepe iz prvega in petega odstavka 6. člena ZVPSBNO, ne pa na sama obvestila in ugoditvene sklepe po 6. členu ZVPSBNO. Primerno je, da se v primerih, ko se niso časovno pravočasno izvršili roki iz obvestil ali ugoditvenih sklepov, omogoči vlaganje rokovnih predlogov (drugostopenjsko odločanje), ne pa vlaganje ponovnih nadzorstvenih pritožb na sodišče, ki že prve nadzorstvene pritožbe (domnevno) ni ugodno rešilo. Predlagana sprememba tudi pomeni določeno okrepitev hierarhične odgovornosti na področju sodne uprave znotraj same neodvisne sodne veje oblasti.

Predlagana sprememba je tako povezana s predlaganimi spremembami iz 1. člena predloga zakona.

K 3. členu:

Predlagana sprememba 12. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja predstavlja jasnejše napotilo sodiščem, da lahko v postopku odločanja o rokovnem predlogu glede nekaterih postopkovnih dejanj, zlasti glede predhodnega preizkusa rokovnega predloga, smiselno uporabljajo za odločanje (primarno) poleg določb Zakona o pravdnem postopku¹⁷⁶ (glede določitve roka s strani sodišča ter sklepa in pritožbe zoper sklep) uporabljajo tudi (postopkovno smiselno in po naravi sekundarno) določbe Zakona o splošnem upravnem postopku¹⁷⁷, kot to izhaja iz določbe tretjega odstavka 60. člena Zakona o sodiščih¹⁷⁸. Podobna

---

¹⁷⁶ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 45/08 – ZArbit, 111/08 - odločba US, 57/09 - odločba US, 12/10 - odločba US, 50/10 - odločba US in 107/10 - odločba US.

¹⁷⁷ Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08 in 8/10.

določba glede smiselne uporabe določb Zakona o splošnem upravnem postopku za zadeve sodne uprave je določena v devetem odstavku 6. člena ZVPSBNO – za odločanje v zadevah nadzorstvenih pritožb.

Glede smiselne uporabe določb Zakona o splošnem upravnem postopku v zadevah opravljanja (odločanja) sodne uprave, kot to določa tretji odstavek 60. člena Zakona o sodiščih, je Vrhovno sodišče Republike Slovenije v sklepu iz leta 1997¹⁷⁹ podalo razlago, katero je glede tovrstnega odločanja še vedno šteti za vodilno:

"[...] Pojem sodne uprave je širok tako glede na subjekte, ki jo opravljajo (predsedniki sodišč - prvi odstavek 61. člena ZS, sodni svet - 28., 95. člen ZS, personalni svet - 30., 69., 71. člen ZS) kot glede na njene objekte (ki pogosto zadevajo položaj oziroma pravice sodnikov). Zato ne more biti dvoma, da se v zadevah sodne uprave odloča tudi o pravicah sodnika kot osebe (kar je jasno potrjeno z vsebino tretjega odstavka 60. člena ZS, ki omenja tudi zakon o sodniški službi, katerega subjekt je sodnik). Ker je odločanje o sodniških pravicah šteti za upravno stvar, se v postopku odločanja smiselno uporabljajo določbe zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP), kolikor ni z ZS ali ZSS drugače določeno (tretji odstavek 60. člena ZS). [...]"

Institut sodne uprave v Republiki Sloveniji je skupek nalog upravljanja oziroma kvazi-upravnega delovanja (to niso klasične upravne naloge), ki ga neodvisno izvaja sodstvo (prvi odstavek 23. člena Ustave Republike Slovenije v zvezi drugim stavkom drugega odstavka 3. člena in 125. členom Ustave Republike Slovenije), tako da lahko sodna oblast neovirano, neodvisno in nepristransko deluje, ko opravlja svoje višje, ustavno zapovedano poslanstvo: odločanje o pravicah in obveznostih, kazenskih obtožbah, obtožbah glede drugih kaznivih dejanj (prekrški) ter drugih zadevah iz pristojnosti odločanja neodvisnega sodstva.

Glede systemske razlage umestitve instituta sodne uprave v Republiki Sloveniji pa je bila v letu 2011¹⁸⁰ podana naslednja opredelitev:

"[...] Sodna uprava¹⁸¹ v Sloveniji torej kot bistvena funkcija države vključuje vsa različna delovanja, dolžnosti in odgovornosti različnih dejavnikov na področju sodnega upravnega vodenja in odločanja¹⁸² (predsedniki in direktorji sodišč, Sodni svet) in na področju sodne upravne samouprave (personalni sveti), ki se nanašajo na pravice, dolžnosti in odgovornosti sodnikov in učinkovito vodenje sodišč, na način, da sta po eni strani sodniška neodvisnost v institucionalnem in funkcionalnem pomenu in po drugi strani nepristranskost sojenja *in concreto* varovani, istočasno pa se vzdržujejo in zagotavljajo pogoji, po katerih naj bi se vsi zadevni postopki zaključili v razumnem roku in brez nepotrebnega odlašanja."

K 4. členu:

---

¹⁷⁸ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS in 33/11.

¹⁷⁹ Sklep Vrhovnega sodišča Republike Slovenije - Civilni oddelek, opr. št. II Ips 612/95, 3.4.1997.

¹⁸⁰ Zoran Skubic, *Evolving Justice: The Constitutional Relationship between the Ministry of Justice and the Judiciary and a Short Overview of Recent Developments in the Area of Court Management in the Republic of Slovenia*, *International Journal for Court Administration*, Vol. 4., No. 1, Seventh Issue, December, 2011, str. 20, op. 14.

¹⁸¹ V izvorniku v angleščini: "court management".

¹⁸² V izvorniku v angleščini: "judicial administrative governance".

S predlagano dopolnitvijo prvega odstavka 14. člena zakona se določi rok, v katerem mora pristojno sodišče ministra za pravosodje in javno upravo obvestiti o ugotovitvah in odločitvi po končanem postopku po vloženi nadzorstveni pritožbi. Do sedaj ta rok ni bil določen, zato Ministrstvo za pravosodje in javno upravo ni imelo neposredne pravne podlage v Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, da bi naknadno pozivalo sodišče, da naj v določenem roku posreduje svoje ugotovitve oz. odločitev (t.i. "urgenca ministrstva"). Predlagana sprememba nedvomno izhaja iz vodila povečanja učinkovitosti izvajanja zakona, zlasti z vidika področno in ustavnopravno pravilno ozko določene nadzorne funkcije Ministrstva za pravosodje in javno upravo (element zavor in ravnovesij kot dela temeljnega ustavnega načela delitve oblasti iz drugega odstavka 3. člena Ustave Republike Slovenije).

Predlagano je tudi, da se doda nov peti odstavek, ki vzpostavi novo zbirko osebnih podatkov Ministrstva za pravosodje in javno upravo. V tej zbirki osebnih podatkov bi se po predlogu obdelovalo osebne in druge podatke iz prejetih nadzorstvenih pritožb. To pomeni, da se po predlogu podatkom, ki jih je že dosedaj zakonito prejemale in obdelovalo ministrstvo, dodalo samo številko zadeve ministrstva, določeno v skladu z Uredbo o upravnem poslovanju¹⁸³ (31. točka 2. člena in dalje), ter osebno ime sodnika, glede katerega je ministrstvo prejelo ugoditev nadzorstveni pritožbi. S tem, da se po predlogu doda tudi osebno ime sodnika, je podana posebna zakonska podlaga za upravno poslovanje ministrstva, da se na osnovi pridobljene informacije o osebnem imenu sodnika pozove sodišče, da naj ministrstvu uradno posreduje podatke, potrebne za poslovanje ministrstva po že veljavni 8. točki prvega odstavka 72. člena Zakona o sodniški službi¹⁸⁴ (ki velja že od leta 2002). Po predlagani zakonski določbi bi se torej obdelovali samo naslednji podatki: številka zadeve ministrstva, datum prejema oziroma odstopa nadzorstvene pritožbe, osebno ime oziroma firma oziroma drug naziv stranke, naslov strankinega stalnega ali začasnega prebivališča oziroma sedež, navedba sodišča, ki obravnava zadevo, opravilna številka zadeve ali datum vložitve zadeve na sodišče, datum prejetega sklepa ali obvestila sodišča in vrsta odločitve sodišča. V primerih, kadar bi bilo nadzorstvenim pritožbam ugodeno s sklepom ali z obvestilom predsednika sodišča, pa bi se obdelovalo tudi osebno ime pristojnega sodnika, ki ga mora sodišče po predlagani zakonski določbi posredovati v sklepu ali obvestilu. Ti podatki bi se obdelovali le glede nadzorstvenih pritožb, katere je ministrstvo odstopilo pristojnemu sodišču. Predlagana ureditev ne pomeni nove originarne pravne vsebine, saj med drugim predstavlja le delno aplikacijo že obstoječe obveznosti iz določb 8. točke prvega odstavka 72. člena Zakona o sodniški službi, saj je v navedenih določbah izrecno navedeno, da se med drugim v osebni evidenci sodnika obdeluje tudi podatek o vloženi nadzorstveni pritožbi, evidenco pa upravlja ministrstvo. Nedvomno pa je predlagana rešitev le začasne narave, v Zakonu o sodniški službi kot s sistemskega vidika primernem zakonu, bo treba vprašanje posredovanja podatkov o nadzorstvenih pritožbah (in rokovnih predlogih) sistemsko urediti, saj predlagana določba v tem predlogu zakona ne omogoča (ker bi bilo to nesistemsko, kot že navedeno - potrebno posebno urejanje v Zakonu o sodniški službi) vpisovanja podatkov o utemeljenih nadzorstvenih pritožbah v evidenco po 8. točki prvega odstavka 72. člena Zakona o sodniški službi.

Glede potrebnosti določitve obdelave osebnega imena sodnika (najnižja stopnja načela sorazmernosti) gre najprej za poenotenje prakse, saj nekatera sodišča občasno navedejo v dopisih ministrstvu (sklepih ali obvestilih) tudi osebno ime sodnika, nekatera pa ne. Poleg tega bo, kot je delno že bilo navedeno, predlagana določba le podlaga za pozive sodiščem, da naj

¹⁸³ Uradni list RS, št. 20/05, 106/05, 30/06, 86/06, 32/07, 63/07, 115/07, 122/07 – popr., 31/08, 35/09, 58/10 in 101/10.

¹⁸⁴ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 91/09 in 33/11.

ministrstvu uradno pošljejo ugodene nadzorstvene pritožbe za vključitev v osebni spis sodnika, ta informacija pa je tudi delna (ne avtomatična, potrebne so še dodatne informacije in razlogi) podlaga, da minister poda predlog za uvedbo službenega nadzora sodnikovega dela (drugi odstavek 79.b člena Zakona o sodniški službi). Splošna zakonska usmeritev glede izvajanja teh zakonsko določenih konkretnih upravnih nalog oziroma pristojnosti ministrstva ozir. ministra pa je vsebovana že v veljavnem četrtem odstavku 14. člena ZVPSBNO. Kot je navedeno, gre torej za manjšo okrepitev izvedbe pristojnosti pravosodne uprave Ministrstva za pravosodje in javno upravo (dosedanji 14. člen ZVPSBNO v povezavi s 74. členom Zakona o sodiščih¹⁸⁵ in 37. členom Zakona o državni upravi¹⁸⁶) in gre za uporabo načela zavor in ravnovesij kot dela temeljnega ustavnega načela delitve oblasti. Institut pravosodne uprave¹⁸⁷ v Republiki Sloveniji, ki je kot skupek upravnih nalog izvršilne veje oblasti del uresničevanja načela zavor in ravnovesij, ima načeloma podporno, (omejeno) nadzorno, pa tudi samostojno ustvarjalno (priprava predlogov zakonov in podzakonskih predpisov) funkcijo.

Pri tem je primerno tudi navesti, da predlagane določbe, s katerimi se dopolnjujejo ali spreminjajo določbe 14. člena ZVPSBNO ozir. celotne določbe veljavnega 14. člena ZVPSBNO, ne pomenijo posega v neodvisno vsebinsko ali postopkovno odločanje sodnika ali sodišč, niti posega v temeljno ustavno načelo delitve oblasti, gre namreč za zakonske določbe, ki kot del rednega poslovanja pravosodne uprave tudi izvršujejo element ozir. načelo zavor in ravnovesij, ki izhaja iz navedenega načela delitve oblasti, in so poleg tega tudi v skladu z novo "*doktrino Kinský*"¹⁸⁸, kot le-ta izhaja iz sodne presoje Evropskega sodišča za človekove pravice. Glede predlaganega pridobivanja in obdelave osebnega imena sodnika, ki rešuje zadevo, je primerno navesti, da ne gre za vplivanje na odločanje sodnika v konkretni zadevi, kot je bilo to v primeru Kinský, to bi bilo seveda nedopustno. Temveč, ob strogem spoštovanju doktrine Kinský (glede na 97., v zvezi s 93. odstavkom navedene sodbe) gre le za opravljanje običajne pristojnosti pravosodne uprave, torej pristojnosti, ki je že sedaj določena v zakonu (Zakon o sodniški službi).

Pravosodna uprava v Republiki Sloveniji je bila leta 2011 predstavljena tudi kot:

"Pravosodna uprava"¹⁸⁹ torej obsega vse podporne naloge in posebne – toda omejene nadzorne pristojnosti izvršilne oblasti v zvezi s poslovanjem sodišč in splošnim delovanjem sodnega sistema kot celote in v posameznih delih. Vendar pa morajo biti te funkcije izvršilne veje oblasti izvrševane¹⁹⁰ na način, ki ne ogroža (ali celo poskuša ogroziti) neodvisni položaj sodstva v institucionalnem, funkcionalnem ter notranjem pomenu."

¹⁸⁵ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNEpS in 33/11.

¹⁸⁶ Uradni list RS, št. 113/05 – uradno prečiščeno besedilo, 126/07 – ZUP-E, 48/09, 8/10 – ZUP-G in 8/12 – ZVRS-F.

¹⁸⁷ Zoran Skubic, *Evolving Justice: The Constitutional Relationship Between the Ministry of Justice and the Judiciary and a Short Overview of Recent Developments in the Area of Court Management in the Republic of Slovenia*, *International Journal for Court Administration*, Vol. 4., No. 1, Seventh Issue, December, 2011, str. 20.

¹⁸⁸ Za primere poseganja izvršilne oblasti v sodno odločanje v nasprotju z določbami Evropske konvencije o človekovih pravicah (kršitev neodvisnosti sodstva, kršitev načela delitve oblasti) glejte npr. sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Kinský proti Češki republiki*, št. 42856/06, 9.2.2012; zlasti odstavki 49., 93., 95-99 in 113-115 sodbe.

¹⁸⁹ V izvirniku v angleščini: "justice administration".

¹⁹⁰ V izvirniku v angleščini "enacted", kar v tem primeru pomeni "izvrševane" in ne "predpisovane".

Namen obdelave osebnih podatkov v novi zbirki osebnih podatkov (zahteva iz drugega odstavka 38. člena Ustave Republike Slovenije in iz 8. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov¹⁹¹) je določen v novem petem odstavku (pristojnosti iz veljavnih določb prvega in četrtega odstavka 14. člena ZVPSBNO).

Glede na predlagani novi peti odstavek, se dosedanji peti odstavek preštevilči v šesti, doda pa se mu nov stavek, po katerem se podatki iz zbirke osebnih podatkov zbršejo po izpolnitvi namena njihove uporabe oziroma obdelave, najpozneje pa v roku treh let po njihovem vpisu. Razlog za takšno strogo rešitev je trojen:

1. predlagani rok hrambe vpisanih podatkov treh let je primeren, saj je treba upoštevati, da postopki po ZVPSBNO, ki se vodijo na ministrstvu kot del področja pravosodne uprave, običajno vsebujejo utemeljene trditve strank sodnih postopkov o predolgem trajanju teh postopkov in je torej treba upoštevati potrebe daljšega poslovanja ministrstva in potrebe interesov strank glede spremljanja in zakonsko omejenega ukrepanja glede teh zadev, saj so se stranke obrnile na ministrstvo za pomoč pri pospeševanju njihovih zadev v skladu z ZVPSBNO; gre pač za do neke mere utemeljeno predvidevanje, odvisno od primera do primera, da lahko sodni postopki, tudi glede na večstopenjsko sojenje, trajajo v teh zadevah dalj časa,

2. navedena nova zbirka osebnih podatkov nikoli ne bo imela pomena "centralne" zbirke osebnih podatkov, saj bo vedno delovala kot delovno orodje ministrstva (področno omejeni, posredni kontrolni mehanizem v okviru načela zavor in ravnovesij) za komunikacijo s strankami, komunikacijo s sodišči (urgence), statistiko in za pripomoček, ki bo dal stvarno podlago za zahtevo za polnjenje drugih z zakonom določenih zbirk podatkov, kot je to osebna evidenca sodnika po 8. točki prvega odstavka 72. člena Zakona o sodniški službi,

3. ker je tako primerno z vidika celo že najnižje stopnje načela sorazmernosti (izpolnitev namena obdelave osebnih podatkov - stopnja primernosti), arhiviranja tovrstne začasne zbirke osebnih podatkov namreč ne bi bilo mogoče opravičiti z vidika načela sorazmernosti.

Zbirka osebnih podatkov se bo upravljala s sredstvi informacijske tehnologije, gre za običajno uporabo obstoječih računalniških programov in za to niso potrebna nobena dodatna javnofinančna sredstva.

K 5. členu:

S predlaganim besedilom določbe prvega odstavka 15. člena zakona se jasno opredeli, da se obvestilo po četrtem odstavku 6. člena ZVPSBNO šteje kot ugoditev nadzorstveni pritožbi, kar pa je tudi predpostavka, da stranka lahko zahteva pravično zadoščenje po ZVPSBNO. V praksi se je namreč pokazalo, da stranke, ki nadzorstveno pritožbo vlagajo same ali tudi preko odvetnika, ne vedo, da lahko tudi na podlagi ugoditve njihovi nadzorstveni pritožbi, izdani v obliki obvestila po četrtem odstavku 6. člena ZVPSBNO, v katerem je določen rok, v katerem se morajo opraviti ustrezna postopkovna dejanja, ki lahko učinkovito pospešijo rešitev zadeve, oziroma izdati odločba, zahtevajo pravično zadoščenje po 15. členu ZVPSBNO. Uporaba besede "oziroma" in ne "ali" pred določbo o obvestilu pomeni, da je s pravnega vidika obvestilo jasneje opredeljeno kot ugoditev nadzorstveni pritožbi.

K 6. členu:

---

¹⁹¹ Uradni list RS, št. 94/07 - uradno prečiščeno besedilo.

K novemu tretjemu odstavku:

Predlagana dopolnitev prehodne določbe ZVPSBNO (25. člen) z novim tretjim odstavkom je najpomembnejša vsebina predloga tega zakona. Z njo se izvršuje odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije¹⁹² z dne 18. marca 2010, št. U-I-207/08, Up-2168/08 o ugotovitvi neskladnosti 25. člena ZVPSBNO s četrnim odstavkom 15. člena Ustave Republike Slovenije (pravice sodnega varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter odprave posledic njihovih kršitev) v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave Republike Slovenije (pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja). Ustavno sodišče je namreč presodilo, da je treba posebej urediti položaj (nekdanjih) strank sodnih postopkov, katerim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v postopkih pred sodišči Republike Slovenije prenehala pred 1. januarjem 2007 (dan začetka uporabe ZVPSBNO), pa do takrat niso vložile pritožbe (in zahteve za pravično zadoščenje) na Evropsko sodišče za človekove pravice, so pa zaradi domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja vložile (odškodninske) tožbe pred sodišči s splošno pristojnostjo Republike Slovenije.

Ker je Ustavno sodišče v navedeni odločbi (1. točka izreka odločbe) ugotovilo le neskladnost določb 25. člena ZVPSBNO, ni je pa razveljavilo, je predlagano, da se 25. členu doda nov, tretji odstavek, saj je to s pravnosistemskega vidika najbolj ustrezno mesto za urejanje vprašanj iz odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije.

Z vidika predlaganih vsebinskih odločitev v predlaganem novem, tretjem odstavku 25. člena ZVPSBNO, je bistveno navesti, da je ob upoštevanju odločitev iz navedene odločbe Ustavnega sodišča zadržan obstoječi (splošni) institut limitiranih odškodnin za nepremoženjsko škodo – tudi za te "nove zadeve" iz 25. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja. Na ta način se spoštuje tudi enako varstvo pravic iz 22. člena Ustave Republike Slovenije, saj ni nobenega razloga, da bi subjekte pravic po spremenjenem členu glede pravičnega zadoščenja – kar se tiče vrste zadoščenja za nepremoženjsko škodo, ki je v tem primeru finančno – postavili v slabši ali v boljši položaj kot druge subjekte v primerljivih situacijah po veljavnem zakonu. Predlagana dopolnitev zakonskega člena še vedno omogoča, da se poleg ali namesto denarne odškodnine poda tudi druga vrsta pravičnega zadoščenja - pisna izjava Državnega pravobranilstva o priznanju kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (17. člen ZVPSBNO).

Sodstvo s splošno pristojnostjo navedeno odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije o 25. členu ZVPSBNO z dne 18.3.2010 v praksi izvršuje, npr. v sklepu Vrhovnega sodišča Republike Slovenije - Civilni oddelek, opr. št. II Ips 268/2010, z dne 10.3.2011 je bilo odločeno:

"7. Pravično zadoščenje zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v našem pravnem redu zagotavlja ZVPSBNO. Revidentka utemeljeno opozarja, da je Ustavno sodišče v odločbi U-I-207/08-10, Up-2168/08-12 z dne 18. 3. 2010 ugotovilo, da je prehodna ureditev po 25. členu ZVPSBNO v neskladju s četrnim odstavkom 15. člena v zvezi s prvim odstavkom 23. člena Ustave RS, kolikor ne ureja položaja oškodovancev, katerim je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja prenehala pred 1. 1. 2007 in do takrat niso vložili zahteve za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče. Ustavno sodišče je hkrati določilo način izvršitve te odločbe tako, da morajo sodišča do odprave ugotovljenega neskladja v pravnih postopkih zaradi plačila denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot posledico domnevne kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja tudi za to skupino oškodovancev glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja

¹⁹² Objava: Uradni list RS, št. 30/2010.

ter glede višine in določitve pravičnega zadoščenja uporabljati ustrezne določbe ZVPSBNO. V navedeno skupino domnevnih oškodovancev sodi tudi revidentka.

8. ZVPSBNO v 4. členu za presojo utemeljenosti sodnega varstva po tem zakonu predpisuje vrsto meril, ki jih morajo sodišča (kumulativno) upoštevati pri odločanju o zadevi. Ker zaradi obstoječe protiustavne pravne praznine v prehodni ureditvi ZVPSBNO sodišči v postopku nista upoštevali meril ZVPSBNO in vseh okoliščin konkretnega primera, revidentki v obravnavanem postopku ni bilo zagotovljeno primerljivo učinkovito sodno varstvo, kot bi ji bilo zagotovljeno na podlagi ZVPSBNO. Zato ji je bila v konkretnem sodnem postopku kršena pravica do učinkovitega sodnega varstva pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Zaradi ugotovljene kršitve je Vrhovno sodišče reviziji ugodilo, sodbi sodišča druge in prve stopnje razveljavilo, in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v novo sojenje (drugi odstavek 380. člena ZPP), napotki za katero so vsebovani že v razlogih tega sklepa."

Podobno je odločilo Vrhovno sodišče Republike Slovenije - Civilni oddelek tudi v sklepu opr. št. II Ips 267/2010, z dne 10.3.2011.

Glede samega vprašanja limitiranja višine denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo v okviru pravičnega zadoščenja je Ustavno sodišče Republike Slovenije v letu 2011 s sklepom posebej presodilo¹⁹³ ustavnost instituta denarne odškodnine za nepremoženjsko škodo kot oblike pravičnega zadoščenja iz drugega odstavka 16. člena ZVPSBNO in odločilo, da limitiranje te vrste pravičnega zadoščenja do največ 5000 evrov ni neustavno (presoja drugega odstavka 16. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja - zlasti 11. do 13. točka sklepa Ustavnega sodišča).

Tako veljavna kot predlagana ureditev denarne odškodnine kot dela pravičnega zadoščenja po določbah ZVPSBNO ne odstopata od splošnega pravila iz sodne prakse sodišč Republike Slovenije glede časovnega vidika odmere odškodnine in dolžine sodnega odločanja, v sodbi Civilnega oddelka Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, opr. št. II Ips 123/2009, 12.3.2009, je npr. navedeno:

"7. Ker se denarna odškodnina za nepremoženjsko škodo odmerja glede na razmere v času sojenja pri sodišču prve stopnje, zgolj okoliščina, da naj bi bilo odločeno po daljšem času, sama po sebi ne more biti zadosten razlog za odmero višje odškodnine. Revizijski očitke glede valorizacije vnaprej plačanega zneska odškodnine ni utemeljen. Kot je revizijsko sodišče že večkrat pojasnilo, je podlaga za valorizacijo v drugem odstavku 168. člena Obligacijskega zakonika (Ur. l. RS, št. 83/2001 in nasl., v nadaljevanju OZ), ki določa, da se povračilo škode odmerja po cenah ob izdaji sodne odločbe, razen če zakon ne določa kaj drugega. Sojenje po cenah na dan sodne odločbe zagotavlja ohranitev realne vrednosti prisojene odškodnine in tako predstavlja njeno valorizacijo. Pri delnem plačilu ni odločilno, kakšen nominalni znesek je bil plačan, ampak predvsem, v kakšnem deležu je odškodninska obveznost s plačilom prenehala oziroma v kakšnem deležu še obstaja in se valorizira dalje. Upoštevanje deleža obveznosti, ki je zaradi tega prenehal, pa je mogoče doseči le z valorizacijo delnega plačila. Ob ugotovitvi, da so se cene od dneva plačila do dneva izdaje sodbe za določen odstotek povečale, pomeni valorizacija delnega plačila le matematično operacijo, ki omogoča pravilno uporabo materialnega prava. Gre za pravno vprašanje, ki ga sodišče mora reševati po uradni dolžnosti."

K spremenjenemu prvemu odstavku:

¹⁹³ Sklep US, št. U-I-1/10, Up-1315/09, 20.1.2011; objava: Uradni list RS, št. 10/2011.

Prav tako je predlagana določena sprememba prvega odstavka 25. člena ZVPSBNO, s katero se omogoči, da lahko Državno pravobranilstvo izvršuje postopke prijateljske poravnave tudi v zadevah, kjer je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (in tudi pravice do sojenja v razumnem roku) prenehala pred 1. januarjem 2007 (datum začetka uporabe ZVPSBNO) in so stranke teh nekdanjih sodnih postopkov vložile pritožbo (z zahtevkom za pravično zadoščenje) na Evropsko sodišče za človekove pravice, v skladu s šestmesečnim rokom za pritožbo zoper državo pogodbenico Evropske konvencije o človekovih pravicah (prvi odstavek 35. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah).

Predlagana sprememba je do neke mere zrcalna slika predlagani dopolnitvi iz tretjega odstavka 25. člena ZVPSBNO – pri tretjem odstavku gre za zadeve, kjer so bile vložene tožbe pred sodišči Republike Slovenije pred 1. januarjem 2007, pri predlagani spremembi prvega odstavka 25. člena ZVPSBNO pa za zadeve, v katerih je kršitev prenehala pred 1. januarjem 2007 in je stranka postopka v roku, ki ga določa Evropska konvencija za človekove pravice (prvi odstavek 35. člena - rok šestih mesecev), vložila pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice.

Nova predlagana rešitev izhaja iz temeljnega ustavnega načela enakosti (14. in tudi 22. člen Ustave Republike Slovenije) ter tudi z vidika upoštevanja "usmeritve"¹⁹⁴ iz Protokola št. 12 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah¹⁹⁵ (Splošna prepoved diskriminacije, zlasti drugi odstavek 1. člena) in tako nekdanje stranke sodnih postopkov čimbolj, kolikor je možno, izenačuje z drugimi strankami sodnih postopkov v Republiki Sloveniji. Pri tem predlagana rešitev sicer nekoliko odstopa od predlagane in sprejete zakonske rešitve iz leta 2006 (ZVPSBNO), ko se je v zakonodajnem postopku štelo, da morda ni primerno urejati položaja nekdanjih strank sodnih postopkov, ki so že vložile pritožbe (z zahtevkom za pravično zadoščenje) na Evropsko sodišče za človekove pravice, saj bi to lahko pomenilo poseg v njihove pridobljene pravice (večja finančna kompenzacija s strani Evropskega sodišča za človekove pravice, kot če bi sprejele prijateljsko poravnavo Državnega pravobranilstva kot zastopnika Republike Slovenije).

Rezultat predlagane rešitve bo omogočil, da lahko Državno pravobranilstvo sklene prijateljsko poravnavo z navedenim krogom strank nekdanjega sodnega postopka, ki bodo to želele, morebitna naknadna sodna presoja, glede tistih strank, ki te poravnave ne bodo sklenile, pa bo na koncu še vedno v pristojnosti Evropskega sodišča za človekove pravice. Ob tem je primerno opozoriti, da so morebitne odškodnine za povzročeno nepremoženjsko škodo, ki jih lahko (nekdanjim) strankam tovrstnih sodnih postopkov ponudi Republika Slovenija, določene v drugem odstavku 16. člena ZVPSBNO, namreč v višini 300 evrov do 5000 evrov, pri čemer se sledi sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice, da so lahko "nacionalne odškodnine" za takšne primere tudi lahko maksimirane do 45% tega, kar bi prisodilo Evropsko sodišče za človekove pravice¹⁹⁶. Te stranke bi po predlagani spremembi najprej dobile na

---

¹⁹⁴ Dvomljivo je, ali gre pri tem časovnem vidiku, ko gre za vprašanje, kdaj je stranka samostojno izbrala eno od dveh dostopnih sodnih poti za uveljavljanje njene pravice, res za diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine. Ne glede na navedeno vsaj iz "duha" Protokola št. 12 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah izhaja, da se mora Republika Slovenija izogibati situacijam, ko bi se lahko postavilo vprašanje diskriminacije. Za kritični komentar skope sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice po Protokolu št. 12 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah glejte: Samo Bardutzky, *The Strasbourg Court on the Dayton Constitution: Judgment in the case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina*, 22 December 2009 - Case Note, *European Constitutional Law Review*, Volume 6, Issue 2/2010, str. 309-333.

¹⁹⁵ Uradni list RS, št. 46/2010 – Mednarodne pogodbe, št. 8/2010.

¹⁹⁶ Glejte npr. sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice v primeru *Scordino proti Italiji* (št. 1), št. 36813/97, 29.3.2006; odstavki 193-215 sodbe, odločbo istega Sodišča v primeru *Dubjaková proti Slovaški*, št. 672990/01, 19.10.2004 in sodbo istega Sodišča v primeru *Deeg proti Poljski*, št. 39489/08, 21.9.2010; odstavki 28-29 sodbe.

razpolago uporabo pravnih sredstev v Republiki Sloveniji pred sodišči Republike Slovenije (pač v okviru določb 25. člena ZVPSBNO).

Povzeto: namesto merila, da je stranka pred začetkom uporabe ZVPSBNO (1.1.2007) vložila zahtevek na Evropsko sodišče za človekove pravice, se predlaga ureditev, da se uporabi merilo pravočasnosti, katero presoja Evropsko sodišče za človekove pravice.

Zaključno je možno navesti, da predlagana sprememba predstavlja dodano vrednost na več področjih:

1. omogoči strankam sodnih postopkov da sklenejo poravnavo z Državnim pravobranilstvom in se lahko tako njihov postopek pred Evropskim sodiščem za človekove pravice zaključi, kar predstavlja tudi hitrejše reševanje njihove zadeve,
2. proaktivno krepi uresničevanje načela enakosti (izenačevanje položaja nekdanjih strank sodnih postopkov),
3. prispevek k razbremenitvi Evropskega sodišča za človekove pravice glede teh zadev iz časa pred 1. januarjem 2007,
4. pozitiven vpliv na javne finance Republike Slovenije, saj se nekdanjim strankam sodnih postopkov, ki bodo na to pristale, lahko izplača odškodnina za nepremoženjsko škodo v višini do 45% nadomestila, ki bi jim ga prisodilo Evropsko sodišče za človekove pravice, če bi v njihovih primerih ugotovilo kršitev konvencijskih pravic iz prvega odstavka 6. in 13. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah.

K prvemu in tretjemu odstavku:

Spremembe prvega odstavka in dopolnitev z novim tretjim odstavkom bodo nedvomno prispevale tudi k delni razbremenitvi Evropskega sodišča za človekove pravice glede odločanja o določeni vrsti zadev iz Republike Slovenije (kjer je zatrjevana kršitev pravice do sojenja v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena in pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 13. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah in kjer je relevantno obdobje pred 1.1.2007). S tem Republika Slovenija, kot država članica Sveta Evrope od leta 1993 in država pogodbenica Evropske konvencije o človekovih pravicah od leta 1994 prispeva k okrepitvi vladavine prava v Evropi, upošteva se pa tudi načelo subsidiarnosti (rešiti sporne zadeve pred pristojnimi organi Republike Slovenije).

Z informativnega vidika je primerno navesti, da je v obdobju od 1.1.2007 do 31.12.2011 Evropsko sodišče za človekove pravice v postopkih, v katerih je Republika Slovenija dosedaj postopala na podlagi 25. člena ZVPSBNO, črtalo zadeve s seznama (za odločanje Sodišča) v 628 primerih. V 539 zadevah je bila s pritožniki sklenjena poravnava v skupnem znesku 1.100.032,42 EUR, v 41 primerih pritožniki niso sprejeli poravnalne ponudbe oz. nanjo niso odgovorili, v 8 primerih pritožniki niso izčrpali notranjih pravnih sredstev, v 5 primerih je bila pritožba prepozna, v 3 primerih dediči pritožnikov niso nadaljevali postopka, v 8 primerih je Sodišče ocenilo, da so bili pritožniki neaktivni in so izgubili status žrtve, v 11 primerih so pritožniki sklenili poravnavo že v drugem postopku, v 1 primeru je bila pritožba umaknjena, v 12 primerih pa je Sodišče pritožbe ocenilo za nesprejemljive. Prav tako je Republika Slovenija (Državno pravobranilstvo) do konca leta 2011 sklenila s pritožniki poravnavo še v 26 zadevah, vendar Sodišče še ni izdalo ustreznega sklepa.

Rešitev oziroma zaključitev navedenih 628 zadev je vsekakor pozitivno vplivalo ne samo na položaj in pravice nekdanjih strank sodnih postopkov v Republiki Sloveniji, temveč tudi na razbremenitev Evropskega sodišča za človekove pravice.

K 7. členu:

V predlagani končni določbi predloga zakona je predlagan običajni petnajstdnevni rok za uveljavitev zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

ZAKON O VARSTVU PRAVICE DO SOJENJA BREZ NEPOTREBNEGA ODLAŠANJA (ZVPSBNO, Uradni list RS, št. 49/06, 117/06 – ZDoh-2, 58/09 in 30/2010 – odločba US)

Omejitev glede vložitve nadzorstvene pritožbe in rokovnega predloga 7. člen

(1) Če predsednik sodišča ravna v skladu s četrnim ali šestim odstavkom 6. člena tega zakona, stranka ne sme vložiti nove nadzorstvene pritožbe niti rokovnega predloga v isti zadevi pred potekom rokov iz obvestila oziroma sklepa predsednika sodišča. Ta določba ne velja za zadeve, v katerih je predlagan ali odrejen pripor ali predlagana začasna odredba.

(2) Če je bil izdan sklep v skladu s prvim ali petim odstavkom 6. člena tega zakona, lahko stranka vloži novo nadzorstveno pritožbo šele po poteku šestih mesecev od prejema sklepa. Ta določba ne velja za zadeve, v katerih je predlagan ali odrejen pripor ali predlagana začasna odredba.

Rokovni predlog 8. člen

(1) Če predsednik sodišča zavrne nadzorstveno pritožbo po prvem ali petem odstavku 6. člena tega zakona ali če nanjo ne odgovori stranki v dveh mesecih, ali če v tem roku ne pošlje obvestila iz četrtega odstavka 6. člena tega zakona ali če v rokih iz obvestila ali sklepa predsednika sodišča niso bila opravljena ustrezna postopkovna dejanja, lahko stranka pri sodišču, ki obravnava zadevo, vloži rokovni predlog iz razloga po prvem odstavku 5. člena tega zakona.

(2) Rokovni predlog mora za potrebe odločanja o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja vsebovati sestavine iz drugega odstavka 5. člena tega zakona.

(3) Stranka sme vložiti rokovni predlog v 15 dneh po prejemu sklepa ali po poteku rokov iz prvega odstavka tega člena.

Smiselna uporaba določb pravnega postopka 12. člen

Za odločanje o rokovnem predlogu se smiselno uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku glede določitve roka s strani sodišča ter sklepa in pritožbe zoper sklep, če s tem zakonom ni določeno drugače.

Pristojnosti ministrstva, pristojnega za pravosodje 14. člen

(1) Če je nadzorstvena pritožba vložena pri ministrstvu, pristojnem za pravosodje (v nadaljnjem

besedilu: ministrstvo), jo minister oziroma ministrica, pristojna za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: minister), odstopi predsedniku pristojnega sodišča, da jo obravnava v skladu s tem zakonom, in zahteva, da ga obvesti o ugotovitvah in o odločitvi.

(2) Če nadzorstvena pritožba ne vsebuje obveznih sestavin iz drugega odstavka 5. člena tega zakona, minister pozove stranko, da naj jo dopolni v roku 8 dni. Če nadzorstvena pritožba ni dopolnjena v navedenem roku, jo minister s sklepom zavrže. Zoper sklep o zavrženju ni dovoljena pritožba.

(3) Minister lahko od predsednika sodišča zahteva poročilo o vseh vloženih nadzorstvenih pritožbah ali rokovnih predlogih in, da se mu posredujejo kopije obvestil, izdanih sklepov in odločb, ki so bile vročene strankam. Navedene dokumente lahko zahteva za zadeve, v katerih je bila nadzorstvena pritožba ali rokovni predlog vložen pred največ dvema letoma.

(4) Osebne in druge podatke ter informacije iz dokumentov iz tretjega odstavka tega člena lahko ministrstvo uporabi in obdeluje za izvedbo ali predlaganje uvedbe ukrepov ali postopkov po določbah zakona, ki ureja sodniško službo, zlasti glede ocene sodniške službe, postopka ugotavljanja disciplinske odgovornosti sodnika, za izvedbo ali predlaganje uvedbe ukrepov ali postopkov na podlagi drugih zakonskih pristojnosti ali obveznosti ministrstva, zlasti za oceno službe državnega tožilca ali postopka ugotavljanja disciplinske odgovornosti državnega tožilca, za namene izvajanja statističnih in znanstvenih raziskav ali pri pripravi predlogov zakonov in drugih predpisov iz pristojnosti ministrstva.

(5) Ko je namen uporabe oziroma obdelave osebnih podatkov iz tretjega odstavka tega člena izpolnjen, jih ministrstvo arhivira v skladu z zakonom, ki ureja arhivska gradiva in arhive, najpozneje pa jih arhivira v petih letih po prejemu teh podatkov.

Pravično zadoščenje **15. člen**

(1) Če je stranka glede zadeve iz 2. člena tega zakona vložila nadzorstveno pritožbo, ki ji je bilo ugodeno ali rokovni predlog, lahko zahteva pravično zadoščenje po tem zakonu.

(2) Pravično zadoščenje se zagotovi:

1. z izplačilom denarne odškodnine za povzročeno škodo zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja;
2. s pisno izjavo Državnega pravobranilstva, da je bila stranki kršena pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja;
3. z objavo sodbe, da je bila stranki kršena pravica do sojenja brez nepotrebne odlašanja.

(3) Stranka mora v predlogu za poravnavo, vloženem na Državno pravobranilstvo, navesti katero ali kateri od vrst pravičnega zadoščenja iz prejšnjega odstavka uveljavlja. Če ne navede vrste ali vrst pravičnega zadoščenja, ji Državno pravobranilstvo določi rok 30 dni za dopolnitev vloge iz prejšnjega stavka, in če tudi v tem roku vloga ni dopolnjena, jo Državno pravobranilstvo zavrže.

Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona **25. člen**

(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja. Stranka je dolžna Državnemu pravobranilstvu posredovati predlog za poravnavo v dveh mesecih po prejemu predloga Državnega pravobranilstva. Državno pravobranilstvo je dolžno odločiti o predlogu čimprej, najpozneje pa v štirih mesecih. Glede višine in določitve pravičnega zadoščenja ter glede meril za ugotovitev kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja se uporabljajo določbe 16. in 17. člena tega zakona, glede postopka pa določbe 19. člena tega zakona.

(2) Če predlogu za poravnavo iz prvega odstavka tega člena ni ugodeno ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v štirih mesecih od vložitve predloga stranke, lahko stranka vložijo tožbo na pristojno sodišče Republike Slovenije po tem zakonu. Stranka lahko vložijo tožbo v šestih mesecih po prejemu odgovora Državnega pravobranilstva, da njenemu predlogu iz prejšnjega odstavka ni ugodeno, oziroma po poteku roka, ki je v prejšnjem odstavku določen za odločitev Državnega pravobranilstva za sklenitev poravnave. Za postopek pred sodiščem se ne glede na vrsto ali višino zahtevka uporabljajo določbe zakona o pravdnem postopku o sporu majhne vrednosti.